Per Petterson

Blestem curgerea timpului

SERIE DE AUTOR

UNIVERS

Per Petterson

Blestem curgerea timpului

Traducere din norvegiană de
Karmen Bålko

UNIVERS
2014

Traducere apărută cu sprijinul acordat de NORLA
(Norwegian Literature Abroad)
Oslo

PER PETTERSON
JEG FORBANNER TIDENS ELV

© Forlaget Oktober AS, Oslo, 2008
© Editura UNIVERS pentru prezenta traducere

www.edituraunivers.ro

Redactori: Irinel Antoniu și Diana Crupenschi
Corector: Adrian Crețu
Tehnoredactor: Constantin Niță
Coperta credit foto: Ingimage

ISBN ePUB: 978-606-8631-24-0
ISBN Print: 978-606-8631-16-5

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright și este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informației, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsește penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare

Lectura digitală protejează mediul

Versiune digitală realizată de elefant.ro

Lui Steen

I

(1)

Totul s-a întâmplat cu ceva timp în urmă. Mama se simțea rău de foarte mult timp. Ca să scape de gura celor din jur, care erau îngrijorați, în special fratele meu și tata, ea s-a dus, în sfârșit, la doctor, același doctor la care se ducea de obicei și același pe care familia mea îl avusese dintotdeauna. Cred că doctorul era foarte bătrân pe vremea aceea, fiindcă nu-mi amintesc ca noi, vreodată, să *nu* fi fost la el și nici ca el să fi fost tânăr cândva. Era și doctorul meu, chiar dacă locuiam la câteva mile depărtare.

După o scurtă consultație, doctorul cel bătrân al familiei a trimis-o pe mama de urgență la spitalul Aker pentru investigații amănunțite. Atunci ea s-a dus acolo, supunându-se la multe teste, fără îndoială dureroase, în camere vopsite în alb sau verde deschis, verde-măr, în spitalul cel mare ce se afla la intersecția Sinsenkrysset, în acea zonă a orașului Oslo pe care îmi plăcuse întotdeauna să o consider *a noastră*, adică zona de est, și mama a fost anunțată că poate pleca acasă, unde trebuia să aștepte rezultatele analizelor în paisprezece zile. Când în sfârșit au venit, rezultatele au arătat că mama avea cancer la stomac. Prima ei reacție a fost aceasta: „Am stat noaptea trează an după an, mai ales când erau mici copiii, îngrozită că o să mor de cancer la plămâni, și m-am pricopsit cu cancer la stomac! Ce pierdere de timp!“

Așa era mama. Și ea a fost fumătoare, așa cum am fost eu întreaga viață de adult. Cunosc bine starea aceea când stai noaptea nemișcat sub plapumă, cu ochii uscați și dureroși, holbându-te în întuneric, simțind viața ca un gust de cenușă în gură, chiar dacă eram mult mai îngrijorat pentru propria mea viață decât de faptul că ar putea rămâne copiii mei fără tată.

O vreme, mama a stat nemișcată, la masa de bucătărie, cu scrisoarea în mână, privind pe fereastră, la același gazon, la același gard alb, la același uscător de rufe și la aceleași căsuțe gri pe care le văzuse ani la rând, gândindu-se la același lucru la care se gândise de atâția ani, acela că, de fapt, ei nu i-a plăcut deloc aici. Nu i-au plăcut toate acele roci gri, nici pădurile sau crestele munților, nu i-au plăcut munții. Nu putea vedea munții, dar știa că erau acolo, pretutindeni, și în fiecare zi își puneau amprenta asupra oamenilor care trăiau în Norvegia.

Apoi s-a ridicat și a ieșit în hol, a luat telefonul și, după o scurtă convorbire, a pus receptorul în furcă, s-a întors în bucătărie și s-a așezat iar la masă. Așteptându-l pe tata. Tata era pensionar și era așa de mulți ani, ea era cea care se ducea la muncă, avea cu paisprezece ani mai puțin decât el, dar în acea zi avea liber. Sau își luase ea o zi liberă.

Tata petrecea multă vreme afară, avea întotdeauna de făcut un lucru sau altul, iar mama îl acuza mereu că era tot timpul afară, dar nu se vedea nici un rezultat din asta, iar ceea ce fusese odată motivul unui conflict se potolise cu multă vreme în urmă, era pace acum. Atât timp cât el nu încerca să-i conducă viața, era lăsat cu ale lui. Ea chiar începuse să-l apere și să-l protejeze. Dacă eu veneam cu un cuvânt critic, ținându-i partea într-o prost înțeleasă încercare de a sprijini emanciparea femeii, mi se dădea de înțeles să-mi văd de treburile mele. „E ușor pentru tine să critici“, spunea ea, „tu, care ai totul de-a gata. Îndesatule!“

Ca și cum viața mea ar fi fost pe drumul cel bun! Eram în cădere liberă într-un divorț. Era prima mea soție, credeam că viața mea se sfărâma în bucăți. Într-o zi obișnuită, nu reușeam să trec din bucătărie în baie fără să cad în genunchi cel puțin o dată, înainte să mă adun și să merg mai departe.

Când tata a venit în sfârșit acasă de la proiectul pe care îl socotea cel mai urgent, ceva în Vålerenga, fără îndoială, care era locul unde se născuse el și unde eu însumi mă născusem la șapte ani după război, un loc unde el se întorcea foarte des pentru a se întâlni cu bărbați de vârsta lui cu același trecut, *băieții*, cum își ziceau între ei, mama stătea încă la masa din bucătărie. Avea o țigară în gură. Salem, probabil, sau poate Cooly, ceva cu prea mult gust de mentol, pentru cei cărora le era teamă de cancer la plămâni.

Tata a rămas în ușa deschisă ținând în mână o servietă veche, nu prea diferită de cea pe care o folosisem în clasele a șasea și a șaptea în școala elementară, toți purtam asemenea genți, și, din ce-mi dădeam seama, *era* aceeași. În orice caz, servieta era mai veche de douăzeci și cinci de ani pe atunci.

— O să plec într-o călătorie, a spus mama.

— Unde? a întrebat-o tata.

— Acasă.

— Acasă, a spus el, astăzi? N-ar trebui să vorbim despre asta întâi? Nu-mi trebuie timp să mă gândesc la asta?

— Nu e nimic de discutat, a spus mama. Am cumpărat deja biletul. Tocmai am primit o scrisoare de la spitalul Aker. Am cancer.

— Ai cancer?

— Da. Am cancer la stomac. Așa că o să plec acasă acum.

Ea încă numea *acasă* Danemarca, vorbind despre orașul de unde venise, din nordul îndepărtat al acelei mici țări, însă locuia în Norvegia, în Oslo, de exact patruzeci de ani.

— Dar vrei să pleci singură, a spus tata.

— Da, a spus mama, asta vreau.

Și ea știa că, atunci când spunea ceva în felul acesta, tata devenea vulnerabil și supărat, iar asta nu-i plăcea mamei deloc, dimpotrivă, el merita mai mult, se gândea ea, după așa o viață lungă, dar simțea că nu are de ales.

— Nu stau mult, a zis ea, doar câteva zile, apoi vin înapoi. Trebuie să mă duc la spital. Mai mult ca sigur o să mă opereze. Cel puțin, așa sper. Oricum, o să iau feribotul în seara asta.

S-a uitat la ceasul de la mână.

— Mai sunt trei ore până atunci. Cel mai bine e să mă duc sus și să fac bagajul.

Locuiau într-o casă cu etaj, cu bucătărie și sufragerie la primul nivel și trei dormitoare mici și o baie minusculă la al doilea. Am crescut în casa asta. Cunoșteam fiecare încrețitură a tapetului, fiecare crăpătură în podea, fiecare colț înspăimântător din pivniță. Era o casă tip Selvaag[1]. Dacă trăgeai un șut în perete, îți dispărea piciorul în apartamentul vecinului.

Ea și-a stins țigara în scrumiera de pe masă și s-a ridicat. Tata nu se mișcase din deschizătura ușii, stătea tot acolo, cu geanta într-o mână. Cealaltă mână era ridicată vag și nesigur în direcția mamei. El nu fusese niciodată un campion când venea vorba de contact fizic, nicidecum în afara ringului de box. Și nu era nici punctul ei forte, dar atunci ea l-a împins cu grijă pe tata, aproape drăgăstos, la o parte, ca să poată trece. El a lăsat-o să facă asta, cumva împotriva voinței lui, dar și opunându-se într-un mod inert, așa încât ea a înțeles că el voia să-i ofere ceva intangibil, un semn, fără să fie nevoie să o spună. Dar e prea târziu acum, și-a spus ea, mult prea târziu, însă el nu a auzit-o. Cu toate astea, l-a lăsat pe tata să o îmbrățișeze lung, pentru ca el să înțeleagă că îi legau încă destule lucruri după patruzeci de ani de viață unul lângă altul și patru copii, chiar dacă unul

dintre ei era mort, încât să mai poată trăi în aceeași casă, în aceleași camere, doar stând și așteptându-se unul pe altul, nu dând bir cu fugiții când se întâmpla ceva important.

Feribotul cu care a plecat ea și pe care toți îl luam când trebuia să plecăm în acea direcție se numea *Holger Danske*. Avea să sfârșească drept vapor cu apartamente pentru imigranți în Suedia, la scurt timp după asta, la Stockholm mai întâi, apoi în Malmö, am aflat, iar astăzi e doar o epavă de fier vechi într-o țară din Asia, India sau Bangladesh, dar, în vremea de care vorbesc, naviga încă regulat între Oslo și acel oraș nordic din Iutlanda în care copilărise mama.

Mamei îi plăcea feribotul acela și credea că avea pe nedrept un prost renume, *„Holder Kanskje*[2]*“*, cum îl numeau oamenii din oraș, sau *„Kommer Kanskje“*, cum i se mai spunea, dar era un vapor mai bun decât cazinourile plutitoare care fac ruta aceea astăzi, posibilitățile de a te îmbăta dincolo de orice limită erau infinite, iar dacă *Holger Danske* se balansa de pe o parte pe alta când era vreme urâtă și unora le venea să vomite, asta nu însemna că era pe ducă. Și eu vomitam când eram pe *Holger Danske*, dar îi făceam față cu vitejie.

Mamei îi plăceau cei care lucrau la bordul vaporului. Într-un fel neutru, ea îi cunoștea după un timp pe câțiva dintre ei foarte bine, vaporul nu era mare, iar ei știau cine este *ea*, o recunoșteau imediat ce intra pe coridorul lung și îi urau bun venit ca și cum ar fi fost de-a lor.

Poate de data aceea au remarcat o seriozitate mai mare în felul ei de a fi, de a păși, în felul de a se uita în jur, lucru pe care ea îl făcea foarte des cu zâmbetul pe buze, dar nu era cu adevărat un zâmbet, pentru că nu exista acolo nimic care să o facă să zâmbească, nimic din ceea ce ar fi putut cineva să vadă, dar așa arăta ea când avea mintea în altă parte decât unde credeau cei din jur. Mie mi se părea foarte drăguță în acele

momente. Pielea îi devenea foarte netedă, iar ochii ei căpătau o claritate și o strălucire foarte evidente. Când eram copil, stăteam foarte des să o studiez amănunțit, când ea nu știa că sunt în preajmă, sau poate doar uita că eram acolo, iar atunci mă simțeam singur și părăsit. Dar asta era în același timp interesant, pentru că ea arăta ca o femeie dintr-un film de la televizor, ca Greta Garbo în *Regina Kristina*, stând visătoare la prova vaporului la sfârșitul filmului, în drum spre un alt loc, mai spiritual, și în mod ciudat intrase în bucătăria noastră și pentru un timp se așezase pe unul dintre scaunele roșii, cu o țigară fumegând între degete și cu o revistă de cuvinte încrucișate în față, pe masă, încă neatinse și nerezolvate. Sau ca Ingrid Bergman în *Casablanca*, pentru că avea aceeași coafură și aceeași bărbie arcuită, dar mama nu i-ar fi spus niciodată lui Humphrey Bogart: „*You have to think for both of us*“.

Dacă echipajul de pe *Holger Danske* a observat o schimbare sau alta în felul ei de a vorbi cu ei, atunci când a pășit pe coridorul lung cu valijoara ei maro din imitație de piele, aceeași pe care am moștenit-o eu și pe care încă o iau cu mine oriunde aș călători, oricum nu au observat nimic îngrijorător și cred că ea s-a bucurat pentru asta.

Când a intrat în cabina ei, mama a pus valiza pe un scaun, a luat un pahar de pe raftul de deasupra chiuvetei, l-a clătit bine înainte de a desface valiza și a scos dintre haine o sticlă mică. Era o jumătate de sticlă de Upper Ten, care era marca ei favorită de whisky pe vremea când obișnuia să bea tărie, iar asta se întâmpla, cred eu, mult mai des decât știam noi. Nu că ar fi fost treaba noastră, dar frații mei erau de părere că Upper Ten era o poșircă, nici măcar de băut pe drum, când puteai avea acces la multe mărfuri scutite de taxe vamale. Ei preferau un whisky de malț, Glenfiddich sau Chivas Regal, cum era cel pe care îl puteai găsi pe vapoarele daneze, și discutau foarte mult

în special despre acel „malț pur“, ușoare ironii la adresa mamei și tot felul de chestii fără sens, și o necăjeam pe mama pentru gusturile ei ieftine. Atunci ea doar se uita cu o privire rece la noi și răspundea:

— Nu-mi vine să cred că sunteți copiii *mei*! *Snobi*? Și adăuga: Dacă tot păcătuiești, măcar să te usture.

Și adevărul e că eram de acord cu ea și, cinstit vorbind, și eu cumpăram Upper Ten, marca norvegiană, de fiecare dată când mă aventuram la magazinul de băuturi alcoolice, și acel whisky nu era deloc din malț pur sau blând cu cerul gurii, ci ustura pe gât și aducea lacrimi în ochi dacă nu erai atent când beai prima înghițitură. Asta nu însemna că era un whisky *prost*, doar că era ieftin.

Apoi mama a desfăcut dopul sticlei cu o mișcare bruscă și a umplut pe jumătate paharul, l-a golit din două înghițituri și asta a usturat-o atât de tare în gură și în gât, că a trebuit să tușească mult și să plângă în același timp, pentru că o durea deja. Apoi a pus sticla înapoi între haine, în valiză, ca și cum ar fi fost marfă de contrabandă ce avea ea acolo, iar vameșii ar fi stat în ușă cu răngi și cătușe, și-a spălat lacrimile în fața oglinzii de deasupra chiuvetei și s-a șters bine, și-a tras puțin hainele în față, cum fac întotdeauna toate femeile grăsuțe, înainte de a urca să mănânce la cafeneaua care era una modestă din toate punctele de vedere, iar meniul era modest din toate punctele de vedere, așa cum îi plăcea, și de aceea *Holger Danske* era vaporul perfect pentru ea.

Avea cu ea la cafenea cartea pe care o citea atunci, iar ea citea întotdeauna, avea întotdeauna o carte îndesată în poșetă și, dacă Günter Grass ar fi scos o carte nouă, mai mult ca sigur mama ar fi avut-o cu ea, în germană. Când, la scurt timp după terminarea liceului, am încetat să citesc orice era scris în germană, pentru simplul motiv că nu mai era obiect de examen,

mama m-a certat spunându-mi că eram un leneș din punct de vedere intelectual, iar eu m-am apărat spunându-i că nu eram, fiind vorba doar de o chestiune de principii, am zis, pentru că eram antinazist. Asta a înfuriat-o. Și-a întins un deget tremurător spre nasul meu și a zis: „Ce știi tu despre Germania și despre istoria Germaniei și despre ce s-a întâmplat acolo? Îndesatule!“ Asta o spunea adeseori: *îndesatule*, a zis, și e adevărat, nu eram prea înalt, dar nici ea nu era. Cu toate acestea, eram viguros, întotdeauna am fost, și în porecla *îndesatule* erau ambele înțelesuri, iar eu eram tare ușor, ca și ea, și viguros în același timp, cum era tata și cum, poate, îi plăceam ei. Așa speram, în orice caz. Așadar, când mă certa pentru ceva și mă făcea îndesat, niciodată nu mă supăram cu adevărat. Și chiar *nu* știam mare lucru despre Germania pe vremea când avusesem conversația asta. Avea dreptate.

Nu cred că avea nevoie de companie atunci, în cafeneaua de pe *Holger Danske*, ca să facă așa cum făcea de obicei, să se apropie de o masă unde deja stătea cineva și să înceapă să discute cu ei ca să afle ce gândesc, ce visează, pentru că erau la fel ca ea și aveau același trecut, sau invers, pentru că nu suntem toți la fel, și în diferență se găsește întotdeauna ceva interesant, atunci posibilitățile există, credea ea, de aceea căuta diferențele și găsea multe. De data asta s-a așezat singură la o masă pentru două persoane și a mâncat în liniște, citindu-și concentrată cartea, cu mâncarea și cafeaua ei, iar când ceașca s-a golit, a luat cartea sub braț și s-a ridicat. Chiar în clipa în care trupul ei s-a desprins de pe scaun, mama s-a simțit deodată atât de obosită, încât a crezut că va cădea în secunda aceea și că nu se va mai ridica. S-a ținut strâns de marginea mesei, lumea plutea odată cu vaporul și ea nici nu și-a dat seama cum a reușit să traverseze toată cafeneaua, să treacă de recepție și să coboare scările. Și totuși a făcut-o. A respirat adânc, îndelung și a pășit

mândră printre mese, a coborât scările până la cabine cu pași măsurați, având pe față aceeași expresie pe care am descris-o, și doar de câteva ori a trebuit să se sprijine de pereți de-a lungul coridorului, înainte să găsească numărul cabinei ei, să scoată cheia din buzunarul pardesiului și să se încuie înăuntru de îndată ce a intrat. Imediat cum s-a așezat pe pat, și-a turnat o porție mare de Upper Ten în pahar, l-a golit din trei înghițituri scurte și a plâns de durere.

---

[1] Case denumite după inginerul Olav Selvaag, care a creat planul unei case durabile și construite cu o mare economie de materiale, în anii 50 ai secolului trecut. În jur de 35.000 de case din Oslo au fost construite conform acestui plan arhitectural în Oslo de compania lui Selvaag (n. tr.).

[2] Jocuri de cuvinte care literal înseamnă „Holder, poate“ sau „Poate vine“ – aluzie la faptul că bătrânul feribot, pe timp de furtună, întârzia sau nu venea deloc (n. tr.).

(2)

Când mama a trecut prin coridorul cel lung de pe *Holger Danske* și a ieșit pe chei în orașul nordic, care era orașul ei și pe care ea încă îl numea *acasă* după patruzeci de ani cu domiciliu fix în Oslo, a mers de-a lungul cheiului cu valijoara ei maro în mână și mai departe, traversând portul care, de fapt, nu era închis în perioada aceea, în anii optzeci, când cele mai multe porturi din Danemarca se prăbușiseră unul după altul ca un castel din cărți de joc. A mers mai departe, trecând de turnul Tordenskjold, un turn zugrăvit în alb, folosit pe vremuri ca depozit pentru praful de pușcă, pe care Primăria îl mutase de pe locul unde fusese înainte acolo, cu o sută douăzeci de metri mai aproape de marginea cheiului. Săpaseră sub turn și puseseră numeroase traverse de cale ferată, un gigantic lift hidraulic fusese proiectat și construit și mai mult de o mie de litri de săpun lichid fuseseră folosiți pentru a-l face să alunece. Și reușiseră. Târâseră turnul de piatră rotund și neînchipuit de greu centimetru cu centimetru către noul loc pregătit din toate punctele de vedere, astfel că putuseră construi și un nou doc în port, fără să distrugă una dintre puținele atracții ale orașului. Dar asta se petrecuse cu mult timp în urmă și mama, de fapt, nu era foarte sigură dacă versiunea cu săpunul lichid și traversele de cale ferată era întru totul adevărată. Suna, într-adevăr, puțin ciudat și ea nu fusese acolo când se întâmplase totul. Era în

Norvegia pe vremea aceea, împotriva voinței ei, răpită de soartă, aproape ca un ostatic, dar ei, în orice caz, reușiseră. Turnul fusese, cu siguranță, mutat.

Cu trei ani înainte, tatăl ei fusese înmormântat (iritat și nerăbdător ca întotdeauna) în cimitirul bisericii Fladstrand, chiar lângă frumosul parc Plantagen, cu care curtea bisericii împărțea copacii, arțarii, frasinii și paltinii, în același mormânt în care mama ei, naivă și confuză, se culcase aproape de bunăvoie cu doi ani în urmă și în care fratele ei zăcea de treizeci și cinci de ani, luat prin surprindere de moarte, după o viață prea scurtă.

Pe piatra lor funerară era așezat un porumbel care se uita în jos. Era făcut din metal, așa că nu putea zbura, dar câteodată nu era acolo, doar un cui rămânea în locul lui. Cineva lua porumbelul, probabil cineva care colecționa porumbei și îngerași și alte sculpturi de bronz creștine, mici și blânde, așezate împreună într-un dulap, acasă, luate de acolo târziu în noapte, cu draperiile trase, și mângâiate ușor cu degetele peste trupurile lor netede și reci. Dar, de fiecare dată când cineva fura porumbelul, ea trebuia să comande unul nou la firma de servicii funerare și să-l pună înapoi pe piatra funerară. Poate că ei nu făceau o treabă prea grozavă, pentru că porumbelul dispăruse de trei ori în trei ani.

Ori de câte ori venea acum la cimitir, nu mai putea să plece de acolo așa cum obișnuia, pe jos sau cu bicicleta, pe lângă căminul de bătrâni din centrul orașului, o fermă închiriată, de fapt, cu toaletă în grădina din spate, pe o stradă ce ducea spre port, Lodsgade se numea, nu mai putea să arate cu degetul ferestrele și ghivecele cu flori de la primul etaj și să spună că era de acolo, că acolo devenise ceea ce era, apoi să arate cu degetul fereastra de la parter, lângă magazinul local de lactate care fusese al mamei ei, încercând, fără a reuși, să spună ceva

despre cum era fiecare frate al ei în parte. Nici măcar nu putea să se ducă acolo dimineața devreme, să bată la ușa din spatele porții de fier, cu chifle proaspete într-o pungă de hârtie, aduse pe vaporul care tocmai venise din Norvegia. Nimeni nu deschidea ușa, strada aceea nu mai era a ei de mult timp. Așa că nu a mai mers în oraș pe Lodsgade, ci s-a plimbat de-a lungul portului, cu o senzație ciudată de tremur în piept, care încă stăruia acolo și după trei ani, apoi spre noua gară, de unde a luat un taxi. Mașina a semnalizat și a întors de la bordură înspre Nordre Strandvej, a trecut de școala de marină și de Tordenskjolds Skanse, care stătea ascuns cu meterezele lui îngrijite și cu tunurile în spatele plopilor înalți de-a lungul drumului, și a mers mai departe, trecând de clubul local de canotaj. Era acolo o cafenea la care ea venea adesea mai înainte, pe bicicletă, și se așeza la o masă cu o bere Tuborg în fața geamului, vizavi de micul port și de mare, și se uita la micile bărci vopsite în albastru sau în roșu intrând cu motorul torcând liniștit prin mica deschizătură a digului, ca să stea puțin acolo sau să plece din nou cu uneltele de pescuit la bord, dar acesta era doar un *hobby*, pentru că pescuitul serios de pe coastă murise cu mulți ani în urmă.

Taxiul a mers mai departe, peste fâșia de plajă bătută de vânt, plină de iarbă *marram*, nisip și tufișuri pe care vremea rea le îngenunchea an după an, iar marea se întindea nemișcată ca o piele poroasă, de un albastru cenușiu, și aerul de deasupra portului era alb ca laptele.

Acolo unde asfaltul se sfârșea și începea drumul de pietriș, taxiul a întors între bătrânele tufișuri de măceș și pinii noduroși, iar tot turul acesta nu a ținut mai mult de un sfert de oră. Asta era ciudat, credea ea, pentru că era ca și cum ar fi mers cu încetinitorul; ceața de afară, lumina cenușie de deasupra mării, insula aceea cu farul luminând palid, cu

pâlpâiri leneșe, și ultimele măceșe încă atârnând în tufișuri, fiecare de culoare roșu aprins, aproape albastru, ca niște mici lampioane chinezești. Apoi s-a întors ca să se uite pe fereastra opusă, mișcându-și capul încet dintr-o parte în alta, își umezea buzele cu limba, s-a uitat în jos la mâinile ei și și-a mișcat lent degetele. Pielea îi era amorțită și rigidă, iar ea zâmbea fără motiv.

Înainte de a lăsa taxiul să se întoarcă în oraș, s-a înțeles cu șoferul să fie din nou luată la plimbare cu mașina peste patru zile, dimineața devreme. Șoferul era bucuros să o facă, a spus el, așa că avea să se trezească dimineața la timp, și nu era întotdeauna ușor, trebuia să recunoască, pentru că lui îi plăcea să bea, seara, o bere sau cinci.

— O să primești bacșiș de la mine cât să-ți ajungă pentru zece beri, a zis mama, doar vino cum ne-am înțeles. E important, a spus ea, am un plan, înțelegi, și a ridicat degetul arătător în direcția șoferului într-o mișcare aproape amenințătoare, dar tânărul doar râdea și atunci mama a zâmbit la rândul ei.

— Așa o să fac, a spus el.

Apoi s-a așezat din nou pe scaunul șoferului, după ce a ajutat-o să treacă de tufișurile de brazi și mai departe până la terasă, a pus valiza jos și a spus: „Atunci, la revedere“, dând mașina înapoi într-un semicerc mai întâi, apoi întorcând, ieșind de pe gazonul din fața casei de vară unde ea îi plătise cursa, plus un bacșiș consistent, a fluturat mâna din spatele geamului și conducea înapoi spre oraș cu lumina încă aprinsă pe acoperișul mașinii, prin ceea ce încă mai putea fi numit zorii unei zile de joi din noiembrie.

II

(3)

N-am știut că mama plecase în călătorie. Aveam destule pe cap. Nu vorbisem de o lună sau mai mult și nu era așa neobișnuit pe vremea aceea, în 1989, cu tot ce se întâmplase în jurul nostru atunci, dar *simțeam* că era neobișnuit. Simțeam că era ceva neobișnuit pentru că era intenționat din partea mea. Încercam să o evit pe mama și făceam asta pentru că nu voiam să aud ce avea ea de spus despre viața mea.

În după-amiaza aceea, când mama a luat metroul singură, din Veitvet spre Groruddalen și în jos spre gară, a mers cu valiza ei maro, din imitație de piele, pentru a traversa locul umed de lângă mare din vechea gară Østbane, cu vântul suflându-i în păr, în drum spre terminalul plat, bătut de vânt, care aparținea companiei J.C. Hagen & Co., și spre cheiul unde *Holger Danske* zăcea în ceea ce avea să se dovedească a fi ultima lui săptămână, am ajuns în același timp conducând o mașină care nu era a mea, de pe drumurile pline de hârtoape din Nittedal, cu fiicele mele pe bancheta din spate, una de zece ani, iar cealaltă de șapte. Mașina era un Volkswagen Passat gri-argintiu de cinci ani aparținând unui bărbat pe care îl știam de zece ani și care mi-ar fi împrumutat orice voiam.

Se întunecase, iar întunericul venea rostogolindu-se așa cum făcea refluxul pe coasta Iutlandei când eram de vârsta fetelor mele, la fel de surprinzător și brusc, și cum încă o mai

face. Era pe la începutul lui noiembrie, fiicele mele, pe bancheta din spate, cântau o melodie a formației Beatles pe care o învățaseră de pe unul dintre discurile mele vechi. *Michelle* îmi aduc aminte că era de pe albumul *Rubber Soul*, și melodia aceea nu era cine știe ce operă de artă, dar fetelor le plăcea Paul McCartney, el compunea melodii pe care copiii le cântau ușor. Asta suna destul de bine, până și versurile care ar fi trebuit să fie în limba franceză sunau bine și mi-am relaxat mâinile pe volan în timp ce conduceam pe șoseaua dreaptă după Hellerudsletta, în drum spre Skjetten, de-a lungul dealului, aplaudându-le pe fete cât de bine puteam.

Era plăcut să le am pe amândouă pe bancheta din spate. În acest fel, puteau vorbi cu mine despre orice fără să mă privească în față, iar eu, la rândul meu, nu trebuia să le privesc pe *ele* în față, iar uneori ele nici nu se mai uitau una la alta și atunci ne uitam tustrei pe fereastră, fiecare într-o direcție diferită, fără a spune absolut nimic, în timp ce mașina gonea mai departe, și toți știam că lucrurile nu erau așa cum ar fi trebuit să fie. Fetele știau asta, și eu la fel, iar cea care nu era cu noi atunci știa poate mai bine ca oricine și de aceea ea nici nu era cu noi în aceste plimbări cu mașina.

Cam așa era situația.

– Vreți să mergem să ne uităm la câmpuri?

Stăteam în hol și le întrebam cu voce tare și atunci fetele strigau în același timp:

— Da!

Fiecare din camera ei:

— Da, vrem!

În timp ce ea, cea cu care eram căsătorit, spunea:

— Puteți să vă duceți. Eu rămân acasă.

Și toată chestia era că ea trebuia să spună exact acest lucru. Dacă ar fi zis „Da, merg și eu“, nici unul dintre noi n-ar fi știut

cum avea să decurgă plimbarea aceea, despre ce o să vorbim, pe care drum să mergem. Așa că plecam, eu și fetele, în jos pe scări către garaj, printre ușile grele de metal trântite puternic și zgomotos în spatele nostru, și de cele mai multe ori conduceam spre Nittedal, în nord, uneori spre Nannestad, dacă aveam destul timp, și se întâmpla să plecăm chiar spre Eidsvoll și râul de acolo, conduceam încet peste frumosul pod de metal în timp ce priveam în jos, la apa care se rostogolea înverșunată chiar sub noi, parcam în centru chiar după asta și mâncam vafe la o cafenea pe care o știam de ceva vreme. Dar ceea ce ne plăcea mai mult ca orice erau drumurile pietruite dintre câmpuri, drumurile cenușii, pline de hârtoape, de-a lungul pajiștilor și al lanurilor de porumb, de-a lungul saivanelor de oi și al gardurilor electrice vechi, cu butoane de porțelan alb în vârful fiecărui stâlp, de-a lungul gardurilor de sârmă ghimpată ruginite și pe jumătate căzute. Doar mergând pe șosele și cântând melodii de-ale Beatleșilor, în jos și în sus pe pante, pe curbe și drumuri întortocheate, chiar așa a fost toamna aceea, în 1989, în lumina mată din Nittedal, în Nannestad și în sus, spre Eidsvoll, cu copacii bătuți de vânt, și priveam cum totul se arcuia în sus de culoarea paiului și forma suprafețe mari și pătrate, iar în jurul lor vedeam o culoare portocalie ce se ivea sfios într-o lumină bolnăvicioasă, acolo unde miriștile fuseseră proaspăt stropite cu ierbicid Roundup, iar după aceea se preschimba în mov și negru, în locurile unde câmpurile fuseseră arate cu puțin timp înainte de venirea iernii, acolo toată lumina fusese absorbită și dispăruse pur și simplu.

Conduceam ceva mai repede prin aceste locuri, dar și râdeam, țipând cu voci ascuțite și speriate:

— Ai grijă, pentru Dumnezeu, țipam noi. Urmează o gaură neagră!

Iar eu le povesteam despre gaura neagră, cum lucrurile

sunt absorbite înăuntru și dispar, cum viețile sunt absorbite, lumi întregi absorbite, da, poate și lumea *noastră* a fost absorbită, și atunci viram către acostamentul opus, iar fetele țipau pe bancheta din spate și simțeam asta ca pe o evadare. Apoi oftam ușurați și râdeam din nou, pentru că niciodată nu fuseserăm atât de aproape de abisul cosmic, și cântam *I Should Have Known Better* pe cel puțin două voci, în timp ce eu băteam ritmul cu degetele pe volan.

Apoi cobora întunericul devreme, așa că nu mai era prea mult de văzut. Înăuntru, în mașină, se făcea întuneric în jurul umerilor noștri și în jurul mâinilor noastre. Doar părul fetelor strălucea în lumina farurilor de-a lungul șoselei, în roșu și galben, și cifrele de pe vitezometru, și mica lumină albastră care se aprindea și se stingea pe sensul de trafic opus, iar noi ne opream din cântat când treceam de Skjetten și deveneam tăcuți pe podul de lângă stația Strømmen.

Trecuse aproape o jumătate de zi de când plecasem din garajul de sub bloc, așa că eram atât de flămânzi încât capetele ne amorțiseră pe la margini, dacă putem spune că un cap are margini, dar nimeni nu voia să rupă tăcerea întunecoasă din mașină, unde doar indicatorul de direcție pâlpâia verde în partea dreaptă a bordului, la ultima curbă de la marginea pădurii, în jurul marelui spital, într-un viraj dificil, înainte ca mașina să întoarcă pe pajiștea din fața vechii biserici și să o ia înapoi pe pantele lungi din suburbia unde locuiam, și ar fi trebuit să știu ce gândeau fetele când stăteau așa, pe bancheta din spate, și nu-și vorbeau deloc. La asta mă gândeam *eu*, la divorțul care se apropia cu fiece zi, care venea liniștit ca bufnițele noaptea, chiar dacă încă era numai un lucru asupra căruia căzusem de acord, fără dată, fără anotimp, noi doi, care fuseserăm împreună cincisprezece ani și aveam aceste două fiice împreună, fetele acestea cu părul strălucind în roșu și

galben, sau poate era ceva ce doar *ea* hotărâse, ca să fiu sincer. Îmi simțeam fața împietrită și gura uscată. Dacă m-ar fi întrebat cineva atunci cum mă simt, aș fi răspuns că simt o durere chiar *aici* și aș fi arătat cu degetul un loc sus, pe piept sau, mai exact, în partea de jos a gâtului. În ultimul timp, mă duceam la serviciu din ce în ce mai devreme. Când stăteam în autobuz, simțeam o înțepătură în fundul ochilor. Nu știam ce mai puteam aștepta. Poate avea să fie chiar mai rău mai târziu, când aveam să fiu singur? Tare mi-era teamă că va fi mai rău. Mi-era teamă de ce se va întâmpla cu trupul meu, de durerea din piept care va fi mai acută, de efortul de a înghiți cea mai mică bucățică de mâncare, care și acesta va fi mai mare, și de surprinzătoarea senzație de amorțeală în picioare, gândurile mele fâlfâind încoace și încolo ca niște unde radio prost recepționate și prăbușirile fără sfârșit din visele mele, totul va fi mai rău, și pe deasupra mai era și faptul că realizam în fiecare zi că nu puteam face nimic în privința asta. Nu mai aveam nici un pic de voință și nici un gând nu mă mai putea îmbărbăta. Singurul lucru de care mă mai simțeam în stare era să stau destul de mult în fotoliu, așteptând ca ravagiile făcute de situația în care mă aflam să se potolească oarecum, astfel încât să pot face cele mai elementare lucruri: să tai o felie de pâine, să merg la toaletă sau să parcurg drumul obositor de la fotoliul din sufragerie, prin antreu, până în dormitor, ca să mă culc. De cele mai multe ori renunțam, adormeam exact acolo unde stăteam și mă trezeam de fiecare dată sărind în sus, cu o lumină albastră în cap, pentru că auzeam cheia ei în ușă.

Cu un singur lucru mă alesesem – acele călătorii prin frumoasele peisaje, Nittedal, Nannestad, Eidsvoll. Era ceva special în culori cu puțin înainte de sosirea iernii, sau poate lipsa acestora, ceva special în liniile de la marginea pădurii și curbele de pe șosea, mă gândeam că poate îmi voi aminti toate

acestea mai târziu, când lucrurile se vor schimba. Problema era că nu puteam să stau locului, liniștit, ci, dimpotrivă, mergeam înainte fără grabă, la volanul mașinii mele de culoarea șampaniei, marca Mazda, sau chiar ca acum, la începutul lui noiembrie 1989, într-un Volkswagen Passat care nu era al meu. Și era ceva special cu fetele pe bancheta din spate, care cântau *Eleanor Rigby* și *When I'm Sixty-Four*, compuse tot de Paul McCartney. Niciodată nu auzisem aceste melodii cântate astfel și mă gândeam că și asta era un lucru care nu trebuia uitat.

Am condus cu viteza a treia, din dreptul ultimului deal, care era lung și abrupt, și aproape înspăimântător pe timpul iernii, când gheața strălucea pe șosea în curba mare, apoi de-a lungul drumului în semicerc, în jurul blocurilor joase de la marginea pădurii, și am întors la sfârșit în fața unuia dintre ele, am intrat în garaj, în subsol, acolo unde ușa batantă stătea deschisă fiindcă era făcută țăndări de câteva săptămâni. M-am oprit aproape la capătul celălalt al blocului și am parcat cu atenție pe locul unde numărul apartamentului meu fusese scris cu cifre mari pe zidul de cărămidă unde se vedeau urmele scândurilor de cofraj pe tencuială, cu inelele de creștere ale copacilor din care fuseseră făcute, iar fetele și-au acoperit ochii cu palmele, au tras aer în piept, ținându-și respirația, pentru că locul de parcare era foarte strâmt, iar manevra era dificilă și nu o singură dată greșisem parcarea. O dată avusesem scandal mare cu un vecin care, spre norocul nostru, acum se mutase. Locuia la etajul de deasupra noastră și în unele seri auzeam boxele duduind la maximum, iar soția lui striga la el să dea muzica mai încet.

De data aceea, parcarea cu spatele a mers ca pe roate. Mașina a alunecat încet pe locul ei, cu suficient spațiu pe ambele părți, și asta era bine, ținând cont de faptul că nici măcar nu era mașina mea, iar noi am coborât din mașină, am

trântit portierele puternic, așa cum obișnuiam să facem ca să simțim că nu respectam regulile și ca să auzim ecoul care călătorea de-a lungul întregului garaj. Am verificat cu atenție mașina, să văd dacă totul funcționa, dacă era încuiată, dacă aveam cheia în buzunar, înainte de a urca scările spre apartament, mergând în spatele fetelor.

Apoi am intrat în hol, în antreu, în sufragerie și în bucătărie, iar totul era așa cum fusese în aproape zece ani, aceleași postere pe pereți, aceleași covoare pe podele, aceleași afurisite de fotolii roșii, și totodată era diferit, nu mai era deloc cum fusese la început, pe vremea când eram noi doi împotriva lumii întregi, ea și eu, umăr lângă umăr, mână în mână, *suntem doar tu și eu*, obișnuiam să ne spunem unul altuia, *doar tu și eu*, spuneam. Dar ceva se întâmplase. Lucrurile nu mai formau un întreg, aveau spații mari între ele, ca niște sateliți, smulse și împinse deoparte în aceeași secundă, și era nevoie de o voință de fier pentru a parcurge distanțele, mult mai mult decât aveam eu, mult mai mult decât îndrăzneam să am. Nimic nu mai era nici măcar ca atunci când eram în mașină, în drum spre trei sau patru comune din Romerike, în estul Norvegiei, la est de Oslo. Atunci mă simțeam ca și cum caroseria mașinii ar fi fost strâns înfășurată în jurul meu, în orice direcție aș fi mers, dar aici, în apartament, lucrurile s-au prăbușit și s-au risipit în toate colțurile. Era ca un virus pe nervul echilibrului meu. Am închis ochii ca să pun totul în balanță și atunci am auzit ușa deschizându-se dinspre baie spre hol și pașii ei pe podea. I-aș fi putut recunoaște pașii oriunde în lume, pe orice suprafață ar fi pășit, pe o potecă, pe pietriș, pe o pardoseală de piatră sau pe parchet. S-a oprit chiar în fața mea. I-am auzit respirația, dar nu atât de aproape încât să o simt pe fața mea. Ea aștepta. Eu așteptam. Fetele râdeau de ceva amuzant într-o cameră. Era ceva diferit în respirația ei. Niciodată nu fusese așa. Țineam

încă ochii închiși, îmi strângeam pleoapele una în alta. Apoi am auzit-o oftând.

— Pentru Dumnezeu, Arvid, a spus ea. Încetează să faci asta. E copilăresc.

Dar eu nu voiam să deschid ochii. Oricum, era ușor de văzut. Ea nu mă mai plăcea. Nu mă mai voia.

— A sunat fratele tău, a spus ea. Se pare că e ceva important.

A stat puțin, apoi s-a întors în baie. Am deschis ochii cu grijă, iar ea dispăruse. Mi-am frecat locul acela dureros din piept cu mâna.

(4)

Când unul dintre frații mei mi-a spus că mama plecase într-o călătorie în Danemarca imediat ce aflase că e bolnavă, că nu reușise să dea de ea înainte să dispară, ca să vorbească serios cu ea sau ca să-i spună cuvinte mângâietoare așa cum credeau ei că ar fi trebuit, am luat o decizie rapidă, am sunat imediat pe cineva și, exact la două zile după ce plecase, soseam în orașul de pe coasta nordică, dimineața devreme, la bordul vechiului feribot *Holger Danske*, vasul ponegrit pe nedrept. Dormisem cam mult, așa că nu reușisem să iau micul dejun la cafenea, iar o femeie îmi bătea la ușă.

— Am ajuns la țărm, am ajuns la țărm! Trebuie să ieși!

Și bătea la ușă, iar eu m-am întrebat pentru un moment dacă femeia era una dintre persoanele pe care le cunoscusem cu o seară în urmă.

Micul bar era plin, pe când seara trecea încet și se transforma în întuneric dens, iar cei mai mulți erau bărbați, dar și câteva femei, nu așa de multe cum ar fi fost azi, și am vorbit cu multe dintre ele. Le găseam drăguțe.

Era foarte strâmt locul acela pentru cineva care vrea să bea. Noi, cei care doream asta foarte mult, stăteam foarte aproape unul de celălalt, cu țigările ținute vertical și atent între degetele de la o mână și cu paharele de bere sau paharele duble de whisky strânse la piept, mișcându-le încet în sus, peste guler și

bărbie, pentru a putea sorbi fiecare prețioasă picătură.

Era acolo un bărbat care nu-mi plăcea. Nu îmi plăcea expresia feței lui când se uita la mine. Parcă ar fi știut ceva despre mine, ceva ce nici măcar eu nu știam, dar pentru el era foarte vizibil, parcă aș fi stat acolo, dezbrăcat, fără oglindă, cu negii mei și petele de pe față, și nu aveam nici un fel de control asupra a ceea ce putea el să vadă, și nu vedeam în ochii lui ceea ce el vedea în ochii mei. Dar ceea ce vedea și ceea ce *știa* îl făcea să se simtă superior mie și, într-un mod ciudat, mi se părea că are dreptul acesta. Așa am simțit atunci. Putea să nu fie adevărat, nu-l mai întâlnisem niciodată, mai mult ca sigur, el nu știa absolut nimic despre viața mea. Dar, cu toate astea, privirea lui atotștiutoare și condescendentă mă urmărea de fiecare dată când se întorcea în direcția mea, și se întorcea destul de des. Lucrul acesta m-a neliniștit, nu mai reușeam să mă concentrez și când, la un moment dat, el a vrut să treacă pe lângă mine ca să se ducă la toaletă sau în cabina lui, poate să își ia ceva ce uitase, mi-a atins umărul într-un fel pe care l-am considerat provocator. Un pic din berea din paharul meu s-a vărsat pe cămașa pe care tocmai o cumpărasem pentru că mi se păruse neobișnuit de fină. Am fost sigur că făcuse asta intenționat și m-am simțit cumva amenințat. Ca și cum viața mi-ar fi fost în pericol, nu îmi dau seama exact de ce am simțit asta, dar m-am speriat tare de tot. Am pus paharul de bere pe masă și am părăsit barul.

Am ieșit pe punte, prima dată, ca să-mi limpezesc gândurile și era întuneric când am împins ușa grea și am pășit afară. Deasupra mea atârnau bărcile de salvare ca niște zeppeline în lumina slabă care venea dinspre coridorul pe care tocmai îl părăsisem și am trântit ușa în urma mea cu un zgomot rău-prevestitor. Auzeam vuietul mării furioase și șuieratul vântului de-a lungul vaporului, în drumul lui printre valuri. Valurile nu

erau înalte, dar nici joase, era noiembrie și era frig. *Holger Danske* se legăna încet dintr-o parte în alta în noaptea neagră în care se vedeau doar spuma albă pe crestele valurilor foarte aproape de vapor și strălucirea țigării pe care o aprinsesem. Avea un gust oribil. Am știut asta după ce a început să mi se facă greață, dar marea nu avea mai multă putere decât puteam eu să tolerez fără să mă simt rău și am aruncat peste balustradă, în vânt, țigara care s-a lovit de coca navei și a izbucnit în scântei înainte să dispară în întuneric. Am mers încet înapoi până am simțit zidul rece atingându-mi spatele, m-am rezemat de perete și am stat acolo uitându-mă în gol până când ochii mi s-au obișnuit cu întunericul. Am început să mă simt mai bine. Am trecut de farul Færder, era mare întinsă în ambele părți, iar marea era ca un vechi prieten și dintr-odată mi-a trecut prin minte că bărbatul din bar ar putea veni aici și, dacă ar fi venit, aș fi fost terminat. Omul era mai puternic decât mine și putea ușor să mă arunce peste bord dacă voia, atunci chiar aș fi fost dus pentru totdeauna și nimeni n-ar fi știut exact unde. Gândul acela a fost atât de puternic, încât am simțit nevoia să plec de pe punte, amintindu-mi de câte ori în viața mea stătusem ca atunci, privind peste ocean de pe puntea unui vapor, exista în asta un fel de liniște care uneori îmi prindea foarte bine.

Cu oarecare eforturi, am reușit să deschid ușa grea pe care vântul puternic o împingea înapoi și am mers de-a lungul coridorului și în jos pe scări, către cabina mea.

M-am așezat pe pat ca să-mi scot pantofii, când cineva a bătut puternic în ușă. Am împietrit de frică, cum se spune atât de descriptiv, m-am ridicat încet, neștiind ce să fac. Stăteam acolo și ascultam și atunci am auzit bătaia în ușă din nou, ascuțită și seacă, și atunci am știut exact ce trebuia să fac. Mi-am încleștat pumnul drept și am făcut câțiva pași spre ușă, am

deschis-o brusc și am atacat. Era aproape întuneric pe coridor și nu-i vedeam fața, de fapt nu puteam vedea absolut nimic, dar, oricum, l-am lovit în falcă, chiar sub ureche, am simțit asta cu mâna, iar el s-a prăbușit pe partea cealaltă a coridorului cu o bufnitură surdă. Poate mai mult șocat decât doborât de lovitura pumnului meu. Atunci am intrat din nou în cabină, trântind ușa în urma mea, și am încuiat-o imediat, simțind o durere ascuțită în pumnul drept. Am stat nemișcat aproape fără să respir, ascultând, pentru un timp, dar nu am auzit nimic pe coridor și am rămas așa încă un timp, dar era în continuare liniște și atunci m-am întins pe pat și am continuat să ascult până ce nu am mai putut să stau treaz și am adormit. Dimineața am fost trezit de o femeie care bătea întruna la ușă, strigând:

— Am ajuns la țărm, am ajuns la țărm! Trebuie să ieși!

Și a fost ca și cum ceea ce se întâmplase cu câteva ore în urmă se continua atunci, ca într-un vis pe care îl uitasem. Dar pumnul încă mă durea, îmi era greu să-l deschid și să-l închid.

Am mers tremurând pe chei, prin vântul rece. Mă simțeam amețit. Aveam pe mine vechea mea jachetă și o geantă care arăta ca un sac marinăresc peste umăr și am continuat să merg de-a lungul ciudatei Lodsgade cea plină de amintiri, pe lângă barul Sinatra care se afla pe locul unde fusese Færgekroen în timpul copilăria mele și ceva mai târziu.

M-am oprit în fața ferestrei de la micul magazin de țigări și băuturi alcoolice de lângă fostul cinematograf Colosseum, pe lunga stradă Danmark. Ne duceam des la cinematograful acela când eram copil, eu și mama, să vedem filmul *Revolta de pe Bounty*, cu Marlon Brando în rolul lui Fletcher Christian. Mama avea o slăbiciune pentru Brando și stilul lui de joc, ursuz, nearticulat, dar atât de clar, și-i mai plăcea tânărul Paul Newman, în special în *Escrocul*, ei aveau amândoi ceva extra, ceva exploziv, spunea ea, în timp ce James Dean era doar dulce.

Ei, de fapt, nu-i plăcea James Dean, îl considera prea plângăcios, prea imatur, nici măcar coloană vertebrală nu avea, credea ea, și avea să fie uitat în curând. Montgomery Clift era, fără îndoială, preferatul ei, în *De aici în eternitate* sau *Inadaptații*; vulnerabilitatea lui, ochii lui, demnitatea lui.

Magazinul de țigări și băuturi alcoolice nu era deschis încă, iar eu nu aveam cine știe ce nevoie de mărfurile pe care le aveau acolo, pe rafturi, nici măcar după noaptea pe vapor, dar am aruncat o privire înăuntru și m-am oprit pentru că văzusem trei sticle care stăteau expuse în vitrină, trei sticle diferite care conțineau băutura franțuzească numită calvados, fiecare de calitate diferită, așa se părea, și deodată m-am gândit că nu gustasem niciodată calvados. Mi-am dat seama că puteam să-mi permit să cumpăr sticla din mijloc, care era mai mult ca sigur destul de bună pentru mine, dacă aș fi mers *pe jos* până la casa de vacanță în loc să iau un taxi, așa cum fusese planul. Aveam o mașină a mea, într-adevăr, dar era în Norvegia, într-un service auto, cu arborele cotit defect, și poate că fusese reparată de mult, dar nu avusesem timp să mă duc să o iau. Așa că mergeam pe jos sau luam autobuzul din toate locurile posibile spre casă. Îmi convenea de minune, pentru că puteam să dorm în autobuz, și asta și făceam. Și, de fapt, o făceam foarte des. Dormeam de câte ori puteam. Nu voiam nimic altceva. Dar în momentul acela eram acolo, iar tot ce-mi permiteam era sticla cea mai ieftină de calvados și apoi puteam să plec. Așa eram eu. Nu-mi doream să plec, eram obosit, nu puteam nici măcar să-mi aduc aminte când mai fusesem atât de obosit, atât de obosit că aproape îmi plăcea. Am așteptat acolo, numărând cele zece minute până la deschiderea magazinului, apoi am intrat, am cerut sticla din mijloc și am primit-o într-o pungă maro de hârtie. Aproape ca în filme, mă gândisem, și am făcut asta pentru că eram norvegian, pentru că noi niciodată nu primim

sticle de băuturi alcoolice în pungi maro de hârtie în Norvegia, iar sentimentul acela, că joc într-un film, mi-a plăcut. Aș fi putut fi un personaj dintr-un film. A fost așa de ușor să merg pe drumul acela lung, pentru că eram un personaj dintr-un film.

Vorbisem foarte mult despre calvados cu mulți ani în urmă, mama și cu mine, când ea mă îndemnase să citesc *Arcul de Triumf* de Erich Maria Remarque.

„E o carte bună, spunea ea, un pic sentimentală, poate, dar bună pentru tine la vârsta ta“, iar eu nu împlinisem încă douăzeci de ani și nu mă supărasem deloc, pentru că nu știam sigur ce înseamnă sentimental și nu înțelegeam că remarca putea fi condescendentă, că un lucru putea fi sentimental și în același timp potrivit pentru un băiat cu vârsta sub douăzeci de ani. Dar nu asta voia ea să spună, ea nu putea spune așa ceva despre mine, a fost doar o constatare că mi-ar fi prins bine s-o citesc, și asta se și întâmplase, din cartea aceea învățasem atât de multe lucruri, așa tânăr cum eram. Ne-am spus unul celuilalt, eu și mama, că ar fi fost bine să gustăm băutura aceea, o dată și atât, băutura aceea care pentru mine era ca un elixir, o substanță aurie ce se prelinsese prin romanul pe care Remarque îl scrisese și mai departe în valuri și căpătase o importanță aparte, iar asta tocmai din cauză că nu o puteam avea, bineînțeles, pentru că pe rafturi se găsea o singură marcă și era cu mult peste mijloacele mele. Dar în *Arcul de Triumf* comandau calvados cei doi prieteni, Boris și Ravic, care erau refugiați, prigoniți de Stalin și, respectiv, de Hitler, în anii dinaintea ocupației germane, și a urmat Ziua Judecății de Apoi pretutindeni, în ambele direcții, înainte și înapoi în timp, și conversațiile pe care ei le purtau îmi lăsaseră același gust amar ca și cântarea imnului cu versurile *Mulțumesc pentru amintiri, mulțumesc pentru speranță, mulțumesc pentru gustul amar al durerii*, ceva ce, de fapt, făcusem și eu la o înmormântare cu

ceva timp în urmă. Cântasem imnul.

Apoi am mers de-a lungul străzii Danmark, iar strada era pe jumătate luminată, pe jumătate în întuneric și eu aveam sticla de calvados sub braț, în punga maro de hârtie așa cum trebuia, și arătam ca un bărbat care tocmai cumpărase acea sticlă de băutură franțuzească dimineața devreme, când se deschisese magazinul, un bărbat cum doar în filme putea fi văzut, sau în cărți, probabil cărți scrise în jurul celui de al doilea război mondial sau puțin mai înainte, unde realitatea acțiunii se petrecea într-un timp trecut de mult, și totuși eu eram acolo, pierdut în timp și spațiu.

Ajuns la casa noastră de vacanță, am traversat peluza, pe sub crengile grele și întunecate de pin, cu rucsacul pe umăr și sticla sub braț, dar mama nu era în casă, deși ușa era descuiată. Ea nu încuia niciodată când stătea acolo, până când pleca în Norvegia, iar atunci închidea totul, apa, curentul electric, iar tatăl meu încuia totul în urma ei. El încuia tot ce se putea încuia, întotdeauna, valize, biciclete, uși, iar apoi căuta ca nebunul cheile, în timp ce noi, ceilalți, stăteam așteptând, mutându-ne greutatea de pe un picior pe altul și înghețând, așteptând să intrăm înăuntru și gândind: Așa face el întotdeauna, bineînțeles, se putea să le găsească imediat? Nu poți fi niciodată destul de atent, spunea el, cu o față iritată și înroșită de frig.

Era o carte pe masă, nu Günter Grass de data asta, ci Somerset Maugham, în engleză, o ediție veche din *Pe muchie de cuțit*, despre un pilot american care plecase în India după primul război mondial, iar acolo trăise o transformare spirituală, și cartea aceea mă iritase dintotdeauna, e o carte *hippie*, credeam eu, sau, în orice caz, devenise o carte *hippie*, cine naiba o mai citește acum? Am lăsat rucsacul jos și am plecat din nou, cu sticla în mână, de-a lungul aleii cu brazi și al

potecii pietruite, până la capătul celălalt al grădinii, unde măceșii crescuseră deși, și după aceea am ieșit de pe drum și am luat-o pe poteca ce ducea către plajă, printre tufișurile de iarbă *marram*. Vântul sufla destul de tare și am zărit-o pe mama imediat. Stătea așezată pe o dună de nisip, cu pardesiul călduros strâns bine în jurul trupului, cu gulerul ridicat la ceafă, dar fără să aibă nimic pe cap. Părul ei negru și buclat era bătut de vânt și m-am gândit că ea nu încărunțise încă, nu prea mult, în orice caz, chiar dacă avea mai mult de șaizeci de ani, iar ea stătea acolo singură, cu capul ridicat sus de tot, într-un fel pe care altcineva l-ar fi numit arogant. Dar, de fapt, era doar preocupată, privind visătoare marea și gândindu-se la ceva cu totul diferit de ceea ce vedea în fața ochilor, în timp ce fuma o țigară, Colly sau Salem, ori una din mărcile mentolate mai ieftine, daneze, poate Look.

Sunt sigur că ea mă auzise venind, dar nu s-a întors să mă vadă. Când am ajuns aproape lângă ea, am spus încet:

— Bună ziua.

Ea nici măcar atunci nu s-a întors, ci doar mi-a spus:

— Nu începe să vorbești chiar acum.

— Sunt eu, mamă, am spus.

— Știu cine ești, a spus ea. Ți-am auzit zgomotul gândurilor din momentul în care ai pășit pe potecă. Ești lefter?

La naiba, știam că e bolnavă și că ar putea să moară, de asta mă aflam acolo, de asta venisem după ea, eram sigur și, cu toate astea, i-am spus:

— Mamă, o să divorțez.

Și aproape că am văzut, din spate, cum mama își aduna gândurile și cum își muta greutatea dintr-un loc într-altul, de unde era *ea*, până acolo unde credea că eram *eu*.

— Vino, așază-te aici, a spus ea.

Și s-a dat puțin într-o parte ca să-mi facă loc, deși era loc

destul, și a bătut cu palma în iarba țepoasă, spunându-mi cu un ton aproape nerăbdător:

— Hai, vino.

M-am apropiat și m-am așezat lângă ea. Am luat sticla din punga maro de hârtie și am pus-o între picioare, am îndesat-o în nisipul fin astfel încât să nu se verse, dar cred că ea nici nu a observat. Nu s-a uitat deloc la mine, iar asta m-a făcut să mă simt nesigur.

(5)

Cu mulți ani înainte, pe la începutul anilor șaizeci, mergeam la universitate, în zona Dælenenga din Oslo, la colțul străzilor Dælenenga și Gøteborg. Pentru a ajunge acolo, aveam de făcut un drum ridicol de scurt, fiindcă locuiam chiar vizavi, lângă Carl Berners Plass. Tocmai împlinisem douăzeci de ani, era primul loc unde stăteam după plecarea de acasă, din casa Selvaag de pe strada Veitvet, unde crescusem la sfârșitul anilor cincizeci și începutul anilor șaizeci, și m-am mutat imediat cum am primit un împrumut pentru studii. Era ceea ce trebuia să faci atunci, ceea ce făceai chiar dacă voiai sau nu, *dacă aveai voie să mergi mai departe*, cum se spunea pe strada noastră și pe multe alte străzi.

Primul lucru pe care l-am făcut când m-am mutat a fost să merg în centru și să cumpăr o combină stereo cu o parte din bani, un amplificator TR 200 Tandberg, un pick-up Lenco și două difuzoare de douăzeci de wați, având o marcă pe care nu mi-o amintesc acum, dar sunetul era fantastic și totul nu era mult mai original decât combina stereo identică a fratelui meu, pe care și-o cumpărase din primul *lui* împrumut pentru studii. A fost o perioadă în care îl copiam foarte mult pe fratele meu. Nu în toate, e adevărat. Eram comunist pe vremea aceea, maoist, iar el nu, și era atât de priceput să facă tot ce era posibil cu mâinile lui, tâmplărie, pictură, vopsit, încât nici măcar nu

încercam să-l imit. În schimb, eu citeam cărți. Multe cărți, și lui i se părea atât de intens și de ademenitor felul în care mă cufundam în citit, încât de câteva ori a încercat el să mă copieze *pe mine* și îmi aduc aminte că asta m-a bucurat.

Dacă plecam de la universitate în sus, pe la colțul străzii, și în josul străzii Gøteborg apoi, și făceam asta destul de des, ajungeam curând la fabrica de ciocolată Freia. Acolo lucra mama. Stătea la banda de producție de bomboane opt ore pe zi, cinci zile pe săptămână, plus orele de după program, și făcuse asta pentru mulți ani. Cât țineau străzile Dælenenga și Rodelokka se simțea mirosul de ciocolată, de cacao, în special dimineața devreme, când aerul era proaspăt și poate un pic umed, și numai când întârziam în oraș în seara precedentă din cauză că băusem prea multe beri nu puteam suporta mirosul. Altfel, asta îmi dădea un sentiment de siguranță care îmi amintea de anumite zile din copilărie, anumite chipuri legate de anumite situații, petreceri cu mese acoperite cu fețe de mese și soarele pătrunzând prin jaluzelele albe, proaspăt spălate, și *eu*, în mijlocul acestora, având sentimentul că totul în jur era atât de frumos și atât de perfect. Câteodată, în serile târzii și singuratice din micul apartament de lângă Carl Berners Plass și Dælenenga, îmi lăsam acel sentiment să mă poarte departe în trecut, în copilărie, cu o intensitate atât de mare încât mă speria.

Când se terminau cursurile sau când nu mă duceam la cantină, se întâmpla adeseori să merg în josul străzii Gøteborg și mai departe, în jurul cartierului, spre dreapta, în direcția opusă Stadionului Dælenenga, unde era intrarea muncitorilor de la Freia, și mă opream rezemându-mă de zidurile fabricii, adulmecând cărămizile. Miroseau frumos, miroseau a natură, miroseau ca locurile în care fusesem cu tata, în Østmarka, Lillomarka, și mă uitam ore în șir la sculptura mare,

strălucitoare a lui Arnold Haukelands, care se rotea încet, pe soclul ei înalt, în apropierea portului. Era acolo doar de doi-trei ani pe vremea aceea și ar fi trebuit să reprezinte o harpă a vântului, care trebuia să cânte când bătea vântul, așa mi-a spus cineva, dar eu nu auzisem niciodată vreun sunet. Îmi fumam țigările Petterøe 3, pe care le rulam singur, și aveam tot timpul din lume la dispoziție, într-un fel pe care niciodată nu l-am mai avut mai târziu. Stăteam în lumina soarelui, așteptând-o pe mama care urma să vină curând dinspre clădirea mare, mergând prin gang către poartă, când schimbul ei se termina. O vedeam de departe când ieșea pe ușă și, de fiecare când făcea asta, îmi venea în minte o poezie a lui Rudolf Nielsen care începea așa:

Te vedeam de departe când soseai,
Dintotdeauna am știut când te apropiai,

care, de fapt, era un poem pentru iubita lui, prin anii douăzeci. Dar eu mă gândeam la asta pentru că eram acolo unde eram, la intersecția străzilor Dælenenga și Grunerlokka, în partea de est a orașului Oslo, care fusese teritoriul lui Rudolf Nielsen, chiar în fața fabricii unde lucrau multe dintre fetele pe care le cunoscuse el, iar acum mama era fata care venea spre poartă și cu care nu eram logodit, dar eu pe *ea* o îndrăgeam, așa cum se spunea în poezie și așa cum simțeam.

M-am ridicat în picioare, am lăsat zidul să stea singur acolo, fără mine, și am strigat:

— Ciocolată Freia!

— Nu vreau, a spus mama.

— Caramele Freia?

— Nici caramele, a spus ea și a râs și s-a îmbujorat, pentru că și-a dat seama că portarul ne auzise și râdea de noi. Și acum? De ce stai acolo, a spus ea încet, când s-a apropiat de poartă și

portarul a lăsat-o să iasă afară. Ești lefter, a spus.

Eram lefter, într-adevăr. Întotdeauna eram, dar, cu toate astea, am spus:

— Ce? Insinuezi că am stat aici să o aștept pe mama care vine obosită după o zi grea doar pentru că sunt lefter și sper ca ea să îmi strecoare ceva mărunțiș. Ce naiba, fii serioasă, mamă.

— Câți bani îți trebuie? m-a întrebat ea.

Am ridicat din umeri.

— Uite-aici, a mai spus ea, îndesându-și mâna în sacoșă și scoțând de acolo poșeta ei maro, cu o mișcare studiată și practicată de-a lungul timpului, pentru a preveni orice acces al soțului curios, care nu mai avea puterea economică în familie de mult, și a scos de acolo o bancnotă de o sută de coroane, împăturită de multe ori, astfel încât să o poată strecura în mâna mea care, chipurile, nu voia să o primească. Ia asta, a spus ea.

Am văzut de îndată ce bancnotă era.

— La naiba, mamă, nu vreau, o sută de coroane e prea mult.

Și, de fapt, chiar *era* prea mult. Pentru comparație, chiria mea era de o sută șaptezeci de coroane pe lună.

— Și nu mai vorbim despre asta deloc. Nici măcar cu tatăl tău.

— Niciodată nu-l văd pe tata, am spus.

— Nu e vina lui, a spus mama atunci, și avea dreptate, era în ordine, nu trebuia să-i spun tatei nimic, de ce i-aș fi spus? Și nu încăpea îndoială că aveam foarte mare nevoie de suta de coroane. Dar motivul pentru care venisem acolo, în ziua aceea, nu era că rămăsesem lefter, nicidecum, a fi lefter era un mod de viață, deja nu mai remarcam asta. Mă aflam acolo pentru că aveam ceva să-i spun, ceva ce ea nu știa și nu avea cum să ghicească.

— Vrei să bem o cafea înainte să pleci acasă, am întrebat-o, la Bergersens?

Și a fost o sugestie atât de neobișnuită, încât ea a spus „da“ fără să se gândească. De obicei, mergeam împreună în sus pe strada Gøteborg și mai departe pe Dælenenga spre Carl Berners Plass, trecând de Cinematograful Ringen, acolo unde, pe când aveam unsprezece ani, văzusem filmul *Legiunea lui Zorro*, un film care rula în două părți, în două sâmbete, cu o nemaipomenit de lungă săptămână între ele, apoi treceam de intersecție și făceam o bună bucată de drum în sus pe strada Grensveien, spre stația de metrou, în timp ce vorbeam de cărțile citite, de filme noi și vechi pe care le *văzusem*, ca de exemplu *Sâmbătă noaptea și duminică dimineața* cu tânărul Albert Finney în rolul principal, care fusese la televizor chiar în săptămâna aceea. Mama avea o slăbiciune și pentru el, pentru Albert Finney stând la strungul lui, la fabrica de biciclete, cu mânecile cămășii suflecate, chiar la începutul filmului, spunând cu voce tare ceea ce credea despre muncitorii mai bătrâni și despre cum aceștia se împotmoliseră în anii dinaintea războiului și despre tot ceea ce el *nu* dorea să facă în viață și cum niciodată, în ruptul capului, nu avea să fie pus la pământ așa cum fuseseră *ei*.

„I’d like to see anybody try to grind me down, that’ll be the day. What I’m out for is to have a good time, all the rest is propaganda!“, zicea el, cu buzele strânse, și era o prostie copilărească, iar mama știa asta mai bine ca oricine. Dar ea flutura țigara aprinsă, repetând precum Albert Finney în hala fabricii: „All the rest is propaganda!“, așa spunea ea foarte tare chiar acolo, în Carl Berners Plass, cu ochi micșorați, cu țigări Nottinghamshire rulate și un râs deodată întunecat care m-a pus pe gânduri, chiar și eu am crezut că era un pic prea dur. Așa că am schimbat subiectul și am început să vorbim despre șeful de la produse de cofetărie, care își permitea prea multe cu femeile care lucrau în Freia, și erau aproape numai femei acolo,

cel puțin la cofetărie. Mama nu mai putea să-l suporte, ticălosul naibii, și plănuia o grevă, iar acum puteam discuta împreună cum se putea face acea grevă.

Apoi am plecat spre Cofetăria Bergersens, care, de fapt, nu se numea astfel, eu o numisem așa pentru că un bărbat numit Bergersen stătea pe un scaun în colțul de lângă fereastră în fiecare zi, citind același ziar. „Acolo stă Bergersen“, spuneau muncitoarele. Cofetăria se afla pe strada scurtă care trecea în diagonală prin spatele cinematografului Ringen și era, de fapt, o prelungire a străzii Trømso și se și numea astfel, dar acolo se transforma într-un apendice, un loc fără nume.

Înăuntru, în cofetărie, am comandat două cafele și două prăjituri Napoleon, ne-am dat jachetele jos ca să le agățăm în cuierul din hol și apoi am fost gata să-i explic mamei ce se întâmpla în viața mea, că mă gândisem să mă las de facultatea de la intersecția străzilor Dælenenga și Gøteborg unde studiasem timp de doi ani, cu împrumut pentru studii și combina stereo, cu seri târzii și halbe de bere și toate celelalte care se întâmplaseră în vremea aceea, pentru că Partidul Comunist al cărui membru eram avea o campanie prin care cât mai mulți membri ai partidului trebuiau să devină muncitori în industrie. Nu că aș fi fost forțat într-un fel sau altul, dar unul dintre liderii partidului mă vizitase acasă în micul apartament unde locuiam și avusesem o discuție lungă și serioasă despre marele război care urma să vină și la noi, probabil la începutul anului viitor, după felul în care Uniunea Sovietică se înarmase și după cum eu însumi înțelesesem în vacanța de vară pe insula Haøya. Și nu avea nici un rost să fiu acolo unde eram în momentul acela, când ar fi trebuit să fiu împreună cu băieții, acolo unde erau *ei*. Asta era expresia pe care o folosise el, iar prin *băieți* voia să spună muncitorii din industrie și arătase atotștiutor cu degetul afară, pe fereastră, spre lumea de afară,

dar, de fapt, în direcția greșită, pentru că nu arătase cu degetul spre locul unde mama lucra ca muncitor industrial, câteva clădiri mai departe, și puteam spune că era și ea una dintre băieții de acolo. Arătase cu degetul spre Muzeul Munch, de la capătul străzii Finnmark. Mă duceam adeseori, duminica, să stau în fața tablourilor pline de culoare, blânde și totodată cam sinistre, care îmi plăceau atât de mult, și nu voiam să dezamăgesc pe nimeni, așa am fost întotdeauna. Deci era ușor să spun încotro voiam să apuc.

La numai o săptămână după acea discuție, fusesem la o ședință la universitate, unde ceilalți studenți îmi împărtășiseră ideile lor despre lume și politică, iar *eu* am fost cel care a vorbit despre cât de important era ca partidul să aibă rădăcini puternice, stabile în clasa muncitoare în vremurile acelea. Discursul meu a fost destul de bun, dar nu mă puteam elibera de sentimentul că acea clasă muncitoare de care vorbeam în discurs nu era aceeași din care făceau parte mama și tata. Era asemănătoare într-un fel, e adevărat, dar aveau calități diferite și aparțineau unor lumi diferite. Asta m-a făcut să mă simt oarecum incomod, dar numai eu observasem asta, pentru că, atunci când mi-am terminat discursul, toți m-au bătut pe umăr și mi-au spus cât de bun fusese și cu cât interes îl ascultaseră, și nu știam nici măcar în care casă și pe care stradă copilăriseră toți cei care luau parte la ședință, dar, la sfârșit, am fost singurul care a spus că vrea să renunțe la facultate. Și asta am și făcut. A fost la fel ca atunci când eram cercetaș. Eram singurul dintre ei care luase jurământul cercetașului în serios. În multe privințe era la fel.

Încercam să-i spun toate acestea mamei. Jacheta mea era agățată în cuier, o vedeam pe femeia din spatele tejghelei care venea spre noi cu cafelele și prăjiturile Napoleon pe o tavă și când m-am întors pe scaun în așa fel încât să stau față în față cu

mama în acel moment pe care îl aveam pentru noi înșine și încă mai aveam o mulțime de cuvinte de spus, deodată, am văzut mâna ei venind peste masă ca o umbră, lovindu-mă peste obraz, și zgomotul pe care l-a făcut a fost cel mai puternic din încăperea aceea. În fața ferestrei, afară, un bărbat descărca lăzi cu flori din mașină pentru florăria vecină cu cofetăria, iar pe partea cealaltă a străzii, soarele strălucea pe zidurile de piatră ale clădirii. Două fete se întorceau de la școală pe bicicletă, cu ghiozdanele în portbagaje, cu siguranță nu aveau mai mult de zece ani și părea că le era un pic frig în rochiile lor subțiri, iar în adâncul sufletului am simțit vechea dorință de a avea o soră, căci, dacă aș fi avut o soră, viața mea ar fi fost diferită și nu cea pe care o aveam atunci, în Cofetăria Bergersens. Dar, bineînțeles, aveam doar frați, chiar trei, și am simțit durerea în obraz, l-am simțit deodată roșu și cald și nu am mai știut ce să zic sau să fac. Mă holbam în jos, la masă, și mă holbam la tejghea, iar cu coada ochiului am văzut-o pe mama ridicându-se de pe scaun. Era o liniște deplină în local, doar murmurul mașinii de înghețată se auzea și femeia cu tava s-a oprit brusc la jumătatea drumului spre masa noastră, înainte de a ajunge la noi, a pus cu grijă tava jos și a dispărut, iar eu mi-am amintit de bancnota de o sută de coroane. Am băgat mâna în buzunar și am scos bancnota strâns împăturită.

— Uite, am zis, sigur vrei să-i iei înapoi acum.

Am simțit cum și celălalt obraz devine roșu și cald. Mi-am ridicat privirea. Mama avea pardesiul pe braț, era palidă la față și avea ochii strălucitori.

— Tâmpitule, a spus ea. Apoi a plecat.

Nu-mi mai aduc aminte cum am ieșit din cofetărie, dacă mi-am mâncat prăjitura Napoleon sau am mâncat-o și pe a mamei, dacă am plătit cu bancnota de o sută de coroane și nu-mi amintesc nici ce am făcut în zilele următoare. Dar acum

stăteam lângă mama pe o dună de nisip pe coasta de nord-est a Danemarcei, într-o dimineață de la începutul lunii noiembrie 1989, și îmi aminteam totul. Chiar în fața noastră, în largul mării, se afla o insulă numită Hirsholmen. Pe acea insulă era un far pe care îl văzusem vară de vară, întreaga mea viață de până atunci, același far pe care mama îl văzuse toată viața ei, și m-am întrebat dacă faptul că vezi întotdeauna un far cu coada ochiului îți poate schimba felul în care gândești.

Mama a tras ultimele fumuri din țigară și a stins-o în nisipul afânat din fața ei, cu o mișcare lungă și ușor greoaie, apoi s-a întors către mine.

— Ce ai acolo? a spus ea și a arătat cu degetul spre sticla pe jumătate îngropată între picioarele mele.

— Calvados, i-am răspuns.

— Calvados, a spus și ea și a clătinat din cap, atotștiutoare și un pic somnoroasă. *Arcul de Triumf*, nu-i așa?

— Da, *Arcul de Triumf*.

A clătinat din cap iarăși, un pic absent, un pic greoi:

— E o carte bună, a mai spus. Un pic prea sentimentală, poate. Ar trebui să ai sub douăzeci de ani când o citești pentru prima dată.

— Probabil că da, așa ar trebui, am răspuns.

(6)

Mama credea că știe cine sunt, dar nu era așa. Nu știa cine sunt pe plajă, în ziua aceea din 1989, nu știuse în Cofetăria Bergersens cu aproape cinci ani în urmă, nici măcar înainte să devin comunist. Nu era atentă la mine, își întorcea privirea către alte lucruri. Mă vedea intrând și nu știa de unde veneam, mă vedea ieșind și nu știa unde plecam; cât de pierdut eram fără ea, la șaisprezece ani, la șaptesprezece, la optsprezece, cât de disperat mergând pe Trøndheimsveien, de-a lungul Drumului European 6, între Veitvet și Grorud. În sus și în jos în ambele direcții, întâi prin fața închisorii de femei care stătea posomorâtă la dreapta mea, ca o umbră misterioasă, ca un vid în spatele zidului gros de piatră, înainte ca blocurile scunde de pe Kaldbakken să apară pe dreapta și blocurile înalte de pe Rødtvet pe stânga, ridicându-se spre pădurea atât de deasă și mare încât puteai dispărea în ea cu ușurință, ca și cum nu ai fi existat niciodată, dacă ai fi vrut.

Era o seară de noiembrie când am ieșit la o plimbare, parcă întotdeauna era noiembrie, o seară târzie, cu burniță și luminile de pe stradă pâlpâind deasupra mea, și, pentru că mergeam așa de repede, părea că luminile se aprindeau și se stingeau, fără a se opri de tot, și puteau să pârâie dintr-odată în aerul umed și să trimită fulgere albastre în jur în timp ce cuvintele mi se învârteau în creier și îmi pocneau în cap ca un

curent electric, dacă mi s-ar fi putut diseca creierul pentru a vedea de aproape ce se întâmpla acolo.

Școala mea se afla pe Grorud, în valea de lângă strada Østre Aker, lângă stația de tren Grorud și Stjerneblokkene, cum se numeau clădirile acelea, pentru că erau construite în formă de stea, acolo unde locuiau lucrătorii feroviari, mecanici de tren, conductori, ingineri, dar, înainte de a ajunge așa departe, am cotit spre dreapta la intersecția cu Trøndheimsveien, unde se aflau clubul de fotbal și terenul, și am mers mai departe prin fața bisericii, a cimitirului și în zigzag în josul dealului, iar la sfârșit ocolind Heimdal, casa roșie unde tinerii creștini se adunau în seri ca aceea și unde eu încercasem să mă strecor ca prin urechile acului, dar mă oprisem la jumătatea drumului, din cauza necredinței mele. Prin ferestrele luminate de fiecare dată când treceam, vedeam trupuri tinere în lumina lămpilor, trupuri de băieți ca al meu, dar mai mult trupuri de fete creștine din cap până în picioare, care erau creștine cu tot cu formele lor și liniile unduitoare ale șoldurilor, cu sâni rotunzi sub bluze și o piele moale și creștină care strălucea mat și auriu cu o naturalețe pe care eu nu avusesem norocul să o am. Mă simțeam stânjenit când mă gândeam la ceea ce făcuseră acei tineri; își lăsaseră viața în mâinile altcuiva, în mâinile celui care ar fi trebuit să aibă o putere superioară, iar această putere superioară revărsa asupra lor o lumină în care își puteau scălda sufletele și ei cântau despre acea lumină fără să se rușineze sau să roșească, cu privirea sus și cu zâmbete fericite pe buze. Și se simțeau atât de bine, alergând încoace și încolo, râzând, apărați de creștinismul lor, indiferent ce ar fi făcut.

Dar nu m-am mai oprit ca altădată pe scări sau afară, în fața ferestrelor, ca să mă uit înăuntru, trecusem de acea fază, nu mai voiam să fac asta, îmi țineam viața în propriile-mi mâini. Însă nu-mi era ușor să fiu singur și nu-mi mai doream asta

deloc.

Am continuat să merg după colț și mai departe spre școala ale cărei clădiri stăteau în întuneric în seara de toamnă și păreau ciudate, chiar străine, într-un fel aproape amenințător. Când am ajuns lângă școală, am traversat curtea goală, iar zgomotul ghetelor mele își trimitea ecoul dintr-un zid în altul și atunci mi-am seama că mama era acolo. Nu glumesc, ea era chiar acolo și mă privea prin întunericul umed din curtea școlii Groruddalen, acolo unde ferestrele, pe ambele fațade, erau lipsite de viață la ora aceea, și nimeni nu se apleca afară de la etaj ca să-mi spună ceva amabil, ceva care să creeze o legătură după care tânjeam de mult timp, iar atunci am știut ce gândea mama: „E băiatul meu destul de puternic“, se gândea ea, „o să se descurce singur sau e prea slab?“. Eram sigur că ea credea că eram prea slab, că era ceva în legătură cu mine ce o făcea neîncrezătoare, că nu aveam destul de mult caracter, că exista o crăpătură în fundație de care numai ea știa, toate veniseră la mine cu ușurință, de-a gata, asta gândea ea, dar viața nu era așa și nici nu trebuia să fie.

(7)

Când am ajuns la casa de vacanță, eram amândoi un pic înghețați. Am pus sticla pe masa din sufragerie și m-am dus la soba pe care tata o cumpărase direct din fabrică și o instalase aici, unde coșul era gata zidit, iar mama și tata puteau aprinde focul după pofta inimii și astfel puteau locui într-o casă care, de fapt, era o casă de vară și în restul anului, când nu era așa de cald.

Erau niște lemne în coș. M-am așezat în genunchi, am pus mult rumeguș dedesubtul lemnelor încrucișate și, pentru că era o sobă bună, focul s-a aprins imediat. Era o sobă grozavă, căldura începea deja să se răspândească în cameră imediat ce flăcările învăluiau lemnele din spatele ușii de fier și m-a cuprins o stare plăcută de somnolență când căldura mi-a atins fața. Am închis ochii.

— O să divorțez, am spus.

— Mi-ai spus asta deja, a spus mama. Nu știu de ce. De ce divorțezi?

Era undeva, în spatele meu. Poate în bucătărie. Mă holbam la sobă. Focul ardea foarte bine acum.

— Nu mai merge, am spus și s-a auzit ca și cum fusese ideea mea, concluzia mea, deși nu era așa.

— Atunci ea vrea să divorțeze, a zis.

— De ce spui asta?

— Pentru că te cunosc, a răspuns.

— Nu mă cunoști deloc, și ea nu a putut să-mi răspundă imediat. Puteai și tu să divorțezi, am mai spus.

— Asta crezi tu. Dar eu nu sunt așa.

— Dacă mă cunoști așa de bine, atunci cum de nu știi de ce o să divorțez?

— Of, Arvid, a spus ea, las-o baltă.

Am deschis ochii. Stăteam încă în genunchi în fața sobei. M-am ridicat încet, m-am întors și am privit-o.

— Cred că o să dorm puțin, am spus. Vreo jumătate de oră, dacă nu te deranjează.

— Nu mă deranjează, a spus mama.

Se așezase la masă și își aprinsese altă țigară, iar vocea ei a sunat mocnit, aproape plat, ca și cum ar fi venit din spatele unui zid, și atunci nu m-am mai dus într-unul din cele două dormitoare mici cum ar fi trebuit dacă voiam să mă culc, ci m-am întins pe o canapea, chiar în mijlocul sufrageriei, pentru că nu voiam să fiu singur când dorm și nu voiam ca mama să fie singură, fără mine, cât timp era trează.

La început canapeaua se clătina cum făcuse, cu câteva ore în urmă, feribotul și m-a făcut să mă simt rău, dar după un timp a devenit chiar plăcut. Tapițeria canapelei mirosea a vară și a anii șaizeci și o auzeam pe mama răsfoind o carte în spatele meu, la masă, probabil *Pe muchie de cuțit*. Am auzit apoi zgomotul ușor al brichetei când ea își aprindea altă țigară, m-am prăbușit în cădere liberă și am adormit înainte să ating pământul.

Înainte să mă trezesc de-a binelea, știam deja că nu mă aflam în casa copilăriei mele și nici în apartamentul de la periferia pe care o numeam Cuibul Vulturilor, că nu eram în patul în care obișnuiam să mă culc și să mă trezesc, în care stătusem lungit nopțile, holbându-mă la întuneric, timp de

exact zece ani, ci mă aflam în casa de vară care fusese o importantă parte a vieții mele. Acel loc mic și pătrat mă salvase de multe ori, pe când eram la școală, de insula Hudøy, o tabără din Oslofjørden unde erau trimiși cei care nu aveau unde să se ducă în vacanța de vară, pentru că ambii părinți lucrau sau nu aveau bani să plece în alte locuri sau pentru simplul motiv că acolo copiii lor puteau simți soarele pe față, vântul în păr și apa sărată a mării pe trup. Era cea mai importantă cură pentru tot ce era în neregulă cu copiii în anii șaizeci, dar eu știusem imediat că nu puteam face față unei presiuni colective atât de mari, în dormitoare, în sala de mese, la gimnastica de dimineață, că nu voiam să mă rog așa cum făceau ceilalți, îngenunchind lângă pat în fiecare seară, dacă asta trebuia făcut, sau orice altceva, ceva ce toți ceilalți făceau și trebuia să fac și eu, pentru că nu aveam destulă tărie să stau singur în mulțime, cu temerile și independența mea.

Mă aflam pe tărâmul viselor, dar știam perfect ce se întâmplă în jurul meu, auzeam voci, vocea mamei și încă o voce gravă de bărbat pe care o cunoșteam atât de bine, și asta pentru că posesorul vocii nu fusese niciodată în stare să vorbească încet, oricât de mult ar fi încercat. În plus, vocea lui avea o rezonanță așa de mare, încât nu conta în ce încăpere se afla, oricum făcea pereții să vibreze, chiar și mobilierul, și vibra și pieptul meu, așa cum stăteam lungit pe canapea. Dar se străduiau să vorbească încet ca să nu mă trezească, iar eu nu mă mișcasem deloc, stând acolo, cu nasul în stofa canapelei și cu brațele la ceafă. Mă trezeam de multe ori în această poziție, ca și cum încercam să mă acopăr sau ca și cum aveam o armă la ceafă, ca în reportajele de știri din Africa, Congo sau Angola sau ca în filmele de război pe care le văzusem, acolo prizonierii stăteau unul lângă altul, chiar în poziția în care stăteam eu, cu fețele în țărână, cu praful în nări, lipsiți de demnitate, sub

soarele arzător, cu buzele uscate și arse, supravegheați de soldații aliați, cu țigările lor albe și zâmbetele lor albe.

Am auzit-o pe mama spunând:

— Ce face el e absolut necesar. Nu mai putea continua așa, n-a mai putut îndura. Dar mulți sunt împotriva lui, până și armata e împotriva lui, totul atârnă de un fir subțire de ață. Nu știu ce-o să se întâmple de acum.

Apoi a spus:

— Sper din tot sufletul să trăiesc destul ca să văd ce se întâmplă cu toate astea, și a început să plângă, apoi s-a oprit dintr-odată și a devenit, în schimb, furioasă.

Îmi dădeam seama de asta din felul în care își aprinsese țigara, cum reușise să o aprindă de la prima încercare, iar vocea bărbatului a spus:

— Acum hai să mergem la mine acasă, să bem o ceașcă de cafea și să îl lăsăm pe băiat să doarmă. Arată ca un vițel dus la tăiere.

Vocea lui gravă rezonase în oasele mele.

— O să divorțeze, a spus mama.

— Ei drăcie, a spus bărbatul al cărui nume de familie era Hansen și niciodată nu fusese numit de nimeni altfel decât Hansen.

Hansen era cel mai bun prieten al mamei, chiar dacă locuiau în țări diferite și sunt sigur că nu-și scriau. Hansen era muncitor feroviar pensionat devreme. Locuia chiar în oraș, într-un bloc scund de cărămidă, și se venea adesea la casa lui de vară pe motocicletă, indiferent de anotimp.

— Eu n-am fost niciodată divorțat, așa că n-am absolut nici o experiență în privința asta, a spus Hansen și a urmat o pauză, apoi l-am auzit spunând: Ce ai acolo?

— O sticlă cumpărată de Arvid, a spus mama. O băutură franțuzească, calvados.

— Așadar, băiatul are ceva bani, a spus Hansen. Dar hai să mergem acum și o să vorbim despre politică în curtea mea. Îți dau o cafea și o prăjitură, dacă vrei, a mai spus, și poate că mâna lui îi mângâia obrazul chiar atunci.

I-am auzit ridicându-se de la masă și îndreptându-se spre ușă. Vorbeau despre Gorbaciov, asta am înțeles imediat, bărbatul cu harta unei țări necunoscute pe frunte, care acum era președintele Uniunii Sovietice, numit în funcție de un an, și care ar fi trebuit să fie ultimul lider al unui stat care fusese un experiment de-a lungul a șaptezeci de ani și unde totul se dusese de râpă de mult timp. Dar nimeni nu înțelesese încă asta. Că Gorbaciov avea să fie ultimul. Nici măcar el nu înțelegea.

Cel mai tânăr dintre frații mei se dusese la Ambasada Uniunii Sovietice și convinsese personalul de acolo să îi dea o fotografie a președintelui, chiar dacă vremea cultului personalității se sfârșise de mult, până și în China, unde fusese foarte puternic pentru câțiva ani, asta nu se putea nega, iar fratele meu a adus fotografia acasă, cu foarte multă grijă, a pus-o într-o ramă strălucitoare și i-a dat-o mamei cadou de ziua ei.

— Pune-l deasupra patului tău, a spus el, ca să vorbești cu el înainte să adormi, seara. La fel cum Arvid obișnuia să vorbească cu Mao.

Ea l-a agățat acolo, mai mult din amuzament. Și nu era adevărat că vorbeam cu Mao, asta ar fi fost un pic prea copilăresc. *Avusesem* o fotografie cu Mao deasupra canapelei extensibile în anii șaptezeci, asta era adevărat, fusese singurul loc unde putusem să-l agăț. Dar mai avusesem și o fotografie cu Bob Dylan și una cu Joni Mitchell pe o plajă în California *(„Oh, California, California, I am coming home“)* și reproducerea unui peisaj de Turner, despre care citisem într-o carte că picta cu abur colorat și asta mi se păruse foarte frumos spus, așa încât,

atunci când văzusem acel poster cu marea dinspre periferia orașului Whitby de pe coasta engleză, orașul pe care îl vizitasem cu un an în urmă, îl și cumpărasem pentru că știam că era real.

Fotografia lui Mao pe care o aveam era una dintre cunoscutele fotografii retușate, în care el stătea aplecat deasupra mesei și scria cu un stilou cu tuș sau cu un toc, și mă gândisem dintotdeauna, sau doar sperasem, că era de pe când nu scria articole filozofice sau politice, ci una dintre poeziile lui, poate chiar cea care începea astfel:

> *Imagini fragile ale plecării mele, satul lăsat în urmă.*
> *Blestem curgerea timpului: au trecut treizeci și doi de ani din viața mea.*

pentru că arăta un Mao uman, unul de care mă simțeam legat, unul care simțea cum timpul îi biciuise trupul, așa cum și eu simțisem de atâtea ori că timpul, fără nici un avertisment, mă prindea din urmă, alerga dedesubtul pielii mele ca mii de șocuri electrice și era imposibil de oprit, oricât de mult voiam. Și când, în sfârșit, se opreau și totul devenea liniștit, eram deja o altă persoană decât fusesem înainte și asta mă ducea uneori la disperare.

Dar anii șaptezeci erau duși de mult. Cu numai o jumătate de an înainte de acel noiembrie, eu și o mulțime de oameni pe care îi cunoșteam din anii șaptezeci stătuserăm unul lângă altul pe trotuarul din fața Ambasadei Chinei din Oslo, strigând sloganuri și protestând, aveam o scrisoare pentru Excelența Sa ambasadorul chinez și nu-mi amintesc azi dacă el sau oricine altcineva ieșise pe poartă sau dacă venise cineva să ia scrisoarea. Oricum, noi pledam pentru drepturile chinezilor, îi ceream Partidului Comunist Chinez, pe care îl respectasem atâția ani, să oprească uciderea studenților în Piața Tiananmen,

să oprească uciderea muncitorilor care se aliaseră cu studenții, să oprească șuvoiul de sânge care în iunie 1989 umpluse fiecare colțișor al pieței ca niște râuri mici într-o deltă roșie, și totodată ceream democrație în China și ne simțeam oarecum ciudat să fim acolo, manifestând în favoarea democrației în țara aceea mare care fusese odinioară Ierusalimul nostru, unde soarele nu se mai ridica pe cer la est decât pentru cei care locuiau acolo. Aproape un miliard. Mao murise cu treizeci de ani în urmă și atunci câteva mii de oameni se strânseseră mărșăluind prin Oslo, seara, cu pozele președintelui în mâini, steaguri negre bătute de vânt și panglică de doliu în jurul brațelor și îmi amintesc că mă gândisem: *Ce-o să ne facem acum?* Dar în iunie 1989 totul era doar ciudat și puțin trist. Pe mulți dintre cei pe care îi vedeam în jurul meu nu-i mai văzusem de zece ani și arătau atât de îmbătrâniți toți, iar unii aveau șuvițe cărunte la tâmple, nu mai exista nimic pentru care să protestăm, aerul era gol ca atunci când venisem și am părăsit trotuarul de vizavi de Ambasada Chinei împreună cu cea care fusese viața mea timp de cincisprezece ani, dar acum nu mai era.

(8)

Îmi găsisem de lucru la o companie nu departe de stația Økem, pe linia de metrou spre est. Lucram deja acolo de două luni. Stăteam lângă o mașină și priveam luminile jucând în coloane, pe fereastra uriașă dinspre parcare. În praful gri, coloanele păreau atât de compacte, încât îți puteai lovi capul dacă intrai în ele și era ciudat că nimănui nu i se întâmplase asta. Speram ca aerul să nu fie atât de dens, de cenușiu între paleții de la linia de asamblare unde stăteam, dar bineînțeles că era, și chiar mai dens. De acolo venea praful.

Serile, ferestrele erau întunecate. Coloanele compacte se dizolvau și dispăreau, iar lumina se muta din ferestre spre aerul de deasupra mașinilor unde atârnau tuburi fluorescente din tavan, formând lanțuri lungi, și praful se schimba și se învârtea deasupra capetelor noastre ca niște confeti strălucitoare.

În cele mai multe zile, lucram aceiași muncitori într-un schimb, formând prima echipă, cum o numeam eu și cum alți câțiva muncitori o numeau de acum, în timp ce, în alte zile, lucram prin rotație și poate că eram doar doi dintre noi pe platforma uriașei mașini de la linia de asamblare împreună cu alți muncitori pe care nu-i cunoșteam așa de bine. Încă nu mă obișnuisem cu asta. Era ca atunci când veneam acasă după două luni de vacanță și tata mutase din nou mobila din

sufragerie și totul era cu susul în jos și pentru câteva zile mă întorceam din hol izbindu-mă de scaune atunci când eu și frații mei veneam să ne uităm la televizor.

Cei care stăteau la bandă în celălalt schimb nu știau cum să lucreze împreună așa cum făceam noi, cei din prima echipă, astfel încât ritmul de lucru se destrăma și eram mereu mult mai obosit în zile ca acelea. De fiecare dată când mă grăbeam să iau stivuitorul ca să aduc mai mulți paleți de hârtie, punându-i în ascensoare pentru a ne scuti de efort, rezerva de hârtie de la punctul meu de lucru se epuiza. Atunci, întreaga bandă de producție trebuia să se oprească, pentru că teancul de hârtii cu text și fotografii de șaizeci de pagini deodată se prindea între lanțuri și apoi dispăreau paginile de la mijlocul revistei, iar datoria noastră era să punem toate paginile laolaltă în mașină. Bărbatul pe care noi îl numeam Sony America se supăra foarte tare, țipa la mine și căuta să mă doboare cu privirea lui nemiloasă într-un fel în care mașinistul Hassan niciodată nu m-ar fi privit. Ei aveau aceeași meserie, dar nu lucrau niciodată împreună, iar Sony America putea să facă asta și singur, de ce trebuia s-o fac eu întotdeauna? Datoria mea era să am grijă de stația mea de lucru. Ar fi trebuit să mă înfurii și să părăsesc mașina, să mă așez pe un palet, să-mi rulez o țigară cu spatele la Sony, dar asta se putea numi sabotaj și nimeni din acest schimb nu m-ar fi susținut, știam foarte bine. Așa că nu făceam asta, doar mă uitam înapoi la el cu o privire urâtă și nemiloasă.

Eu și Elly eram cei mai buni muncitori de la bandă. Aveam același ritm, aceleași pauze și ne uitam unul la altul râzând când, adesea, făceam aceleași mișcări în același timp, ca și cum am fi fost o singură persoană cu patru brațe, iar ea dezlega cuvinte încrucișate în timp ce eu citeam cărți atunci când stația noastră era plină și totul mergea strună. Atunci Hassan era mulțumit, își punea picioarele pe cutia cu lanțuri și citea ziare

cu pagini poroase, scrise cu caractere arabe. Când alergam să iau stivuitorul, Elly se ducea la stația mea și punea hârtie, astfel încât banda să nu se întrerupă.

La fiecare jumătate de oră, schimbam locurile. Cinci dintre camere erau umplute cu hârtie ușoară de volum, care trimitea valuri de praf în fețele noastre, dar nu ne irita mâinile și era produs de fabrica Follum din Norvegia. În ultima cameră, puneam hârtia ușoară, lucioasă și rigidă produsă în Finlanda de Kirkniemi.

Aproape de fiecare dată când schimbam stațiile, Elly mă împingea cu șoldul, iar asta mă trimitea cu capul înainte în paleți, hârtiile zburau peste tot când aterizam și șoldul ei rotund lăsa o urmă pe piciorul meu, și acolo rămânea, iar ea râdea, și râdeam și eu, și Hassan își ridica brațele în aer și scutura din cap.

Uneori, când eram obosit și sătul de el și când el nu era acolo, imitam accentul sudic al lui Sony America, un accent de care nu scăpase niciodată, și mulți credeau că îl imitam foarte bine. Dar regretam asta câteva ore mai târziu, după schimbul de dimineață sau după cel de noapte sau după orele de muncă suplimentare, în noapte, când mergeam pe drumul în pantă dintre fabrici spre Økernsenteret ca să iau metroul. Ar fi trebuit să îi unesc pe muncitori, nu să îi dezbin, iar Sony America nu era dușmanul.

După terminarea schimbului de noapte eram pe peron, așteptând, când un tren a sosit pe partea opusă, s-a oprit, a lăsat oamenii să coboare și pe alții să urce, iar asta a durat destul de mult, apoi a plecat. Un șuvoi de oameni bine îmbrăcați în jachete groase și paltoane închise la culoare, cu jachete scurte de lână, cu fulare la gât și mănuși, plecau la lucru, spre una dintre fabricile aflate în acea zonă. Erau mai mulți decât la orice stație.

Când toți au dispărut în sus, pe scări, o fată a ieșit din spatele refugiului pentru călători, o fată pe care o mai văzusem înainte de câteva ori. Probabil coborâse din trenul care tocmai părăsea stația și nu mersese cu mulțimea de oameni către ieșire, pe scări, printre barierele de afară, ci dispăruse dincolo de refugiul cu acoperiș rotund ca o pagodă chinezească și ieșise din nou pe peron, așteptând un alt tren. S-a șters pe buze cu mâneca pardesiului albastru, sau mai degrabă a paltonului, care părea un pic cam scurt pentru ea, probabil îi era frig îmbrăcată așa, și avea părul lung și blond, tuns cu breton, ca Joni Mitchell pe coperta albumului *Blue*, doar că era mai tânără. Apoi trenul meu a sosit, ușile s-au deschis, eu am urcat și m-am așezat la fereastră, pe partea opusă, și am privit-o până când trenul s-a pus în mișcare. Ea a observat că o privesc și a dispărut.

De multe ori se întâmpla asta atunci când plecam acasă din schimbul de noapte, și de fiecare dată ea ieșea din spatele refugiului pentru călători și stătea acolo, pe peron, în pardesiul sau paltonul ei albastru și arăta așa de înfrigurată în timp ce aștepta următorul tren, și dispărea când observa că o priveam.

Era ceva ce puteai vedea dimineața, devreme, dacă erai atent și ignorai zgomotele din jurul tău, și încă mai mult atunci când erai extrem de obosit și nu te puteai concentra asupra mai multor lucruri, ci doar asupra unuia singur.

Apoi trenul a oprit la stația Carl Berners Plass, stația albastră, Tøyen era verde, Grønland era galbenă, aproape bej, și așa mai departe, ca un fel de sistem care nu era, de fapt, nici un sistem, și asta mă iritase mereu, că nu era nici un sistem, fiindcă ar fi fost atât de frumos să existe unul, decât să fie totul atât de norvegian într-un mod lipsit de speranță și de entuziasm, ci puțin european, puțin continental, când colo, ia te uită, o stație gri de beton, apărută de nicăieri și arătând ca

nefinisată, cu crăpăturile adânci și urâte din ziduri, care probabil va rămâne așa pentru veșnicie, fiindcă i se păruse cuiva că ar fi ceva artistic.

Oricum, am coborât din tren la stația Carl Berners Plass, stația albastră. Eram în drum spre casă după un schimb dublu, ceea ce însemna ore de lucru peste program și, deci, mai mulți bani. Eram atât de obosit, încât mă simțeam ca beat. În ultimele ore la mașină înainte de sosirea schimbului următor, ne prostiserăm un pic și râseserăm la cele mai nereușite glume și capetele noastre erau ușoare de parcă ar fi fost umplute cu heliu. Îmi simțeam trupul moale, ca de cauciuc, dar într-un fel îmi plăcea asta, îmi plăcea să fiu așa de obosit, toți eram obosiți.

Am coborât panta peronului ca și cum aș fi plutit. La chioșcul Narvesen, oamenii stăteau la rând la casa de marcat, oameni în drum *spre* locurile lor de muncă, nu spre casă, ca mine, care voiau să cumpere ziare, revista *Norsk Ukeblad* și Cola. M-am așezat și eu la coadă, iar când mi-a venit rândul, am cumpărat ziarul *Dagbladet*. Mă simțeam plin de importanță, trupul meu nu era ca trupurile celor care stăteau în fața mea și în spatele meu. Eram unul dintre cei care țineau mașinile în funcțiune, zi și noapte dacă trebuia. Am plecat de acolo spre ieșire, demn și stăpânit, în sus spre ușile cu geam armat, și era surprinzător de frig afară și încă întuneric, pentru că iarna urma să vină în curând. Am ieșit prin spate către Carl Berners Plass și am mers mai departe către stânga, după colț și ultima bucată de drum de-a lungul străzii Trøndheimsveien, înainte de a o lua către centru, iar la intersecție am luat-o drept spre strada Finnmark, unde se afla micul meu apartament, la etajul al doilea.

Pe trecerea de pietoni am întâlnit un bărbat pe care îl cunoșteam. Ne-am oprit acolo, în mijlocul șoselei, el era aproape cu zece ani mai în vârstă și membru al Partidului

Comunist ca și mine. Îl chema Frank. Era muncitor calificat la o fabrică situată lângă stația Hasle, se înrădăcinase acolo cu foarte mulți ani în urmă, în comparație cu mine, care lucram pentru compania mea de doar două luni. Dar, de fapt, el nu se numea Frank, așa i se spunea, și nu aveam nici cea mai vagă idee care era numele lui real. Chiar și eu mă numeam Arne, era numele pe care îl foloseam în loc de Arvid și de multe ori îmi spuneam numele greșit pentru că amândouă începeau cu A și aveau două silabe. Nici măcar nu mai îndrăzneam să sper că-l voi putea schimba, pentru că îl alesesem chiar eu. Frank a spus:

— Buna dimineața, tovarășe. Te duci așa devreme la lucru?

— Nu, am spus, sunt în drum spre casă, am lucrat azi-noapte. Locuiesc acolo – și am arătat cu degetul spre fereastra mea, chiar în fața intersecției în care ne aflam.

El s-a întors, a dat din cap și s-a întors din nou spre mine.

— Ai lucrat peste program, atunci? Iar eu am spus da, am lucrat peste program și sunt obosit și el a spus că era în regulă, pentru că schimburile de noapte adună muncitorii împreună, îi fac solidari și ușor de făcut comuniști.

— Ai perfectă dreptate, i-am răspuns, dar, sincer vorbind, uitasem să fiu comunist în noaptea aceea. Doar stătusem lângă mașina mea și mă învârtisem împrejur când avusesem pauze și glumisem ca toți ceilalți. Iar când Hassan blestemase și înjurase gesticulând cu cheia de piulițe din cauză că o foaie de hârtie greșit pliată se blocase la sfârșitul benzii de producție și făcuse toate rolele și corzile să iasă de pe poziție, noi jucam fotbal lângă stivuitoare cu o minge mare făcută din bucăți de cârpă portocalii pe care le legasem împreună cu sfoară și panglici, cum obișnuiau copiii să facă înainte de război. Fusese Campionatul Mondial de fotbal anul acela și eram încă entuziaști, chiar dacă Olanda fusese învinsă în finală de Germania Federală.

O mașină a venit în josul străzii și a claxonat puternic, avea verde la semafor și noi stăteam în mijlocul intersecției, apoi Frank, care nu se numea Frank, a spus:

— O să dormi bine și o să te trezești cu chef de viață, și eu i-am răspuns că așa o să fac, oricum. Apoi a trecut pe partea lui de stradă și eu pe partea mea, iar mașina a putut să treacă, iar eu am mers mai departe, prin deschizătura porții și prin casa scărilor, am urcat două etaje și am descuiat ușa.

Apartamentul era liniștit. Mirosea a praf. Aveam încă în urechi zgomotul mașinilor și trupul meu încă vibra după zgomotul mașinilor, poc, poc, poc, tâmplele îmi bubuiau și, dacă m-aș fi culcat atunci, mai mult ca sigur n-aș fi adormit.

Mi s-a făcut poftă să beau o cafea, dar, dacă aș fi băut-o, m-aș fi simțit și mai rău, așa că am deschis ușa frigiderului ca să văd dacă am o bere, măcar o jumătate de bere, dar nu aveam deloc, iar de suc n-aveam chef. Așa că am băut un pahar cu apă. M-am așezat apoi la masă, mi-am pus fruntea în palme, închizând ochii, și am rămas așa o vreme. Câteodată eram puțin îngrijorat că produsele tipografiei noastre erau total inutile, chiar uimitor de inutile, dar totodată știam că asta nu era important. Munca în sine era importantă.

M-am ridicat după o vreme, m-am dus în sufragerie și am luat de pe masă cartea pe care o citeam atunci, cartea lui Jan Myrdal despre Afganistan, *La răspântia civilizațiilor*, acolo unde liniile se încrucișau de la est la vest, de la vest la sud, caravane de viziuni și abia auzite cântece în aerul rarefiat. M-am așezat la masa din bucătărie să citesc. Cerul se deschidea larg între propoziții. Lumea se desfășura în toată măreția ei, în trecut și în viitor, istoria era un râu nesfârșit, iar noi eram părți ale acelui râu. Oamenii din întreaga lume aveau aceleași aspirații, aceleași vise și stăteau mână în mână într-un cerc ce înconjura globul pământesc.

M-am dus apoi în sufragerie, m-am dezbrăcat și, înainte de a aluneca sub plapumă, i-am aruncat o privire lui Mao, care stătea agățat acolo, între Bob Dylan și Joni Mitchell. Am mai citit câteva ore, până când ochii mi-au obosit. Am lăsat cartea din mână, pot să dorm acum, m-am gândit, o să ne descurcăm, o să fie bine.

(9)

M-am ridicat de pe canapeaua veche și m-am îndreptat către fereastră. Între casa noastră de vară și casa lui Hansen era o potecă printre sălcii și pe poteca aceea i-am văzut pe mama și pe Hansen dispărând, așa cum eu și o fată pe nume Inger făceam cu douăzeci de ani în urmă, dispăream de partea cealaltă a gardului ca să ne sărutăm și să ne îmbrățișăm atunci când era singură acasă. Crezusem că asta va dura pentru totdeauna, până când într-o vară, când am venit, părinții ei vânduseră casa și Inger dispăruse. Niciodată nu puteam să observ când veneau schimbările importante, până în ultima secundă, nu puteam să văd cum o tendință o acoperă pe alta, cum spunea Mao, cum ceva care vine curgând chiar dedesubtul suprafeței se poate deplasa într-o cu totul altă direcție decât credeau toți, iar dacă nu erai atent când totul se schimba, puteai rămâne acolo, singur și părăsit.

M-am îndreptat spre ușă, unde aveam ghetele, mi-am legat șireturile, mi-am pus jacheta subțire și am ieșit afară, m-am dus în spatele casei, acolo unde era bătrânul pin. Cu zece ani în urmă fuseseră trei pini, dar furtunile iernii doborâseră doi dintre ei, iar tatăl meu stătuse o vară întreagă să îi taie în bucăți potrivit de lungi pentru făcut focul și le stivuise apoi în magazie, sub plăcile de tablă ondulată pe care le fixase bine, cu o frânghie, împotriva vântului. Doar ultimul pin rămăsese în

picioare, refuzase să fie mutat sau doborât de orice vânt și crescuse înalt, foarte înalt, iar acele și crengile lui deveniseră groase și dese, lăsându-se spre grădina lui Hansen, pe deasupra gardului, și spre seară nu mai lăsau razele soarelui să ajungă la noi, pe când cele mai joase crengi se întinseseră deasupra acoperișului casei noastre și le auzeam pocnind și trosnind atunci când vântul bătea dinspre mare. Așa că mama voia să fie tăiat. Spunea asta de câțiva ani, că voia să fie tăiat repede, nu voia nici măcar o așchie să rămână din el, dar timpul trecuse și tata amânase mereu să taie pinul bătrân, nu mai era de mult tânăr și îl înțelegeam atât de bine.

Am trecut prin gaura din gardul viu de unde poteca ducea către casa lui Hansen și am mers în jos pe aleea cu pietriș, parcurgând același drum pe care îl făcusem cu câteva ore mai devreme. Era un pic ridicol, aveam sentimentul că nu mă îndrept nicăieri, ci doar repetam ceea ce făcusem deja.

O femeie bătrână venea pe alee pe bicicletă, ducându-se spre oraș. Avea o geantă maro agățată pe ghidon și am știut de îndată cine era. Era mama unei fete pe nume Bente, o fată pe care fratele meu o știa, nu fratele meu mai mare și nu cel care se născuse ultimul, ci fratele care se născuse după mine și care murise. Asta se întâmplase cu șase ani în urmă. Moartea lui. Am salutat-o, dar ea nu m-a recunoscut sau nu a vrut să mă recunoască și doar a pedalat în continuare pe bicicleta ei neagră, daneză, întorcându-mi spatele. Ea și familia ei aveau, de asemenea, o casă de vară acolo. Locuiau în sudul orașului, la mai puțin de o oră de mers cu bicicleta. După cincisprezece, douăzeci de metri, a lăsat, stângaci, un picior pe pământ și a început să apese pe frână cu celălalt. Aproape să cadă de pe bicicletă, cu geantă cu tot, s-a întors pe jumătate spre mine, cu o mână pe șa.

— Tu ești, Arvid? a strigat ea tare.

Doamna Kaspersen era numele ei. Else Marie Kaspersen, de fapt, dar nu-l rosteam niciodată.

M-am dus aproape și m-am oprit lângă ghidonul ei, spunându-i:

— Da, eu sunt.

— Ai venit pe aici? E și mama ta cu tine?

— Da, e și ea.

— M-am gândit mult la ea. Ce mai face? a întrebat doamna Kaspersen.

— Foarte bine, i-am răspuns.

— Mă bucur să aud asta.

Și-a plecat privirea și a adăugat:

— E trist ce s-a întâmplat cu fratele tău. Era un om bun.

Fratele meu, m-am gândit, care frate, l-am uitat pe fratele meu, dar asta nu era adevărat. Nu-l uitasem pe fratele meu.

— Știi, am sperat mult timp că el o să-mi devină ginere.

— Hm, Bente a fost cea care nu l-a vrut.

— Adevărat? Nu el a vrut să se despartă? a spus doamna Kaspersen.

— Probabil că nu. Nu-mi amintesc.

— Poate că ai dreptate. Nu știu. Dar eu n-aveam nimic împotrivă ca el să fie ginerele meu, a spus ea.

— Sunt sigur de asta, am zis eu.

— Îmi pare așa de rău pentru ce s-a întâmplat.

— Da, a fost trist – dar nu asta gândeam în momentul acela. Mă gândeam: „A naibii babă, ce știi tu despre tristețe, ce știi tu despre tristețe? Nimic“, mă gândeam. „Nimic.“

— Îmi amintesc ca și cum ar fi fost ieri, a spus ea.

— Sunt șapte ani de atunci, am spus.

— Adevărat, chiar așa mult?

— Da, am spus.

Ea a scuturat din cap și și-a mușcat buzele, probabil că se

gândea la fiica ei. Poate fiicei ei, Bente, nu îi mergea prea bine, poate se măritase cu un idiot. Poate ar fi trebuit, la urma urmei, să îl aleagă pe fratele meu și poate că el nu ar fi fost mort acum.

— Da, da, nu putem schimba trecutul, a spus ea. Salut-o pe mama ta și spune-i că am să o vizitez dacă stă câteva zile pe aici.

„*Tu* n-o să pui piciorul în casa mea“, am gândit eu. „La naiba, n-o să faci asta.“

— O să-i spun, am zis. Promit.

Și atunci ea a fost mulțumită. Apoi, o expresie de îngrijorare i-a apărut pe față, ca o jaluzea trasă în jos.

— Acum trebuie să plec, nu vreau să întârzii. Cred că e cam frig. De fapt, e noiembrie.

— Asta e adevărat, am răspuns, e noiembrie.

— Rămas-bun, atunci, Arvid.

— La revedere, doamnă Kaspersen, și ea a plecat pe bicicleta ei neagră. Am stat nemișcat, așteptând până când a dispărut complet după colțul cu măceși, apoi am continuat să merg mai departe către plajă.

Când am ajuns acolo, m-am așezat exact acolo unde stătusem mai devreme, de dimineață, unde stătuse și mama. M-am uitat împrejur și am văzut cât de mult se întinsese brâul de papură, iar acum blocase orice posibilitate să poți înota în locul acela, dacă nu aveai cu tine o macetă destul de mare, și asta din cauza unui râu mic ce venea dinspre nord, de-a lungul coastei, pe o anumită distanță, înainte de a se vărsa în mare și a-i transforma apa sărată într-una sărată-amăruie. Asta făcea ca vegetația din acea zonă să fie diferită de cea de pe restul coastei. Când eram copil, era un pod de lemn peste pârâu și stufăriș și puteam merge în siguranță către locurile bune de scăldat, dar acum nu mai rămăsese nimic din el. Cei care voiau să înoate trebuiau să meargă spre oraș și plajele de acolo.

Am închis ochii, mi-am îngropat mâinile adânc în nisip, m-am gândit că îmi doresc doar să stau acolo și am recunoscut din nou acel miros și am simțit pe piele aerul acela pe care îl simțeam exact în locul acela în fiecare an, dar niciodată atât de intens ca atunci când aveam șapte ani, totul era diferit atunci, anotimpul era diferit, plaja întreagă era diferită, pe atunci nu erau pârâul și stufărișul, toate lucrurile erau mai orizontale, o linie în spatele celeilalte, iarăși și iarăși, până la ultima linie, unde norii se rostogoleau ca un fum. Dar asta fusese odată, la poalele dunelor joase de nisip, iar anii șaizeci trecuseră de mult. Chiar în față, spre est, în largul mării, se afla insula cu far. Era ceață acolo și luminile farului nu erau aprinse, dar știam în fiecare secundă unde se afla farul. Îl aveam în colțul ochiului.

Fusese foarte cald în ziua aceea și în aer plutea un miros înțepător de alge uscate, de meduze pe jumătate moarte, care se uscau sub razele puternice ale soarelui, mirosea a mare, a iarbă *marram* și a sticle proaspăt desfăcute de suc dulce de portocale. Eram mic și aveam părul negru și stăteam acolo, cu o lopățică în mână, săpând în nisipul întunecat și umed, iar în jurul meu erau frații mei, blonzi, adulți și musculoși. Erau doar doi dintre ei pe vremea aceea și erau de treabă, dar ocupau prea mult spațiu. De fiecare dată când mă întorceam, unul dintre ei era acolo.

Un bărbat desculț venise pe poteca dinspre nord. Avea pantalonii suflecați și glezne albe ca de cretă. Se uitase la noi când trecuse, se oprise câțiva pași mai departe și privise în jos, la mama, care stătea culcată într-o parte pe un pled scoțian în carouri, în razele soarelui, cu o țigară aprinsă într-o mână. Asta se petrecea înainte ca ea să înceapă să se teamă de cancer la plămâni, așa că țigara era Carlton. În cealaltă mână avea un roman de Günter Grass, o carte groasă, îmi amintesc asta, cea pe care cineva i-o trimisese din Germania, trebuie să fi fost

Toba de tinichea, care abia apăruse anul acela, era o senzație. Mama era bronzată și purta un costum de baie roșu cu dungi albastre, îmi amintesc bine, era făcut din crep și avea niște falduri ciudate, de atunci imaginea asta mi-a apărut de multe ori în vise.

— Vreau să vă spun, doamnă, a spus bărbatul cu voce tare, că e înduioșător faptul că ați luat un copilaș imigrant cu dumneavoastră în vacanța de familie.

A spus asta în daneză, dar nouă nu ne-a fost greu să înțelegem și nu era nici o îndoială la care dintre copii se referea, chiar dacă eu nu eram chiar atât de al naibii de mic pe vremea aceea, și atunci toți s-au întors, uitându-se la mine, iar frații mei au devenit stânjeniți, dintr-un motiv pe care nu l-am înțeles. S-au înroșit la față și mama a zâmbit, părând și ea puțin rușinată. Dar nu i-a răspuns bărbatului, iar el și-a ridicat pălăria de paie, eram sigur de asta, era o pălărie Panama cu bandă neagră, și a plecat grăbit, cu mâinile la spate, desculț și mulțumit de el însuși, de doamna modestă de pe pled și de remarca de care nu se îndoia că era corectă, dar de unde puteam să imigrez? Din Coreea sau din Tibet? Cu toate că nu aveam deloc trăsături asiatice și nici nu eram refugiat din Algeria din cauza războiului, eram, într-adevăr, brunet, dar nu foarte brunet, și atunci poate fugisem din Ungaria, de criza de acolo? Și erau cu siguranță mai multe țări dintre care se putea alege, dar poate că el nu se gândise la nici o țară, doar la faptul că arătam diferit de frații mei, iar pe vremea aceea nu putea să găsească nici un alt răspuns la întrebările lui, doar că eu eram un copil refugiat, și mai mult ca sigur era acel gen de persoană care nu-și putea ține gura.

Mi-aș dori ca bărbatul să nu fi spus acele cuvinte, atunci, în ziua aceea, pe plajă, pentru că nu le-am putut uita niciodată. Și chiar dacă, după un timp, am început să semăn cu tata, chiar

dacă toți m-au asigurat că am fost un copil dorit, de fapt singurul copil dorit, cel care a fost plănuit dinainte, chiar *asta* era confirmarea că locul meu în familie nu era acela pe care l-aș fi dorit.

După ce bărbatul a plecat, n-am mai putut să mă joc. Totuși, am rămas pe plajă un timp și mama și-a aprins o altă țigară și s-a întors la cartea ei, dar, din locul în care eram, vedeam că ea nu mai întorcea paginile deloc. Probabil citea aceleași rânduri iarăși și iarăși, distrată sau fără chef de citit, ori poate nu mai citea deloc, ci doar se uita la paginile tipărite.

Asta m-a neliniștit, lucrurile nu erau așa cum ar fi trebuit să fie și singurul lucru pe care îl mai puteam face atunci era să dau impresia că mă jucam și că nu-mi păsa de nimic altceva.

Dar ceea ce am aflat în acea vară, care a fost ultima vară înainte ca anii cincizeci să ia sfârșit și anii șaizeci să înceapă, înainte ca zidul să fie construit între Est și Vest, a fost că puteam să înghit orice, dacă situația în care mă aflam îmi bloca toate posibilitățile, înghițeam și mă prefăceam că nici nu observ ceea ce mă lovise, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Așa că am improvizat un joc ce nu însemna nimic, făcând toate mișcările și adoptând toate expresiile faciale care se potriveau situației, și atunci părea că tot ceea ce făceam avea un rost, o direcție, cu toate că nu era adevărat.

Încă exista cărarea pe nisip, de-a lungul stufărișului, spre locul unde fusese cândva podul, iar în unele locuri chiar prin stuf, și m-am ridicat de pe duna de nisip, aveam treizeci și șapte de ani, mi-am scuturat nisipul de pe turul pantalonilor și am mers pe poteca aceea pentru o vreme, și deodată nu am mai putut vedea farul, nici marea, ci doar tulpini groase, galben-ruginii, pe ambele părți, semănând cu un zid de bambus din China, m-a gândit, pe malurile râului Yangtze. M-am dus cu gândul acolo, în China, și am devenit chinez pentru un timp, cu

picioarele tremurânde ca ale unui soldat chinez istovit de lupta cu japonezii invadatori, sau ca poetul Du Fu cu câteva mii de ani în urmă, într-una dintre călătoriile lui lungi și pline de primejdii.

Era un dig de lemn chiar la curba pe care o făcea pârâul mai sus de locul unde stăteam, iar la el erau acostate trei bărci cu vâsle, fiecare dintre ele vopsită într-o culoare diferită, roșu, verde și albastru. Vâslele erau frumos așezate peste bănci. Nu era nimeni împrejur, nici pe uscat, nici pe mare, doar poteca și păpurișul și un petic de iarbă în fața digului, și atunci m-am urcat la bordul uneia dintre bărci care nu avea apă în ea și m-am așezat pe banca din mijloc, cu spatele spre dig și spre coastă. Nu am atins vâslele, doar am stat liniștit acolo, privind de-a lungul pârâului. Era verde și arăta ca o oglindă, într-un fel în care apa mării nu ar fi putut arăta, și m-am gândit că niciodată nu mă simțisem atât de nefericit ca atunci.

Nu știu cât timp am stat în barca aceea, dar, când m-am ridicat de pe bancă pentru a merge pe țărm, eram înțepenit de frig. Am făcut un pas mare spre debarcader și, pe când îmi schimbam greutatea corpului de pe un picior pe altul, am alunecat între barcă și doc, iar locul acela era atât de îngust încât m-am lovit, în cădere, cu capul de partea laterală a bărcii. Am simțit cum se răspândesc scântei înăuntrul capului meu, în întunericul dens, și mă durea atât de tare, încât m-am speriat și atunci am deschis gura ca să strig după ajutor, dar apa sălcie mi-a umplut gura, mi-a îmbibat jacheta și puloverul a devenit greu și mă trăgea la fund și am început să tușesc și să dau din mâini, încercând să înot, dar nu aveam destul loc. Apoi mi-am dat seama unde mă aflam și că probabil aș fi putut atinge fundul apei și atunci m-am ridicat în picioare și apa de-abia îmi ajungea până la piept. A fost imposibil să mă ridic printre barcă și debarcader, era prea strâmt, așa că am sacrificat și restul de

demnitate pe care îl mai aveam, am tras aer adânc în piept și m-am scufundat sub barcă, iar cu genunchii am împins în fundul nisipos al apei, m-am ridicat spre partea opusă și în sus pe ponton, în sfârșit. Am stat acolo, întins, până ce mi s-a făcut atât de frig, încât dinții au început să îmi clănțăne și am fost nevoit să mă ridic.

Erau două căi de ieșire din impasul în care mă aflam: să mă întorc pe drumul pe care venisem ori să merg de-a lungul pârâului o bucată de drum și în sus, pe lângă casele unde locuiau proprietarii bărcilor cu vâsle, dar nu voiam să mă vadă cineva în halul în care arătam, așa că am alergat înapoi pe terasamentul acoperit de iarbă și pe poteca unde stuful creștea pe ambele părți, și acum nu mă mai simțeam deloc ca un chinez, și am alergat tot drumul înapoi, tropăind cu cizmele pe lângă șopron, în jurul pinului care ținea umbră casei, apoi pe după colț, lângă terasă, unde ușa spre sufragerie era deschisă, iar mama stătea înăuntru, cu capul aplecat și cu mâinile în păr. S-a ridicat repede în picioare când m-a auzit venind și s-a sprijinit de tocul ușii, aș fi putut fi omul de pe Lună sau oricine altcineva, judecând după privirea pe care mi-a aruncat-o, dar pe urmă s-a uitat mai bine la mine, chiar în ochii mei, și a spus:

— Dar, Arvid, spune-mi, de unde vii tu acum?

Apa mi se scurgea din mânecile jachetei, din păr, iar atunci m-am întors și am arătat cu degetul spre drumul și marea din spatele copacilor.

— De acolo vin.

— Oh, Dumnezeule, a spus mama și a clătinat din cap. Nu asta am vrut să spun.

— Nu, nu, am spus, și am rămas nemișcat, privind-o. Părea bolnavă.

— La ce te uiți? a spus ea.

— La tine, i-am răspuns, la tine mă uit.

— Atunci, poți să o lași baltă, a spus ea dispărând în sufragerie.

(10)

Ceea ce doamna Else Marie Kaspersen avea în minte și credea că își poate permite să spună erau următoarele.

Fratele meu mai mare mă sunase într-o dimineață, spunându-mi că trebuie să merg la spitalul Ullevål.

— Nu te așeza jos, a spus el, du-te repede.

Era vorba despre fratele care se născuse după mine, cel pe care doamna Kaspersen îl voise drept ginere. Asta se petrecea în 1983. Eu eram angajat într-o librărie atunci, în centrul orașului Oslo, chiar lângă Galeria Națională. Eram acolo de doi ani. Înainte de asta lucrasem într-o tipografie care producea o revistă săptămânală și stătusem la banda de producție, la legătorie, timp de cinci ani. Crezusem că trebuie să fac asta. Dar nu trebuia.

Tocmai intrasem pe ușă când am auzit telefonul sunând. Am aprins o lampă, m-am întins peste birou și am ridicat receptorul telefonului care stătea între două grămezi de cataloage din Anglia și SUA. Eram singurul care venea atât devreme. În fiecare zi, în afară de duminică și fiecare a doua sâmbătă, ieșeam din holul de acasă, alergam în jos pe drumul dintre blocuri, luam autobuzul și mă întindeam pe banchetă fericit, cu capul sprijinit de fereastra care vibra, dormind tot drumul spre Oslo. De regulă, eram primul care sosea la muncă și aș fi lucrat bucuros și duminicile. Îmi plăcea așa de mult, ca și

cum toată viața mea nu aș fi făcut nimic altceva, nicăieri. Era prima dată când, ca adult, puteam să mă trezesc dimineața gândindu-mă: Acum o să mă duc la lucru, fără să simt nici o urmă de împotrivire, în nici o parte a trupului meu. Îmi plăcea atât de mult noul meu loc de muncă, încât mi-a luat mult timp să înțeleg că nu era numai datorită slujbei, ci și faptului că, în fiecare dimineață, puteam să închid ușa apartamentului în spatele meu, să respir adânc și să plec.

Nu mi-a fost greu să ajung la spitalul Ullevål de pe strada unde se afla librăria la care lucram. Puteam să alerg pe strada Pilestredet, care era un cvartal mai departe, spre est, unde la ora aceea circula tramvaiul, să urc în primul ce oprea în stație și apoi nu îmi lua mai mult de un sfert de oră să ajung la spital.

Era toamnă devreme și cerul era complet senin. Stăteam la fereastra tramvaiului cu fața lipită de geam și mă zgâiam la ciudatele raze de soare joase ce dădeau clădirilor pe lângă care treceam o culoare galbenă, ca într-o piesă de teatru, când lumina vine din spoturi nevăzute, mă gândeam, și nu puteam să-mi amintesc dacă văzusem vreodată o lumină atât de incredibil de galbenă în realitate, dar probabil că da, văzusem cu siguranță.

Știam foarte bine ce mă aștepta la celălalt capăt al călătoriei cu tramvaiul, dar nu voiam să mă gândesc la asta încă. Aveam un lung sfert de oră să fac orice altceva doream. O viață întreagă putea fi cuprinsă în acele cincisprezece minute, era ca și cum acel sfert de oră nu avea sfârșit, ci se extindea ca un spațiu unde nimic nu se *putea* sfârși, chiar dacă știam că, după cincisprezece, câteva secunde și un număr anume de stații, aveam să ajung la spitalul Ullevål, unde trebuia să cobor din tramvai, să merg pe jos cei o sută de metri pe trotuar de-a lungul străzii Kirkeveien, să o iau la dreapta prin poarta din turn și după aceea să merg mai departe spre clădirea spitalului,

acolo unde, la al doisprezecelea etaj, era internat fratele meu mai mic.

— Coridorul din dreapta după ce treci de lift și pe urmă întrebi la camera de gardă, mi-a explicat fratele meu la telefon, și spune-i numele lui cu voce tare, a mai spus fratele meu mai mare cu o voce care comanda, o voce pe care rar o auzeam, dar nu știam dacă voi putea să rostesc numele lui cu glas tare.

Dar toate astea urmau să se întâmple peste un timp și am început să mă gândesc la altceva, cu partea aceea a creierului despre care credeam că e mai încăpătoare. Cred că aș fi putut acoperi un număr de subiecte dacă m-aș fi putut concentra și, pentru un motiv oarecare, primul lucru venit în minte a fost episodul din cartea lui Hemingway *Sărbătoarea continuă*, unde Hemingway însuși, împreună cu colegul său mai cunoscut ca scriitor, Scott Fitzgerald, merge la toaleta unei cafenele de la intersecția străzilor Jacob și Saint-Perez din Paris ca să măsoare lungimea „echipamentului“ lui Fitzgerald. Soția lui, Zelda, vorbise cu dispreț despre el și susținea că fericirea într-o relație ca a lor depindea de lungime și Fitzgerald nu ar fi putut niciodată să facă o femeie fericită cu felul în care era dotat, iar bărbatul era distrus. Dar la toaletă Hemingway a putut să confirme că totul era în regulă, Ești în regulă, Scott, a spus el, dar dacă te uiți de sus o să ai o imagine greșită, privește-te în oglindă din profil, apoi du-te la Luvru și uită-te la statuile de acolo, o să-ți dai seama cât de norocos ești. Și nu că sfatul ar fi fost prost, dar, când am citit asta din nou după ce am împlinit treizeci de ani, tot în anul despre care vorbim acum, 1983, primul lucru pe care l-am remarcat a fost tonul condescendent pe care era scrisă cartea. La mai mult de treizeci de ani după episodul din Paris, Hemingway încă avea nevoie să-l umilească pe Fitzgerald, chiar dacă la vremea în care se petrecuse povestea asta, Fitzgerald decăzuse deja și urma să își sfârșească

viața, practic uitat și pierdut în alcool, în timp ce Hemingway se afla în plină glorie și avea să rămână acolo pentru mult timp. Acesta era un semn de meschinărie, pe care o observam mereu în scrierile lui și am simțit-o în mod special în scena petrecută pe strada Jacob, ca și cum ar fi fost ceva personal, și am început să mă întreb cum fusese influențat scrisul lui Hemingway de faptul că, evident, acesta putea să fie un ticălos și cred că aș fi putut ajunge departe cu argumentele dând multe exemple dacă tramvaiul în care mă aflam nu ar fi trecut tocmai atunci pe lângă clădirea din cărămidă roșie a Facultății de Medicină Veterinară din Oslo. Aceasta se afla pe partea dreaptă a liniilor de tramvai, în drum spre nordul orașului, în partea de vest numită Adamstuen, o parte a orașului despre care nu știam nimic și despre care nu puteam spune, întrebat de cineva, unde se afla, dacă n-ar fi fost acea singură dată, anul trecut, când venisem acolo într-o mașină care nu era a mea, pe lungul drum din orașul în care locuiam, la nord-vest de Oslo, cu o hartă despăturită pe bancheta de lângă mine, la Facultatea de Medicină Veterinară, ca să eutanasiez un câine care nici măcar nu era al meu. Nu-mi amintesc de ce am acceptat să fac asta, dar știu că a trebuit să o fac. Era o cățea care aparținea cuiva din familie. Nu mai puteau să o țină din motive pe care nu le știam. Cunoșteam cățeaua aceea destul de bine și mergeam de multe ori cu ea, să o plimb, dimineața devreme, ca să dau o mână de ajutor în situații dificile. Cred că ne plăceam unul pe celălalt, într-un fel politicos și distant, ne știam de pe vremea când ea era o cățelușă, iar eu mai tânăr. Dar mă și irita puțin cățeaua asta, era pe jumătate câine de vânătoare, pe jumătate de rasă Beagle și era greu să o fac să meargă la pas cu mine. În schimb, era genul de câine care trăgea și trăgea de lesă până când simțeam că mă rup în două de frustrare și, dacă mă înduplecam să-i dau drumul din lesă, imediat o rupea la fugă ca

vântul. Mi se părea stânjenitor, în special dacă nu aveam prea mult timp la dispoziție și trebuia să prind autobuzul spre Oslo. Trebuia să alerg strigând după ea printre copacii care înconjurau zona cu blocuri de locuințe în care locuiam pe vremea aceea, și mai locuiesc și acum, în momentul în care scriu lucrurile acestea, și îmi amintesc că de multe ori m-am gândit cât de fericit eram că nu era câinele meu.

Dar când m-am oprit în parcarea policlinicii veterinare, care era de o mărime rezonabilă, cățeaua stătea liniștită pe bancheta din spate, admirând peisajul prin fereastra mașinii, același Opel Kadett cu care obișnuiam să o iau la plimbare. Și atunci, pentru prima dată, a ieșit din mașină frumos și calm, intrând alături de mine pe ușă și mai departe la ghișeul unde, dincolo de geam, stătea o femeie care s-a uitat atât de insistent în ochii mei, încât m-am simțit inconfortabil. Apoi m-a întrebat de ce mă aflu acolo, iar eu i-am răspuns că voiam ca acea cățea să fie eutanasiată.

— Mda, a spus ea și s-a aplecat înainte, s-a uitat la câine, iar animalul i-a aruncat o privire, dând din coadă cu precauție. Poți să te așezi acolo unde așteaptă ceilalți, a spus ea și mi-a arătat cu degetul unde.

Nu era nevoie să-mi arate, puteam să văd și singur. M-am dus acolo și m-am așezat cu cățeaua în lesă, cu bonul de ordine în mână. Ea s-a culcat pe podea chiar în fața mea, cu labele pe vârfurile pantofilor mei, și m-am gândit că ar trebui să vorbesc puțin cu ea, în cele câteva minute pe care le mai avea de trăit, și poate să îi spun câteva cuvinte încurajatoare, dar nu am găsit nimic potrivit situației. În plus, cățeaua era perfect liniștită și poate puțin gânditoare, chiar dacă erau o groază de oameni, stând pe scaune, la stânga și la dreapta, cu pisici și hamsteri și tot felul de animale de casă.

După un timp, un bărbat în halat alb a deschis ușa și a

strigat numărul de pe bonul meu de ordine cu voce tare. M-am ridicat și m-am dus spre ușă, i-am dat lui lesa cu cățeaua la celălalt capăt și ea l-a urmat de bunăvoie. M-am întors la locul meu și m-am așezat, așteptând, chiar dacă el nu mi-a spus asta. Mă simțeam neliniștit la gândul că nimeni nu mă întrebase dacă era cu adevărat câinele meu. Asta făcea situația aceea să pară primejdioasă, ambiguă, i s-ar fi putut întâmpla orice, oricui, dacă acea persoană era încrezătoare din fire.

N-au trecut nici zece minute și a apărut din nou în ușă bărbatul cu halat alb. Era la fel de alb ca înainte. Mi-a făcut semn cu mâna. M-am ridicat și m-am îndreptat spre ușă, iar el a deschis ușa și mai mult, astfel încât să pot intra pe lângă el, și mi-a arătat următoarea ușă, cu o mișcare poruncitoare a mâinii.

— O să vrei să o vezi, a spus el.

— Da, i-am răspuns.

Și, în timp ce el încă avea mâna nemișcată în aceeași poziție, am făcut câțiva pași în direcția următoarei uși și am deschis-o.

Cățeaua era culcată pe o masă de metal lucioasă. Părea foarte frig acolo și ea zăcea întinsă cu toate cele patru labe pe aceeași parte, într-un fel în care nu o făcuse niciodată, și era tăcută cum niciodată nu o văzusem. Un câine mort e mai tăcut decât o casă pe o câmpie și decât un fotoliu într-o cameră goală.

— A mers bine, a spus bărbatul în halat alb.

Nu am spus nici un cuvânt. M-am întrebat dacă trebuia să o iau cu mine în mașină din nou. Mă vedeam cărând câinele greu în brațe de la un capăt al sălii la celălalt, cu blana în palme, cu capul atârnând, cu urechile bălăbănindu-se, trecând pe lângă cei ce așteptau pe scaune, dar acolo nu era nimic care să-mi dea de înțeles asta, așa că m-am întors, plecând cu mâinile goale.

— Mulțumesc, am zis.

— Ați uitat asta, a spus el.

M-am întors spre el din nou și el mi-a dat lesa cu zgarda desfăcută. Am luat-o, apoi am plecat să plătesc la ghișeu pentru serviciile oferite, iar în mașină am pus lesa cu zgarda lângă mine, pe banchetă, peste harta pe care desenasem, cu un pix, un cerc în jurul zonei Adamstuen, înainte să plec, pentru că nu mai știam unde se află. Am izbit volanul cu pumnul spunându-mi: „Idiotule, de ce ai fost de acord să o vezi, de ce spui întotdeauna da, doar pentru că așa crezi că trebuie“, și am lovit volanul din nou cu pumnul și am continuat să-l lovesc și la fel de tare am lovit pervazul ferestrei tramvaiului și acum, când am trecut de Facultatea de Medicină Veterinară și mi-am dat seama că acele cincisprezece minute în care credeam că puteam naviga la adăpost în trecut erau departe de a fi un spațiu nesfârșit, era ca și cum, într-o secundă, când nu aș fi fost atent, totul ar fi putut să-mi alunece printre degete.

În scurt timp, am ajuns la intersecția cu Kirkeveien, unde trebuia să cobor din tramvai pentru a merge la spitalul Ullevål.

Am urcat la etajul doisprezece, am ieșit din lift și am făcut doi-trei pași spre dreapta. Nu mă simțeam pregătit. M-am oprit și am stat pentru o vreme complet nemișcat. Simțeam ceva în gât și, oricât încercam, nu puteam să scap de el. Chiar în fața mea era un șir lung de ferestre largi către nord și alte câteva către est și vest. M-am îndreptat spre una dintre ferestre, mi-am lipit fruntea de geam, am privit în jos și am simțit un gol atât de dureros în stomac, încât am crezut că o să mă prăbușesc. Un val de fierbințeală mi-a cuprins trupul, nu puteam să o opresc și am simțit cum un curent de aer îmi străbătea capul ca o explozie asurzitoare și toate amintirile urâte pe care uitasem să le șterg loveau în pereții craniului meu. Mi-am depărtat picioarele, stând ca un marinar, mi-am pus palmele pe geam și, cu fruntea încă rezemată de aceeași fereastră, am ținut ochii

deschiși, forțându-mă să rămân în locul unde stăteam, iar dacă un elicopter ar fi sosit, chiar atunci, cu câțiva pacienți pe moarte, pilotul ar fi putut vedea un bărbat cu ochii larg deschiși și gura căscată, ca o mască lipită de fereastră, la o duzină de etaje de la pământ. Așa că am închis ochii pe jumătate și am tras în piept o gură mare de aer, ținând-o acolo cât de mult am putut, apoi am deschis ochii din nou și lumea era încă tăcută.

Jos, la poalele clădirii, un bărbat sau poate un copil a venit alergând în plină viteză, a trecut de intrare și a continuat să alerge până în colț, iar în scurt timp a apărut în colțul opus, începând o nouă tură. Figura lui îmi era cumva familiară, dar în același timp arăta ciudat și distorsionat văzută de la etajul doisprezece.

Am găsit camera de gardă pe coridor, am rostit numele fratelui meu cu voce tare și am primit un răspuns clar și o privire lungă în schimb, iar puțin mai departe am găsit camera fratelui meu, am deschis ușa și am intrat.

Nu era nimic din ceea ce mă așteptasem să fie. El era singurul pacient, camera nu arăta cum arătau de obicei camerele de spital pe care le văzusem înainte, iar patul în care zăcea nu era un pat obișnuit. Era conectat la un aparat de respirat. Fratele meu era deja pierdut, am văzut asta imediat, pentru că nu era el cel care respira, ci acea mașinărie ce împingea aer în plămânii lui într-un fel în care nici un om nu ar fi putut respira vreodată, și aparatul acela făcea un zgomot ciudat, un zgomot înfricoșător, de mecanism, ca un șuierat. Aparatul arăta diavolește, îi făcea rău, îl rănea și el nu se putea apăra, nu putea opri bătăile, pentru că era deja pierdut. Mama stătea lângă el, de o parte a patului, îi ținea mâna în mâinile ei și nu plângea, doar spunea: „Băiatul meu, băiatul meu“, spunea și era complet absorbită de ceea ce se întâmpla sau de ceea ce se întâmplase deja, neputând vedea nimic altceva în jur, și

băiatul ei era fratele meu mai tânăr, dar nu cel mai tânăr, care era înalt și puternic și nu semăna deloc cu mine, dar cu siguranță avusese o mare importanță pentru mine în trecut. Probabil că și eu, la rândul meu, avusesem un rol important în viața lui, în cei douăzeci și șapte de ani în care fusesem împreună și, bineînțeles, împărtășisem multe gânduri și făcusem multe lucruri împreună, în ciuda diferenței de vârstă și a neînțelegerilor dintre noi, dar le uitasem. Bucăți mari din viață au dispărut în momentul în care am intrat în camera lui din spitalul Ullevål și l-am văzut zăcând acolo, conectat la aparatul respiratoriu, încătușat și înlănțuit ca un cosmonaut gol, singur în cabina lui, lansat singur în spațiu, în drum spre un loc mic și poate cald din spațiul cosmic rece, dacă exista cumva acel loc, ceea ce nu credeam, iar asta era trist și nu mi-am putut aminti nici măcar un singur lucru pe care îl împărtășisem cu el. Nici o confidență schimbată între noi, nici în anii ce trecuseră de curând, nici în anii când eram amândoi copii. Asta nu putea fi adevărat. Era totul acolo, în mintea mea, dacă m-aș fi putut concentra destul, dar în creierul meu era ceva care nu dădea atenție la nimic, ceva ca o pată de teflon alunecoasă, unde lucrurile se roteau și alunecau la fel de repede, departe, ca o nestatornicie a minții. Nu eram atent la viața mea, se întâmplau lucruri pe care eu nu le observam. Lucruri importante.

Pe un scaun lângă fereastră stătea tata, cu ceva pe buze ce semăna cu un zâmbet, un zâmbet care, oricum, nu se potrivea situației, și se uita pe fereastră, peste clădirile ce alcătuiau împreună spitalul Ullevål și mai departe peste Ullevål Hageby, unde casele aveau un aspect englezesc impecabil și cam snob, și probabil că de acolo unde era așezat putea vedea tot drumul spre stadionul Ullevål. Când s-a întors de la fereastră și s-a uitat în cameră, m-a văzut la doi pași de la ușă și atunci am înțeles

deodată că era stânjenit, că expresia aceea de pe fața lui, din ochii lui, era rușine, iar în acest timp cel de-al treilea fiu al lui zăcea acolo, conectat la aparatul de respirat, la un pas de moarte, ori poate că murise deja. Iar eu eram la fel ca tatăl meu, semănam cu el, eram făcuți din același aluat, auzisem mereu asta, și, la fel ca el, eram și *eu* stânjenit, nu mai văzusem niciodată moartea de atât de aproape, îmi era străină și asta mă jena. Nu voiam să fiu acolo. Nu aveam habar ce ar fi trebuit să spun, iar tata nu avea nici el habar ce ar fi trebuit să spună și privirile noastre s-au întâlnit, iar atunci ne-am îndreptat ochii în altă parte în același timp și asta m-a făcut să mă simt resemnat și amărât. Valul sălbatic de căldură care mă străbătuse, pe când stăteam pe coridor, la fereastră, mi-a părăsit trupul și încheieturile mi-au înțepenit, iar fața mi-a devenit o mască rigidă. M-am uitat la scaunul în care stătea mama, lângă fratele meu, aplecată peste pat, și m-am gândit cum ar fi fost dacă *eu* aș fi zăcut acolo, conectat la aparatul respiratoriu, la etajul doisprezece al spitalului Ullevål, murind, sau poate mort deja, ar fi fost mama așa de necondiționat absorbită de ceea ce se întâmpla cu mine? S-ar fi cufundat atât de total în destinul *meu* sau umbra pe care o făceam ar fi fost destul de mare, destul de impunătoare pentru ea?

Am făcut doi pași înapoi spre ușă și am observat privirea tatei în timp ce scoteam punga cu tutun din buzunar și arătam cu degetul spre ea, apoi am deschis ușa în spatele meu, m-am întors și am ieșit pe coridor. Mama nu a ridicat capul nici măcar o dată ca să se uite la mine și să împartă cu mine ce se întâmpla.

Erau și pe partea cealaltă ferestre și o lumină orbitoare m-a lovit în față. M-am întors într-o parte și mi-am căutat ochelarii de soare prin toate buzunarele, i-am găsit în sfârșit, i-am pus la locul lor, pe nas, și mi-am rulat o țigară, sprijinit cu spatele de

perete, am umezit foița cu limba și am lipit țigara, apoi am plecat în căutarea unei camere în care să pot fuma și am găsit una, puțin în spate, pe coridor, un salon mic în spatele unui perete de sticlă, cu scaune și o masă. Dar acolo nu a fost posibil să mă așez, în starea în care eram, și atunci am rămas în picioare, cu spatele la geam, cu țigara între degete, trăgând adânc fumul în piept, forțându-mă să nu mă gândesc la nimic, ceea ce nu era așa de greu, la urma urmei.

Când din țigară rămăsese doar un chiștoc și eram gata să o strivesc în scrumiera de pe masă, fratele meu cel mai mic a sosit în plină viteză pe partea cealaltă a peretelui de sticlă. Părea că-și pierduse răsuflarea, cu gura larg deschisă, venind dinspre lift, și fața lui frumoasă arăta pierdută și congestionată de parcă ar fi fost înțepată de insecte, iar ochii îi erau umflați. A alergat înainte ca orbit, fără să se uite în stânga sau în dreapta, știind perfect unde se ducea, și mi-am dat seama că el fusese deja în camera cu aparatul de respirat, plecase și se întorsese după ce alergase în jurul spitalului.

(11)

Am întâlnit-o la doar o săptămână după ce o văzusem ultima oară, ieșind din spatele refugiului ca să ia trenul din stația Okern. Venea pe bicicletă pe trotuarul străzii Trøndheimsveien, sau E6. Urcam scările, ducându-mă spre un bloc înalt de pe strada Arvoll, trecând printr-un pasaj subteran spre bulevard, chiar lângă noua bibliotecă. Era întuneric și tocmai mă întorceam de la o ședință la etajul opt, unde, mai mult sau mai puțin, fusesem evaluat ca membru al Partidului Comunist, într-o cameră goală de lângă lift. Și nu doar în calitate de comunist, ci și ca persoană. Viața politică nu se despărțea de viața personală. Fuseseră șase membri de partid la ședință, iar doi dintre ei mai tineri ca mine, încă la studii, comuniști neșlefuiți, plini de prea mult zel revoluționar. Ceea ce aveam și eu, dar nu era ușor să le fac față și mereu ieșeam din asta mai prost decât mă așteptam.

Pe când plecam din Arvoll prin spatele blocurilor din Carl Berners Plass, chiar înainte de intersecția cu semafor, ea a sosit din direcția opusă și am recunoscut-o imediat. Purta același pardesiu albastru scurt, ca ultima dată când o văzusem, și aceeași insignă pe guler ca și mine, albastră cu o stea aurie în mijloc, pe care scria *Victorie pentru FNL* în cercul alb din jur, iar gâtul ei era descoperit, părea să îi fie atât de frig. M-a recunoscut, la rândul ei, de îndată ce m-a văzut. Nu am putut să

văd că se îmbujorase de rușine, nu era destulă lumină, dar am știut că s-a îmbujorat. Ea a trecut pe lângă mine pe bicicletă, iar eu am salutat-o, atunci ea a pus frână, s-a întors, și-a dat jos gluga pardesiului și nu a zis nimic, așa că i-am spus eu:

— Te-am văzut.

— Da, a spus ea.

M-am dus către ea și m-am oprit lângă bicicleta ei, cu mâna pe șa.

— Îmi place pardesiul tău, am spus, chiar îmi place, și, într-adevăr, îmi plăcea. Îmi plăcea chiar dacă era puțin cam scurt pentru ea. Semăna cu al unei vedete de muzică, vocalistul unei trupe sau așa ceva, și atunci ea a râs și mi-a spus:

— E pardesiul pe care l-a purtat fratele meu la ceremonia de confirmare. L-a îmbrăcat doar o singură dată și după aia nici măcar n-a mai vrut să-l vadă. Eu cred că arată bine. Lui îi venea foarte prost.

— Da, arată foarte bine, am spus, și chiar atunci mi-am dat seama că, de aproape, arăta mai tânără decât era. Și tu ai fost confirmată, nu-i așa? i-am spus zâmbind, ca să nu se supere dacă nu aveam dreptate.

— Bineînțeles că am fost, a spus și a râs din nou, dar eu m-am gândit că nu îmi spusese când fusese confirmată și a fost rândul meu să roșesc. Mi se întâmpla asta des, cunoșteam senzația aceea, o simțeam când venea. Și, așa aproape cum stăteam, era foarte ușor pentru ea să observe asta, așa că mi-am luat mâna de pe șaua bicicletei, i-am arătat cu degetul insigna cu FNL și am spus:

— E ceva grozav.

— Îi susțin, mi-a răspuns ea.

— Pe cine susții? am întrebat-o doar ca să o pun la încercare, deși nu prea era frumos din partea mea.

— Pe cei care luptă împotriva invaziei americane în

Vietnam. FNL, Frontul Național de Eliberare.

— Asta e bine, am replicat.

— Da, e bine, a spus la rândul ei.

— Da, da, am rostit din nou, iar apoi nu am știut ce să mai zic, ne mai vedem, mai mult ca sigur, am mai adăugat și în momentul acela m-am gândit la peronul stației Okern.

— Sper, a spus ea, deși gândea altceva și atunci i-am spus unde locuiam. Chiar așa, adresa și toate amănuntele. Ea a încetat să mai zâmbească, doar dădea ușor din cap, apoi ne-am văzut amândoi de drum.

O săptămână mai târziu, a venit la ușa mea și a continuat să vină acasă la mine în drum spre casa ei, de la școala din centrul orașului Oslo, și bea ceai în bucătăria roșie, unde îi spuneam lucruri despre mine, despre cărțile mele, despre Afganistan și răspântia culturilor, despre Mao la biroul lui, despre Edward Munch și partidul meu, iar ea îmi povestea despre familia ei și despre motivul care o făcea să urască drumul acasă, după terminarea cursurilor. Odată a venit din oraș și și-a făcut lecțiile la masa din bucătărie. Atunci m-am așezat și eu pe un scaun lângă ea ca să o ajut și am stat acolo amândoi, vorbind și fumând până seara târziu, și poate că felul ei de a ține țigara între degete m-a impresionat cel mai mult, și felul cum palma ei se deschidea în fața pieptului cu o mișcare ușoară a încheieturii și vârful oranj al țigării îndreptat spre podea, iar aceea a fost prima noapte în care ea nu s-a mai dus acasă.

Câteva zile mai târziu, soneria a sunat la ușa micului apartament în care locuiam de când începusem să merg la universitatea de la intersecția străzilor Dælenenga și Gøteborg. Universitatea la care nu mai învățam de ceva vreme. Nu erau prea mulți cei care mă vizitau în acea vreme, doar fata în pardesiu albastru, mă izolasem cu bună știință de prietenii cu care împărțisem aproape totul în aproape doi ani, la cantină, în

camera de fumat, în serile cu halbe de bere, și deodată nu mai aveam nimic în comun cu ei. Prieteni noi nu-mi făcusem, dacă nu-i puneam la socoteală pe tovarășii de partid, și, chiar dacă îmi plăceau, nu mă simțeam apropiat de nici unul dintre ei. Așadar, nu prea suna lumea la ușa mea, în afară de doamna Andersen de la etajul de dedesubt, care întotdeauna trebuia să se plângă de felul în care spălam scările, pentru că puneam detergent Zalo în apa din găleată, și nu săpun lichid Krystall.

Era trecut puțin de ora douăsprezece. M-am ridicat de la masa din bucătărie unde stăteam citind o carte a scriitorului american William Faulkner sau, sincer vorbind, încercam să citesc, și era destul de ciudat, pentru că William Faulkner nu era tocmai pe lista de lecturi recomandate de partidul meu. Dar trebuia să încerc, oricum. Am pus un semn de carte chinezesc, cu o panglică roșie de mătase, între paginile cărții *Absalom, Absalom*, așa se numea, și m-am dus să deschid ușa. M-am uitat pe vizor înainte de a deschide ușa, cum făceam întotdeauna, și am văzut-o pe mama.

În cele două luni care trecuseră de când o văzusem ultima dată, nu mai dădusem ochii cu ea și nici măcar nu mai vorbiseră, nu mai luasem metroul spre est pentru câteva stații, spre Veitvet-Groruddalen, ca să o vizitez, nici măcar pentru un prânz gratis, cum făceam de atâtea ori înainte.

Într-o mână, cu vârful degetelor, mama ținea o pungă albă de hârtie, asemănătoare cu cele pe care chelnerii le folosesc în restaurante ca să care farfuriile printre mese, și se uita drept înainte, cu un zâmbet ce nu semăna a zâmbet. Oricum, nu observase vizorul, așa că speram să nu-și dea seama că eram de partea cealaltă a ușii, uitându-mă la ea.

Sacoșa albă se balansa în dreptul urechii ei drepte, era toamnă și purta un pardesiu gri și o eșarfă roșie în jurul gâtului. Se apropia de a cincizecea aniversare și era mai tânără

decât sunt eu acum, în timp ce scriu, și mi se pare ciudat să mă gândesc la asta. Dar cred că mama arăta bine.

Dar ceva important se schimbase. Se crease o prăpastie în timp, erau un *înainte* și un *după*, o graniță pe care o trecusem, sau poate un râu ca Rio Grande, și deodată mă trezisem în Mexic, unde totul era cu susul în jos și oarecum înfricoșător, iar trecerea își lăsase pe fața mea o amprentă pe care mama o văzuse imediat și își dăduse seama că noi stăteam pe maluri opuse ale râului, iar faptul că o părăsisem o rănise și de aceea nu-i mai plăceam, nu mă mai voia. *Lasă-mă în pace*, spunea ea, *tâmpitule*.

Puteam să pretind însă că nu sunt acasă, că eram de fapt plecat la cinema, la matineu, să văd filmul de dimineață, sau la cumpărături, ori la muncă, în schimbul de dimineață, dar probabil că ea verificase înainte și, oricum, îmi era dor de ea, așa că am deschis ușa.

— Bună, am spus.

— Bună, a spus și ea, deci ești acasă, și a zis asta pentru că o lăsasem să aștepte cam mult.

— Intră, am zis eu făcând un pas într-o parte.

Ea a trecut pragul, nu era nici calmă, nici iritată, dar avea pe față o expresie care parcă spunea: „Hai să terminăm cu prostiile astea odată“, așa cum se întâmpla adesea. Am trecut amândoi prin holul mic și am intrat în bucătărie. Era singura încăpere curată, dar nu era așa de rău, ținând cont că nu aveam decât o cameră în afară de bucătărie, unde îmi țineam depozitate toate lucrurile, în grămezi.

— Ești lefter, a spus ea.

— Nu, i-am răspuns. Chiar nu sunt.

— Nu, nu ești lefter, a spus ea și a pus cu grijă punga albă pe masa din bucătărie.

A aruncat o privire către cartea *Absalom, Absalom* care era

încă acolo.

— E o carte grea, a spus ea.

— E-adevărat, foarte grea, dar și o carte bună.

— Bineînțeles. Dar, cu rușine, îndrăznesc să spun că niciodată n-am putut s-o termin de citit și, sinceră să fiu, nu m-aș mai încumeta să încerc, sunt foarte sigură. Deși mi-a plăcut s-o citesc, n-am putut niciodată s-o duc până la capăt. E ciudat, dar acum nu mai contează.

Cu trei degete, a deschis punga albă și a scos o mică tavă de carton cu două prăjituri Napoleon. M-am uitat la ele și nu am știut ce să zic. Nu-mi dădeam seama dacă eram fericit ori stânjenit.

— De la Bergersens, am spus eu.

Și ea a răspuns:

— Nu, nu de acolo.

Apoi a mai spus:

— Ai cafea?

— Sigur.

— Atunci, pune ibricul pe foc și hai să începem.

Am făcut cum a spus și parcă eram incapabil să fac ceva dacă nu-mi spunea exact ce trebuie să fac.

Așa că am pus apă pentru cafea și am observat că ea se uita la mâinile mele ca să vadă dacă se schimbaseră, și desigur că era așa. Erau roșii, aspre și cu negru sub unghii, lucru pe care l-a observat, încă aveam dureri de la toate mișcările bruște și căratul cu care nu eram obișnuit, atât de multe ore în fiecare zi, timp de două luni, dar nu era ceva despre care aș fi putut să vorbesc dacă nu m-ar fi întrebat, și nu m-a întrebat.

M-am uitat la ceasul de deasupra ușii și mi-am adus aminte că schimbul de seară începea în trei ore. Așa că aveam destul timp să mănânc o prăjitură și după aceea să plec la lucru, la Økern, la două stații de metrou spre est, acolo unde și tatăl meu

lucrase mulți ani, încă de pe vremea când eram copil, unde nu mai putuse să lucreze din cauza zgomotului, bâzâitului și prafului oră după oră, săptămână de săptămână, fiindcă începuse să i se facă rău. Se simțea obosit și confuz, scăpa pe jos căni și farfurii, avea stomacul întors pe dos și cei treizeci de kilometri de schi pe care îi făcuse în fiecare duminică din întreaga lui viață de adult deveniseră dintr-odată prea mult pentru el, n-a mai putut să facă asta nici măcar o singură duminică.

— N-ar trebui să fii la muncă? am întrebat-o eu.

— Unde? La Freia?

— Da, unde altundeva?

— Nu mai lucrez la Freia.

— Nu știam.

— Nu, de unde să știi? a spus ea.

Am pus trei linguri de cafea în filtru, am turnat apa și am stat acolo așteptând până când cafeaua a fost gata, uitându-mă pe fereastră la strada Finnmark și la copacii aproape desfrunziți de pe dealul numit Ola Narr și la pervazul pe care îl vopsisem într-o nuanță deschisă și luminoasă de roșu, aproape portocaliu, deși știam că va trebui să-l vopsesc din nou în alb, în caz că trebuia să mă mut iar, și probabil trebuia să fac asta într-o zi. Am turnat cafeaua proaspătă într-un ceainic portocaliu ca pervazul, apoi l-am pus pe masă și aproape că mă așezasem când ea a spus:

— Cești și farfurii.

Și nici măcar nu mă așezasem bine, că a trebuit să mă ridic din nou și să aduc din dulap cești și farfurii. Am deschis sertarul de sus al dulapului de bucătărie și am găsit o spatulă pe care o foloseam ca să tai tort ori de câte ori aveam, am pus-o lângă cele două prăjituri Napoleon și m-am așezat, iar mama părea mulțumită. A luat spatula, a pus pe farfurii, cu grijă, cele

două prăjituri, s-a ridicat și s-a dus la masă, a deschis sertarul de sus și a venit înapoi cu două furculițe.

— Bine atunci, a spus ea, hai să gustăm prăjiturile și după aia nu mai vorbim despre asta.

Și nu am mai vorbit despre asta. De fapt, nu am mai vorbit despre nimic. S-a întors în timp la vremea când nimic din toate astea nu se întâmplase și nu era nimic în neregulă nici cu prăjiturile, erau prăjituri Napoleon de cea mai înaltă calitate. Eu nu mai gustasem ceva mai bun de mult timp, și asta era părerea unui expert, adică *eu*. Era în toiul toamnei, afară vântul venea din josul străzii în spirale mari, cu praf și frunze de castan, arțar și tei. Asfaltul părea mai tare decât era vara, ca o crustă pe care, dacă ai aluneca, ai putea să cazi și să te lovești serios.

Dar în bucătărie era cald. De la caloriferul vopsit și el în roșu, căldura urca pe picioarele mele, până la stomac. Și, dintr-odată, mi-am dat seama că era prea târziu, mult prea târziu. Mama ar fi trebuit să vină aici înainte ori eu aș fi putut să iau metroul spre casa Selvaag, casa cu pereți subțiri din carton, în care puteai să faci o gaură prin care să vezi în sufrageria vecinului dacă loveai peretele cu piciorul, am înțeles că și ea știa că e prea târziu și știa că eu știam asta, dar, atât cât timp nu vorbeam despre asta și continuam să ne mâncăm prăjiturile, puteam să păstrăm aceste lucruri sub control. Și mai știam că ea nu venise ca să-și ceară iertare, venise pentru că eram fiul ei. Așa era. Venise pentru că era *mamă,* dar oricum era prea târziu. Ceva se stricase, un fir se întinsese prea mult și începuse să se destrame până se rupsese cu un zgomot care se auzea printre ziduri și știam că și ea auzise.

Mingea era în terenul meu și nu putea să mai stea acolo de acum. În glumă, ca să ușurez atmosfera în bucătăria roșie strălucitoare, am spus:

— Ți-a dat un șut șeful de la Freia?

Am zâmbit în timp ce am spus asta, pentru că nu credeam că așa ceva s-ar fi putut întâmpla.

— Nu, a răspuns ea. Eu i-am dat un șut lui.

— *Tu* lui?

— Da, în picior. Foarte tare, de fapt, și după aia am plecat, pentru totdeauna.

— Dar nu poți să pleci pur și simplu de la serviciu, există reguli, nu? Ai lucrat acolo zece ani, acum ai pierdut toate drepturile.

— Din păcate, mă doare-n cot, scuză-mi expresia.

Nu ar fi fost greu să o scuz, dar știam că tatăl meu nu ar fi făcut așa ceva vreodată, și nici eu, chiar dacă *eu* fusesem cel care lăsase totul deoparte părăsind o facultate unde aș fi putut învăța lucruri pe care îmi dorisem mereu să le învăț. Acum lucram într-o tipografie, eram muncitor, la fel ca mama și tatăl meu. Dar ei, desigur, lucrau pentru că erau nevoiți să o facă.

— Unde lucrezi acum? Adică ți-ai găsit un loc nou de muncă?

— Sunt cameristă la Park Hotell, a zis cu asprime și uitându-se la mine cu o privire sfidătoare, ca și cum aș fi spus că meseria aceea era josnică, deși nici măcar nu știam ce înseamnă cameristă, și asta am și spus.

Ea a răspuns:

— Fac curățenie în camere, aranjez paturile, spăl toaletele și așa mai departe.

Și eu, care nu petrecusem nici măcar o noapte într-un hotel în toată viața mea, am înțeles că tot ce făcea la Park Hotell era același lucru pe care îl făcuse în apartamentul din Veitvet, un lucru pe care îl făcuse dintotdeauna și îl urâse întotdeauna, și asta i-am și spus:

— Dar, mamă, ai urât întotdeauna munca asta!

— Așa e, dar chiar nu mă deranjează. Măcar acum sunt plătită pentru asta și e o diferență importantă, nu?

Și, desigur, era o diferență.

Apoi ne-am așezat la masă, stând fiecare de câte o parte a mesei din bucătăria cu pervazuri roșii și mâncând prăjituri Napoleon, uitându-ne spre Finnmark, Ola Narr și spre locul gol, chiar între Muzeul Munch și Carl Berners Plass.

Deodată, în cameră s-a făcut liniște. Nu mai vorbeam deloc, nici măcar nu ne mai uitam unul la altul. Am început să mă gândesc la toate filmele pe care le văzusem împreună, la televizorul alb-negru sau la cinematografele Sinsen, Grorud sau Ringen, chiar pe strada unde se afla apartamentul meu. Mi-am amintit de o seară, cu zece ani în urmă, când mersesem la cinematograful Colosseum în Majorstua, Oslo, doar noi doi, să vedem filmul *Grand Prix*, cu Yves Montand și James Garner în rolul unor piloți. Ne-am îmbrăcat frumos pentru ocazia asta, ea într-o rochie albastră cu flori galbene, eu în jacheta mea Beatles gri fără guler, dar tivită cu panglică neagră de jur-împrejur, și la scurt timp după începerea filmului eram deja un mare fan al lui Yves Montand, așa cum arăta el, ferm și hotărât la volan. Avea ceva special, ceva în ochii lui, poate o tristețe, pe care James Garner nu o avea. *„Do you ever get tired? Of the driving“*, întreba Yves Montand. *„No“*, spunea James Garner. *„I sometimes get tired“*, răspundea Yves Montand.

Probabil că această tristețe nu era nimic altceva decât faptul că era francez, iar mama mea înțelegea ușor de ce Yves Montand era actorul meu preferat.

Din păcate, el murea în film, murea tocmai în momentul în care își dădea seama că era pe cale să-și găsească fericirea pe care o dorise atât de mult, cu Eva Marie Saint, care ar fi putut să-i șteargă din ochi privirea aceea tristă de francez, apoi el se răsturna cu mașina pe pistă într-o mare de benzină în flăcări,

iar eu mi-am acoperit ochii și am suspinat, parcă înghițind noduri, iar după ce am părăsit cinematograful mama a fost nevoită să se oprească lângă parcare în drum spre stația Majorstua, ca să mă liniștească.

Afară am auzit zgomotul mașinilor din parcare ale celor veniți să vadă filmul, ambalând motoarele înainte să calce pedala, derapând pe asfalt și scoțând un scrâșnit strident, apoi pierzându-se în lumea largă. Puțin prea repede, puțin prea rigid în curbe, urmând linia dreaptă, și apoi, desigur, plecau acasă. Mama a început să râdă tare și energic, cu un râs aproape drăguț, mă gândeam, cu vocea ei aspră, și atunci am început și *eu* să râd tare, cu vocea mea subțire, eram doar un copil pe atunci și mi-au dat lacrimile de atâta râs, m-am uitat la ea și deodată am înțeles ce se întâmpla, de ce oamenii își ambalau motoarele după terminarea filmului, iar ea râdea pentru că-i socotea foarte imaturi, dar și pentru că-i plăcea ce făceau. Dacă am fi avut și noi mașină, am fi făcut la fel, derapând prin parcare, ambalând motorul și mergând amândoi prin Oslo, ea și cum mine, iar eu aș fi fost la volan.

— Îți aduci aminte de *Grand Prix*? am întrebat.

— Concursul de muzică Eurovision?

— Nu, vorbesc de filmul pe care l-am văzut împreună la Colosseum, cu Yves Montand.

— Și James Garner? Ah, îmi amintesc acum. Foarte captivant. Mașini rapide, Monte Carlo și toate alea, a spus ea cu un mic zâmbet. Dar el a murit în film, Yves Montand. A fost așa de tragic, ai plâns ca un câine bătut. Dar n-am fost numai noi doi acolo, nu? Sigur era acolo și fratele tău.

Și dintr-odată mi-am adus aminte. Fratele meu cel mare fusese și el acolo, stătusem de o parte și de alta a mamei, în întunericul dens din cinematograful Colosseum. Nu fusesem doar eu și mama, pentru că fratele meu era și el acolo. Așa că

toți trei stătuserăm în parcare în timp ce eu plângeam ca un câine bătut, ceea ce sunt sigur că fratele meu nu făcuse, atunci când șoferii entuziasmați, atât de inspirați de film, își ambalaseră motoarele înainte să demareze într-un vuiet pe stradă și să ia curba pe două roți, în stația Majorstua. Fratele meu nici măcar nu apărea în imaginea pe care o păstrasem în minte din seara aceea. Îl șterseseem imediat. Așa cum Stalin îl șterse pe Troțki din fotografii.

Și apoi s-a terminat. Am mâncat prăjiturile Napoleon, am spălat vasele și, punându-și amândouă mâinile pe masă, ea s-a ridicat, a pliat mica tavă de carton de patru ori, a mototolit punga albă și le-a aruncat la gunoi.

— Deci ne vedem duminică la cină? Vin și frații tăi.

— Da, sună bine. Dacă n-am nici o ședință la care trebuie să mă duc, am zis eu.

— Înțeleg, a spus ea, stând acolo rigidă și parcă vrând să mai zică ceva, dar s-a răzgândit.

Am urmat-o în hol, i-am deschis ușa, iar ea, fără să se întoarcă, a coborât scările pe care tocmai le spălasem, treaptă cu treaptă, cu detergent de vase Zalo.

III

(12)

Cu câteva săptămâni înainte de a lua feribotul vechi și ruginit *Holger Danske* spre Danemarca pentru a mă duce după mama, găsisem o scrisoare în cutia poștală, alături de niște pliante comerciale inutile și ziarele la care eram abonat de pe vremea când plecasem de acasă cu șaptesprezece ani în urmă. Am desfăcut scrisoarea și m-am așezat pe a doua treaptă a scării, în fața apartamentului meu, la stânga cutiilor poștale. În curând a început să mi se facă frig, dar acolo era locul unde stăteam mereu atunci când trebuia să răspund la ceva urgent și am crezut că era una dintre acele ocazii. Înăuntrul plicului de format A5 era o carte poștală cu un design artistic pe prima pagină. Pe spatele cărții poștale, o femeie umpluse tot spațiul gol cu un scris de mână în stilul anilor ’50.

Așa începea textul:

Într-o sâmbătă, pe 28 octombrie, ne-am întâlnit în gara centrală din Oslo. Doar pentru o clipă. Purtam o căciuliță neagră cu moțuri multicolore. Atunci am văzut cât de mult semeni cu tatăl tău, așa cum mi-l aduc aminte. Am crescut pe strada Vålerenga numărul 5 – chiar peste drum de casa familiei tale. Mi-i amintesc bine pe toți. Pe tatăl tău, pe mama ta – pe ea în mod special.

Își scrisese numele, un nume de care nu auzisem și pe care nu-l văzusem, iar sub nume, în paranteze, scrisese „născută

Frantzen“.

Strada Vålerenga numărul 5! Blocul cu apartamente în stil funcționalist, de la intersecția dintre străzile Smålen și Vålerenga, pe unde trecea tramvaiul. Îmi aduc aminte de magazinul vechi de produse lactate de acolo, cu gresie pe jos, și de porțile arcuite dincolo de care se vedeau frânghiile cu rufe puse la uscat în curtea din spate, dacă treceai pe trotuar, și pijamalele albe atârnând ca niște cadavre, așa mi se părea, în timp ce cămășile în carouri pe care tata le îmbrăca mereu erau întotdeauna în mișcare, mereu fluturând spre mine de pe frânghie. La stânga intrării ajungeai în primul hol cu o ușă și o fereastră mică, apoi sus pe scări spre etajul al treilea, cu acel miros special și persistent între pereți, despre care crezusem că avea ceva de-a face cu bunicul meu, hainele lui, jacheta lui maro, un papion cu buline pe care mereu îl purta chiar și atunci când își dădea haina jos. Chiar și pantalonii lui, pantofii maro sau poate ceea ce își punea în păr, ceva vâscos, din niște sticluțe cu etichete maro. Erau șapte familii care locuiau acolo, incluzându-l pe îngrijitorul de la parter, care nu cred că era responsabil pentru acest miros. Din câte știu, toate blocurile din Oslo miroseau așa. Oamenii spuneau că este un om de treabă, un bun creștin. Personal, nu eram cine știe ce entuziasmat, la fel ca mama.

Scria *Frantzen* pe ușa de vizavi de noi. Mi-amintesc plăcuța de pe ușă și vizorul care depășea înălțimea mea. Ușa lui Frantzen era primul lucru pe care îl vedeam când eu și cu mama ajungeam sus, pe scări, venind de la magazin sau de la plimbarea cu tramvaiul, ținându-ne de mână, și simțeam o rezistență reciprocă ca și cum un val de curent trecea dintr-o mână spre alta și apoi spre picioare, și îmi venea greu să le ridic, motiv pentru care îmi amintesc de ce plăcuța de pe ușă rămăsese în amintirea mea, din cauza literei Z, pe care

credeam, la vremea aceea, că numai Zorro o folosea.

Ușa familiei Frantzen era pe partea dreaptă, la etajul trei, iar ușa noastră, la stânga. Pe plăcuța de pe ușa noastră era numele bunicului. Al doilea prenume al lui, Adolf, fusese redus la un A în mijloc, și asta nu era deloc neobișnuit în anii de după război. Eu am fost botezat după el, am același nume de botez și același nume de familie și niciodată nu mi-au plăcut. De al doilea prenume, Adolf, am scăpat datorită preotului de la Biserica Vålerenga, care a refuzat să mă boteze cu acest nume.

În spatele ușii cu un A în mijloc locuia mama împreună cu tatăl meu, doi frați ai lui și tatăl lor, care era bunicul meu. Apoi, eu și cu fratele meu mai mare. Erau doar două dormitoare și nici dormitoarele, nici bucătăria nu erau prea mari.

Pereții apartamentului erau închiși la culoare, aș spune acum că erau sumbri, iar jaluzelele erau întotdeauna trase. Nu știu exact de ce. Probabil cineva credea că era mai răcoare în casă dacă nu pătrundea lumina.

Habar nu aveam că mama îi cunoștea pe cei care locuiau de partea cealaltă a holului, unde scria Frantzen cu Z pe plăcuță. Nu am văzut niciodată pe nimeni intrând ori ieșind pe ușa aceea. Dar, desigur, nu puteam să văd totul, eram destul de mic când ne-am mutat de acolo. Talmeș-balmeș, mă gândisem mai târziu, la adăpostul întunericului, într-un camion care se îndrepta spre Økern, Bjerke prin Groruddalen, spre pădure și lumină, spre Vesletjern, Alunsjøen și Breisjøen.

Câteodată, când tata și ceilalți bărbați din apartament erau la lucru, toți la fabrica de pantofi Salomon de pe strada Maridalsveien, lângă Kielland Plass, se întâmpla să sune cineva la ușă în toiul nopții, iar mama ieșea din camera unde ne aflam eu și fratele meu, poate ațipiți pe canapea, se ducea la ușă și se uita pe vizor, iar dacă bărbatul de cealaltă parte a ușii nu arăta prea ciudat sau înfricoșător, deschidea ușa, îl lăsa să intre în hol

și el se așeza pe un scaun sub cuier. Pe urmă se ducea în bucătărie ca să-i pregătească bărbatului un pachet cu mâncare. Bărbații care sunau la ușă erau nerași, fără loc de muncă și fără bani, în haine vechi și pătate, de dinainte de război. Bărbați fără locuință care dormeau sub copaci și în tufișuri noaptea, în parcul de lângă Biserica Vålerenga, în holurile clădirilor de pe Galeberg și Enebakkveien, chiar lângă benzinăria amplasată în stil american, pe colț spre Strømsveien, ori după casa mare unde era Academia Militară a Armatei Salvării, unde, la etajul al treilea, bărbații creștini în uniformă se antrenau cu săbii. Încălțați în șosete, îmi plăcea să-mi imaginez, ca să protejeze podeaua de lemn. De multe ori, dacă aveau nevoie, mama le dădea bărbaților care sunau la ușă o pereche de pantofi uzați, dacă aveau nevoie, și adesea aveau.

Când eram mic, îmi închipuiam că unul dintre acei bărbați putea fi tatăl meu adevărat, de multe ori simțeam că asta ar rezolva una dintre problemele mele, dacă undeva în lume ar fi existat un tată neștiut și fără nume, încă umblând rătăcit pe străzi noaptea, în paltonul lui vechi și pantofii primiți de la mama, căutând neliniștit și nerăbdător un loc potrivit *lui*, un mic loc unde aș putea fi *eu*, unde aș putea sta într-un colț întunecat cu picioarele strânse la piept și cu fruntea pe genunchi, abia respirând, abia mișcându-mă, așteptând până într-o noapte când i-aș fi auzit pașii printre case, recunoscându-i imediat. Și, chiar dacă de câteva zeci de ani încetasem să mai am această fantezie, parcă am primit o lovitură când am citit prima frază din cartea poștală pe care o primisem de la femeia aceea născută *Frantzen* cu *Z*, de pe strada Vålerenga 5. Știam că semănam cu tata, dar nu mai era nimeni care să mi-o spună acum. Nimeni nu mi-o mai spusese de foarte mulți ani. Mai mult ca sigur, asta se întâmpla pentru că majoritatea celor care ar fi putut să mi-o spună erau morți.

Nu *voiam* să semăn cu el. Nu *voiam* să mă uit în oglindă și să-l văd pe tatăl meu. Dar înțelesesem cu multă vreme înainte că o să vină o vreme în care va fi mai mult decât evident pentru toți cât de mult semănam, într-adevăr, cu tatăl meu. Asta avea să mă îndepărteze de mama pentru totdeauna. Chiar dacă mama și tata erau căsătoriți. Și aveau o viață împreună. Dar asta nu avea nici un sens pentru mine. Faptul că ei aveau o viață împreună. Și, de asemenea, mă lega de tata pentru totdeauna, pentru că semănam cu el și poate gândeam ca el și total împotriva voinței mele eram așezat de cealaltă parte a marii despărțiri, a marii prăpăstii, acolo unde el se afla într-o lumină slabă, între obiectele de mobilier înghesuite, acolo unde se afla și tatăl său pe care îl mai chema și Adolf, unde se aflau și frații lui, care deveniseră unchii mei, un grup de bărbați sumbri care stăteau ca înșurubați umăr lângă umăr într-un loc care *nu* era al mamei, pentru că ea era diferită de ei, pentru că ea fusese adusă acolo și de aceea, într-un fel ciudat, mama era liberă.

Împreună cu ea era întotdeauna fratele meu cel mai mare, pentru că fusese un copil nedorit, un copil născut în secret și rușine chiar pe coasta Danemarcei, într-un loc cu iarbă *marram* și oi, pe o insulă numită Læsø. Acolo plecase ea în grabă, avându-l pe fratele meu ca un peștișor strălucitor în burtă, și asta îi legase unul de altul cu o naturalețe în care eu nu eram inclus. Fratele meu avea raze de soare și dureri în trup, în cămăruța lui vopsită cu spumă albastră și strălucitoare, unde se simțea în siguranță și nedorit, ca un proscris, și primele lucruri pe care le-a văzut în viața lui au fost un câine ciobănesc umblând liber, pescăruși zburând în cercuri deasupra portului și cerul albastru ca o arcadă peste insulă. Primele lucruri pe care le-am văzut *eu* au fost chipul tatălui meu, trei porumbei cenușii, sfrijiți, pe pervazul prăfuit al ferestrei, în spatele jaluzelelor, și tramvaiul de pe strada Vålerenga. Eu am fost

singurul dintre cei patru fii care a fost planificat dinainte, care a fost dorit de ambii părinți, auzisem lucrul acesta de multe ori și de fiecare dată ca o veste bună, ca o sărbătoare, iar asta îmi dădea o legitimitate de care m-aș fi lipsit bucuros. Voiam să fiu un proscris cum fuseseră mama și fratele meu și să fiu împreună cu ei, să le împărtășesc durerea și să rătăcesc pe străzi în întunericul nopții, în secret, căutând un loc unde aș fi putut să stau. Aș fi putut să deschid ușa străinilor ascunzându-mă, ca Zorro, după o mască, pentru că niciodată ceea ce împărtășeau mama și fratele meu nu mi se întâmplase și mie în mod firesc, și asta mă speria. De aceea, cu trecerea anilor, devenisem un călăreț singuratic, mereu în căutarea nisipurilor mișcătoare, și mă agățam de mama, făceam scamatorii pentru ea, jucam teatru pentru ea, îi smulgeam hohote de râs cu glumele mele proaste, pierdute într-o confuzie lingvistică. De îndată ce deschideam gura, propozițiile se rostogoleau afară cu o viteză șocantă, stătusem în scutece mai mult timp decât alți copii ca să o leg pe mama de mine, dar puteam să silabisesc înainte de a renunța la scutece. Dar, indiferent cât mă străduiam, tot cu tata semănam.

Nimic pe lume nu era evident pentru mine atunci, când locuiam pe strada Vålerenga la numărul 5, totul era complicat. De aceea eram mereu atent la ce se întâmpla în jurul meu, la ceea ce trebuia văzut, pentru că ea, care era atât de robustă și de puternică, de la o vreme a devenit slabă, din ce în ce mai slabă și mai firavă, iar poala ei nu mai era așa de moale. Dar n-am spus nimic, n-am strigat „Pericol!“ ca să mă audă ceilalți bărbați din apartament, erau toți la fel de orbi, iar eu nu știam prea multe cuvinte pe vremea aceea, începusem târziu să vorbesc și ea trebuise să-și dea singură seama ce se întâmpla cu ea, care era cauza durerilor, a pierderii în greutate, a sângerărilor care începeau și încetau pe neprevăzute, așa că, în

curând, s-a târât până la doctor și apoi la ginecolog, cu fratele meu și cu mine în căruciorul de copii, ne-a lăsat în camera de așteptare unde nici măcar un Lego nu găseai pe vremea aceea. Ne-am așezat pe scaune, bălăbănindu-ne picioarele și holbându-ne unul la celălalt, sau eu m-am așezat în brațele fratelui meu și el îmi arăta poze din ziarul *Norsk Ukeblad* sau poate din revista *Illustrert*, iar așteptarea a fost atât de lungă, mi se părea că trecuse o jumătate de viață, în timp ce mama zăcea acolo, plină de rușine, cu picioarele atârnând pe două bare, în spatele ușii duble, izolate fonic, unde ginecologul, în sfârșit, a împins scaunul înapoi, și-a dat ochelarii jos și a spus:

— Îmi pare rău, doamnă, dar prefer să vă spun asta chiar acum, fără întârziere. Este, evident, cancer. O să vedem ce putem face. Aveți copii?

— Da, a spus ea. Am copii.

Când ne-am întors toți trei acasă din călătoria noastră secretă la Sagene, cred, sau Bjølsen, toți bărbații erau încă la lucru și, cum apartamentul era curat și ordonat așa cum îl lăsasem cu câteva ore înainte, mama s-a dus pe partea cealaltă a palierului, la doamna Frantzen, care venise acasă de la muncă și stătea în bucătărie cu fiica ei, cea care, după aproape cincizeci de ani, avea să-mi trimită o scrisoare.

Mama s-a așezat la masă cu doamna Frantzen, și-a pus fața în palme și a plâns, pentru că era atât de obosită, pentru că drumul înapoi, spre casă, din Sagene sau Bjølsen, fusese prea lung, cu fratele meu și cu mine în cărucior. Iar doamna Frantzen, care știa despre starea mamei, a spus:

— Cum îți merge, fata mea?

Și mama a răspuns:

— Am cancer, o să mor.

— Asta nu e sigur, a spus doamna Frantzen, sunt mulți care învinge cancerul. Iar tu ai copii.

— Da, a spus mama atunci. Asta e adevărat. Am copii. Am doi copii. Și sunt atât de mici, și de-abia dacă au loc în apartamentul de pe partea cealaltă a palierului și, pe deasupra, acum or să rămână fără o mamă care să aibă grijă de ei și să le dea ce le trebuie, și i-am neglijat atât de mult.

— Nu, nu i-ai neglijat, a spus doamna Frantzen. Nu poți să spui așa ceva.

— Ba da, a spus mama, pot să spun asta, copiii mei nici măcar n-au gustat ciocolată. Nici măcar o singură dată, a mai spus ea, și se întâmpla să fie adevărat, că niciodată nu gustasem ciocolată, dar nu-i puteam reproșa asta.

Dar, după ziua aceea, ea ne-a îmbuibat cu ciocolată, cel mai mult cu ciocolată cu lapte Freia și Kvikklunsj, și fiecare zi era ca o sărbătoare, și pe urmă ea plângea puțin din cauză că avea să moară în curând și nu mai puteam fi împreună în anii care veneau, ca într-un șir, strâns legați unul de celălalt, dar, oricum, era o sărbătoare cu ambalaje de ciocolată puse cu grijă în pungi mici, speciale, pe care le arunca în tomberoanele de la intrarea în bloc, și la fel de grijuliu ne spăla fețele de ciocolată cu o cârpă, înainte ca bărbații din apartament să se întoarcă acasă de la muncă.

Dar nu a murit. A continuat să trăiască și a avut încă doi băieți, nu știu cum se rezolvase acea situație, fie diagnosticul fusese greșit, fie suferise o intervenție chirurgicală reușită despre care nimeni nu mi-a spus nimic, sau poate ea, pur și simplu, era epuizată de viața ei în încăperile cu lumină crepusculară, cu toți acei bărbați, în spatele jaluzelelor de la etajul trei al blocului, și poate de aceea slăbise atât de repede și atât de mult și se săturase de viață. Nu puteam exclude asta, pentru că, la scurt timp după ce ne-am mutat din apartamentul de la intersecția străzilor Småleng și Vålerenga, pe unde trecea afurisitul de tramvai, și ne mutasem într-o locuință nouă pe

care ne-o permiteam mai ușor, pe strada Veitvet, locuință tocmai terminată în anul acela, sau cel puțin terasa fusese terminată atunci, iar tata se mutase și el cu noi, dar numai el, mama s-a simțit mult mai bine și a început să arate aproape ca odinioară.

(13)

Îmi era atât de frig, eram ud până la piele. Am urmat-o pe mama în sufragerie, de pe terasă, mi-am descheiat jacheta, am descheiat nasturii din butonierele prea mici și asta m-a obosit al naibii de tare. Ea s-a întors cu spatele și mi-am dat toate hainele jos, pe podea, iar apa îmi șiroia pe picioare. M-am uitat în geantă, dar n-am găsit haine de schimb, nici o pereche de pantaloni, nici un pulover, nici o cămașă, ci doar pixuri, creioane și caiete cu semne chinezești pe copertă, multe secrete scrise încă de la mijlocul anilor șaptezeci, nimeni nu știa despre caietele mele, nici măcar fata în pardesiu albastru, nici tovarășii de partid, le aveam cu mine tot timpul în buzunare, în toate hainele cu care umblam, jachete de piele, jachete militare, jachete subțiri. „Nu mai suport“, scria pe una dintre paginile altfel albe, „e o prostie“, scria acolo. „E prea târziu“, scria pe o alta, dar nu-mi amintesc de ce scrisesem asta, pentru ce era prea târziu. Pe fundul genții am găsit un pled care nu-mi folosise la nimic, pentru că nu mai aveai voie să dormi pe băncile de pe puntea feribotului *Holger Danske*, cum făceam înainte. Acum erai nevoit să cumperi bilet de cușetă, dacă luai feribotul spre Danemarca noaptea, și oricum era prea frig ca să te culci sub cerul liber în noiembrie, dar împachetasem și pătura, din obișnuință.

Am scos pledul din geantă și, cu toate hainele mele ude

făcute grămadă pe podea, m-am înfășurat strâns în el, îmi era greu să respir, aveam să fac pneumonie, fără îndoială, mă durea capul groaznic și mă simțeam rău. Am lovit grămada de haine cu piciorul, furios și confuz, dar nu știu de ce eram furios, fiindcă mama nu-mi făcuse nimic.

Ea a înclinat capul și m-a studiat îndelung, așa cum stăteam în mijlocul sufrageriei, cu apa șiroind din păr, strâns înfășurat în pătură, și ar fi trebuit să-mi dea un prosop atunci, dar nu a făcut-o și poate a zâmbit puțin, ironic sau un zâmbet în orice caz, sau poate am văzut asta fiindcă așa aș fi vrut să fie. Oricum, ea s-a dus în dormitor, a deschis un dulap din colț și s-a întors cu câteva haine de-ale tatei, știam asta bine. Nu le mai văzusem de câțiva ani, de când trupul meu era mai tânăr și tatăl meu la fel, iar trupul lui umplea cu adevărat hainele. Erau un pulover gri-cărbune, cu dungi roșii, un tricou decolorat și niște pantaloni care cândva fuseseră bej sau kaki, ca uniformele britanice din coloniile toride, dar acum culoarea le dispăruse, după atâtea spălări cu apă fierbinte de-a lungul câtorva zeci de ani. Culoarea hainelor nu avea nici o importanță. Ceea ce era important era că, atunci când m-am îmbrăcat cu hainele acelea, cu mișcări timide și neîndemânatice, pentru că ea *nu* s-a mai întors cu spatele, îmi veneau ca turnate, parcă fuseseră făcute special pentru mine. Dar nu era adevărat. Fuseseră făcute pentru tata, cumpărate din magazin pentru tata cu douăzeci de ani sau mai bine în urmă. Și, chiar dacă era plăcut să am haine uscate și călduroase pe mine, m-am simțit ciudat să port niște haine care mi se potriveau atât de perfect, când ele aparțineau, de fapt, unui alt bărbat.

— M-am gândit eu, a spus mama. Că o să ți se potrivească.

Nu mâncasem nimic în ziua aceea, nici micul dejun pe feribot, cu chifle, unt danez, lapte gras și bun și cafea, nici

măcar un baton de Kvikklunsj sau ciocolata cu lapte de la Freia, iar hainele uscate mă făceau să mă simt somnoros și amețit, departe de locul acela, ca și cum aș fi fost beat.

— Putem să mâncam ceva, ai ceva de mâncare aici? am întrebat.

— Bineînțeles că am de mâncare, a spus ea.

— Hai să mâncăm.

Ea m-a privit, s-a întors și a deschis frigiderul, iar eu m-am dus la dulapul din bucătărie și am luat farfurii și căni, ca atunci când eram un copil descurcăreț și ea era cu mine, și am netezit fața de masă cu amândouă mâinile și am pus tacâmurile pe ambele părți ale mesei. Prăjea ouă la aragaz și o auzeam murmurând sau cântând cu voce joasă un cântec lent al lui Elvis: *Are You Lonesome Tonight*. A prăjit și șuncă, și franzelă în *toaster*-ul de crom pe care îl ținea pe masa de bucătărie, a dat drumul la hota de deasupra aragazului, care făcea atât de mult zgomot încât nu ne mai puteam auzi. Și eram mulțumit de asta.

Ne-am așezat la masă ca să mâncăm. Era plăcut să stau jos. Am închis ochii și i-am deschis iar. Era obositor. Era ca și cum aș fi rupt un carton. Am ridicat cana și am băut o înghițitură de cafea. Nu mai gustasem ceva așa de bun de foarte mult timp.

Ea s-a uitat la mâinile mele.

— Ce-i cu mâna ta? a spus.

Am așezat cana pe farfurioară și m-am uitat în jos, la mâna mea dreaptă. Era roșie la încheietură și un pic umflată. Am deschis pumnul și l-am închis din nou, strângându-l puternic. Mă durea. I-am explicat ce pățisem.

— Of, Doamne, Arvid, a spus ea. De când ai început tu să te bați?

— N-am început nimic. El voia să-mi vină de hac. S-a decis să facă asta imediat ce m-a remarcat în bar.

— Nu prea îmi vine să cred, a spus ea.

— Asta e tot ce știu, i-am răspuns. Eu am fost acolo, nu tu.

— Nu am nici o îndoială în privința asta.

Și, cum farfuriile erau goale, i-am zis:

— Poate vrei să bei ceva după masă? Un calvados?

Am încercat să zâmbesc strengărește, pentru că o spusesem în glumă, era abia ora prânzului sau cam așa ceva, și am tresărit puțin când ea a răspuns:

— Da, mulțumesc, mi-ar plăcea. Dar putem să mergem pe terasă, nu-i așa?

— Acum? N-o să ne fie frig?

— O să ne înfășurăm în pleduri, a spus ea.

Bine. Ne înfășurăm în pleduri. M-am ridicat de pe scaun. Cu entuziasm, am luat sticla de la capătul dinspre fereastră al mesei, am luat două pahare de mărime potrivită din dulapul din spatele meu și am ieșit pe terasă, în frig, le-am pus pe măsuța de camping și le-am umplut, apoi m-am dus în casă din nou. Ea avea păturile pregătite. Am luat una dintre ele, am scuturat-o un pic, apoi am ieșit și ne-am așezat pe câte un scaun, ca să bem calvados, cu pledurile strâns înfășurate în jurul nostru. Ea avea mănuși de lână și era atât de frig încât ne ieșeau aburi din gură.

Paharele erau pe masă. Mama și-a aprins o țigară și am simțit miros de lână arsă, dar ea nu a zis nimic. Paharele erau încă pe masă și eu nu beam pentru că nici ea nu bea. Am scos din buzunar pachetul albastru de tutun și mi-am rulat cu degete înghețate o țigară. Am fumat în tăcere, privind doar înainte. După un timp, m-am aplecat în față să mă uit la pajiștea mare care se întindea la capătul curții noastre. Înainte, acolo erau cai și uneori junci. Mă jucasem cu zmeie pe pajiștea aceea, în copilărie, dar acum era ca o junglă și iarba crescuse atât de înaltă și deasă, încât nu puteai merge prin ea dacă nu erai un animal sălbatic cu picioare lungi. Erau și iepuri, și arici, și

fazani cu pui care deja crescuseră acum, în noiembrie, și o mulțime de rozătoare, și ulii pe cerul de deasupra, și vulturi apărând de nicăieri în cercuri largi, și șoimi suspendați în cruce în aer înainte de a țâșni ca o săgeată în jos, și bufnițe tăcute, stând în stejari, pe înserat, pe o creangă, uitându-se în întuneric la prada lor, și, în nopțile întunecate, jderi alergând printre copaci și cățărându-se pe acoperișul casei noastre, acolo îi auzeam bine, și toate animalele aveau hrană din belșug acolo, pe pajiște.

Am aruncat chiștocul țigării pe gazon, am ridicat paharul, am spus „Noroc“ și am băut o înghițitură, chiar dacă paharul ei era încă neatins, pe masă, dar ea l-a ridicat deodată și a spus:

— Noroc, atunci, Arvid, și a sorbit o înghițitură mare, tușind puternic și a adăugat: E tare al naibii! Apoi a mai zis: Oh, bună băutură! Închipuie-ți, să trăiești o viață atât de lungă și tot să mai descoperi ceva așa de bun!

Și pe urmă n-am făcut decât să stăm o vreme așezați acolo. Ea a rămas tăcută mult timp și respirația îi era fornăitoare și atât de șuierătoare încât, dacă stăteai să o asculți, părea că se concentra din răsputeri ca să poată respira, trăgea aer adânc în piept și îl expira și, după o vreme, ascultându-i respirația, mi s-a făcut somn. Stăteam așezați în scaunele ajustabile care se puteau lăsa pe spate, cu ochii închiși și pledurile strâns înfășurate în jurul trupului, lăsându-ne descoperite doar capul și mâna dreaptă, pentru a apuca paharul. Și îmi imaginam că arătam ca doi pacienți bolnavi de tuberculoză la sanatoriul Glitre din Hakadal, în Norvegia, pe terasa cu vedere peste vale, sau în munți, în Elveția.

Dar nu de tuberculoză suferea mama. Și nici eu, chiar dacă se putea spune că sufeream de ceva.

— Te simți mai bine acum? am zis.

Ea n-a răspuns imediat.

— Da, mă simt mai bine, a spus după un timp.

— Și eu mă simt mai bine, am zis.

Deodată ea a spus:

— Îți amintești de Frățiorul?

M-am gândit, Frățiorul, cum aș fi putut să nu mi-l amintesc pe fratele meu mai mic, de ce mă întreba asta, în felul acela, și m-am speriat, se întâmplase ceva rău cu fratele meu mai mic și eu nu știam? O ducea bine, în Norvegia, era în ultimul an de ucenicie ca instalator și era diferit de noi, ceilalți frați. El nu voise să meargă la facultate, ura școala, nu citea cărți, era dislexic și-mi plăcea foarte mult. Era fratele mai mic, ultimul născut, nu cel care se născuse după mine și care murise.

Deodată am înțeles ce voia mama să spună. Pe pajiște apăruse un câine, sărind cu picioarele întinse în iarba înaltă, ateriza de fiecare dată o jumătate de metru mai departe, era un ciobănesc german care vâna ceva ce se ascundea dedesubtul acoperișului de iarbă și mărăcini crescut în zece ani. Văzusem o vulpe sărind astfel odată și credeam că era ceva rar întâlnit, dar, evident, nu era așa.

— Te referi la câine?

— Da, a spus mama.

În fiecare an, când soseam cu feribotul, câinele numit Teddy stătea de partea cealaltă a gardului viu așteptându-l pe fratele meu mai mic, Frățiorul, cum îi ziceam pe atunci. Teddy știa întotdeauna cu precizie când soseam, când sosea *el*, avea un al șaselea simț pe care, poate, doar câinii îl pot avea, devenea neliniștit încă de dimineață și voia să iasă din cabană, stătea cu nasul lipit de gardul viu până când ajungeam cu mașina noastră sau cu taxiul, de la feribot. De îndată ce deschideam portierele mașinii, Teddy se năpustea prin gardul viu, se arunca asupra fratelui meu mai mic și îl punea la pământ, în joacă, apoi fratele meu mai mic îl punea pe Teddy la pământ și se

grăbea să intre în cabană ca să-și schimbe hainele. După puțin timp, fratele meu ieșea în pantaloni scurți și adidași și alerga împreună cu Teddy pe plajă și tot drumul spre Strandby, spre nord și înapoi, și era un drum lung. Două ore mai târziu, se întorceau amândoi, alergând de-a lungul gardului viu, extenuați și fericiți. Și se lungeau în iarbă strâns lipiți unul de altul, icnind și gâfâind. Asta făceau aproape în fiecare zi. Fratele meu iubea acel câine.

— El e cel mai arătos dintre voi toți, a spus mama, și poate că avea dreptate, dar eu eram de părere că era greșit să ne clasifice în felul acela. Apoi a spus: Teddy nu avea cum să trăiască veșnic. Păcat.

— Da, am spus eu, ce păcat, și m-am gândit că fratele mai mic era cu adevărat arătos. Odată, o doamnă îl oprise pe strada Karl Johans și întrebase dacă sora ei putea să-i facă o fotografie împreună cu el. Câțiva trecători se opriseră ca să se uite la el, iar când povestise acasă despre asta, se îmbujorase, dar acum îmi aminteam doar căldura trupului său lipit de al meu, pe vremea când el era mic și îl căram în brațe oriunde mergeam, substanța corpului lui, încrederea pe care o avea în mine și cele câteva cuvinte pe care le știa și le spunea întruna, iar numele meu era unul dintre ele, și de aceea nu-l lăsam să meargă singur.

— N-o să învețe niciodată să meargă cum trebuie, spunea mama. Lasă-l jos, pentru numele lui Dumnezeu.

Dar eu nu voiam și el nu voia să se dea jos din brațele mele.

(14)

Paharele goale stăteau pe masă, ea s-a ridicat cu greu, a rulat pledul și s-a pregătit să se ducă în dormitorul ei să se culce. A închis ochii, i-a deschis din nou și eu m-am ridicat și m-am așezat în calea ei, întrebând-o:

— Te simți rău?

— Da, a spus ea.

— Pot să te ajut cumva? am spus, dar ea a ridicat mâna și a zis:

— Ce am de făcut o să fac singură. Dă-te la o parte, a spus și m-a împins punându-mi mâna în piept.

— Dar, mamă, de ce nu pot să te ajut? Știi că vreau să fac asta.

— Pare rezonabil, dar nu vreau, a spus ea, asta n-o să se întâmple. Hai să nu mai vorbim despre asta.

Așa că n-am mai vorbit despre asta și am simțit cum mă înțeapă ochii și cum îmi ard picioarele, iar ea m-a împins la o parte, a trecut în sufragerie, pe urmă în dormitor și a închis ușa și apoi s-a lăsat tăcerea.

M-am dus după ea și am rămas acolo, în hol, holbându-mă la ușă. M-am întors și m-am privit în oglinda agățată pe peretele din fața băii și nu mi-a plăcut ce am văzut, nu mi-au plăcut ochii mei. Eram neliniștit. Am luat paharele de pe masa de afară și le-am așezat pe masa din bucătărie, apoi le-am mutat în

chiuvetă, am umplut chiuveta cu apă de la robinet, am adăugat puțin detergent de vase și am spălat paharele, cănile și farfuriile din care mâncaserăm micul dejun și orice altceva am găsit, le-am spălat pe toate, apoi le-am pus la loc în dulap, am șters cu grijă masa de bucătărie cu o cârpă și după aceea nu am mai avut ce să fac.

Mama se grăbise atât de mult să se ducă la culcare, încât nu-și luase cu ea cartea pe care o citea, *Pe muchie de cuțit*, și asta era neobișnuit, dar nu strigase la mine să i-o aduc.

M-am dus spre fereastra cea mare, am tras draperiile și am privit spre pajiște. Nu vedeam nici măcar un animal, nici o pasăre, nimic din ce ar fi putut să mă intereseze. Sub nori, soarele își arunca razele în jos, pe pajiște, peste iarba înaltă, palidă și uscată, lăsând umbre lungi în spatele tuturor lucrurilor mici, de-a lungul pajiștii până pe partea cealaltă a ei, unde se afla ferma, cu fumul ieșind în rotocoale pe coș. Hambarul era alb precum creta în lumina orbitoare. Un bărbat venea pe motocicletă pe drumul lung către fermă. Avea cască de protecție, dar nu conducea cu viteză mare și razele soarelui se reflectau în oglinda retrovizoare a motocicletei, iar zgomotul scos de motorul mic se auzea clar în aerul rece al toamnei și puteam să-l aud chiar din spatele ferestrei la care stăteam, cu draperiile trase într-o parte. M-am îndreptat spre ghetele puse să se usuce lângă soba dogoritoare, am mai pus câțiva bușteni pe foc, ca să nu se stingă, mi-am pus ghetele chiar dacă erau încă umede, mi-am legat șireturile lungi în jurul gleznelor, am ieșit afară și am mers pe terasă și mai departe până în fața casei, unde m-am oprit, pe iarbă, sub soarele rece de noiembrie.

M-am uitat spre pajiște. La fermă, fumul încă ieșea pe coș, dar motociclistul dispăruse. M-am întors și am mers de-a lungul gardului viu și apoi pe potecă spre casa lui Hansen. M-am aplecat jos de tot și m-am strecurat prin gaura din gardul viu,

ieșind pe partea cealaltă, într-un fel de arc în jurul cabanei lui, care era ceva mai mare decât un șopron. L-am găsit pe Hansen în mica magazie de unelte, aplecat deasupra unui motor de barcă așezat pe o capră de lemn. El m-a auzit venind, s-a îndreptat de spate, s-a întors pe jumătate, cu o cheie fixă în mână, și a zâmbit cu zâmbetul lui ciudat, binevoitor și știrb.

— La naiba, ce mult mai semeni cu tatăl tău, a spus și vocea sa a făcut aerul să vibreze.

— Știu, i-am răspuns.

— Mai ales când porți hainele astea, a spus el. Pentru o clipă am crezut… știi ce vreau să spun.

Știam, și încă foarte bine, dar toate răspunsurile pe care i le-aș fi putut da fuseseră folosite cu mult timp în urmă. El s-a așezat pe marginea terasei, a lăsat cheia fixă din mână cu zgomotul sec pe care numai o cheie fixă îl putea face și și-a șters mâinile cu o cârpă portocalie pe care o avea îndesată în buzunarul de la spate al pantalonilor.

— N-o să fac niciodată să pornească drăcia asta, a spus.

— Ce nu merge?

— Nu știu. Am încercat totul. Nu vrea să pornească și pace. Cred că o să trebuiască să dau la vâsle.

Hansen nu era un atlet. Arăta ca Andy Capp, personajul de benzi desenate, dar într-un fel adorabil. Obișnuia să pună capcane pentru țipari pe râu și câteodată pescuia calcani folosind o barcă mică la care atașa acest motor. Îl avea de ani buni. Nu cumpărase niciodată un lucru nou. Prefera lucrurile simple, motoarele vechi de bărci, motocicletele mici. Lucruri vechi, lucruri folosite, pe care le cumpăra de la oamenii pe care îi cunoștea de la calea ferată. Să cumpere ceva nou părea lipsit de sens pentru el. Nu avusese niciodată bani și cred că banii nici nu-l interesau.

— Oamenii n-ar trebui să se obosească prea mult, am spus

și nu era cine știe ce răspuns, dar nu mai aveam nimic în minte, așa că am tăcut și atunci Hansen a spus:

— Arvid, prietene, spune-mi un lucru. E adevărat ce se spune, că o să divorțezi?

— Da, am spus. E adevărat.

— La naiba. Condoleanțele mele.

— Nu știu sigur, am spus. Nu cred că se moare din asta.

— Unii mor din asta, să știi, a spus Hansen. Eu cunosc pe cineva. Hai să bem o bere.

S-a ridicat, gemând încet, și a intrat în casă prin ușa unei verande de sticlă, iar cârpa portocalie încă îi atârna din buzunarul de la spate al pantalonilor, ca un steag furios, ca un steag de cale ferată, ca un steag de avertizare pentru materiale explozibile ascunse în recipiente etanșe; m-am gândit la Lenin, în cușeta trenului, întorcându-se din exilul la Geneva, către Gara Finlanda din Petrograd, și la Hansen strigând: „Pericol! Pericol!“ Dar nu era așa de bătrân ca să fi fost acolo pe vremea când se petrecuse asta. În schimb, s-a întors repede cu o bere în fiecare mână. Mi-a dat una dintre ele, foarte rece, iar eu am spus:

— Trăiască poporul! Să bem paharul până la fund!

Am sorbit fiecare o înghițitură mare, apoi Hansen a spus:

— Asta n-are cum să ne facă rău.

Vântul pătrundea prin haine, așa cum stăteam pe terasă, iar mâinile îmi înghețaseră. În jurul nostru, copacii erau desfrunziți, aluni, stejari, fagi, sălcii, arini, pruni bătrâni, tot felul de copaci, și toți erau despuiați de frunze. Vântul bătea din nord, dinspre Skagen și dinspre înghețata Norvegie, cu pădurile ei de molid și stâncile de granit și cu tata umblând pe potecile bine știute, doar pentru că nu mai știa încotro să meargă.

Hansen mi-a făcut semn cu mâna și a spus:

— Hai să intrăm în Crystal Palace. Acolo putem să ne dăm

jos jachetele dacă vrem.

Și asta am făcut. Avea un radiator ce strălucea cu o lumină roșie în spatele grilajului și trimitea valuri de căldură în cameră, iar noi ne-am așezat, cu câte o sticlă verde de bere în mână, pe niște scaune albe de plastic. Am dus sticla la gură, am sorbit o înghițitură mare și, cum calvadosul îmi picase în stomac ca un glonț, înghițitura aceea de bere mi s-a părut mai bună decât orice gustasem de mult timp. Aș fi putut să mă apuc de băut, m-am gândit, să beau des, poate zilnic și poate doar pentru a simți cum alcoolul se scurge prin venele mele. Am închis ochii. Crystal Palace era tăcut. Și cald. Auzeam doar sunetul pe care îl făcea berea în pahare și câțiva pescăruși deasupra copacilor.

— Mama ta, a spus Hansen.

— Da, știu, am spus, dar n-am deschis ochii.

— E bolnavă, a adăugat Hansen.

— Știu, de asta sunt acum aici.

S-a lăsat tăcerea, el n-a spus nici un cuvânt, apoi eu i-am zis:

— De asta am venit, altfel de ce-aș fi venit? Nu-i chiar vacanța de vară, am spus. Nu aveam de gând să stau pe plajă și să mă bronzez.

— Nu, nu-i chiar vară, a zis el.

Am deschis ochii. Pe perete era agățată o fotografie înrămată a navei *Christian Radich* navigând pe valurile albastre, în Golful Biscaya poate, sau în Marea Nordului, în drum spre Newcastle. Hansen primise fotografia aceea de la mama cu mulți ani în urmă, când împlinise cincizeci de ani. Lângă fotografie era agățat un raft plin cu cărți ale lui John Steinbeck, romanul în două volume *La răsărit de Eden*, sau *Øst for Paradis*, cum se numește în limba daneză, și *Trei camarazi* de Erich Maria Remarque. Pe acesta din urmă îl citisem înainte de a împlini douăzeci de ani, și citisem și *Zeii sunt singuri*. Era

vorba de un pilot de curse și de femeia pe care o iubea, care era bolnavă de tuberculoză și internată într-un sanatoriu din Alpii elvețieni, unde el o vizita des. Sanatoriul se numea *Bella Vista*. Aproape toate cărțile lui Remarque erau despre o femeie bolnavă de tuberculoză. Mă cam săturasem de asta, de fapt.

M-am ridicat, cu berea în mână, și m-am îndreptat către micul raft de cărți, am luat *Trei camarazi* și m-am uitat la coperta daneză, cu o ilustrație colorată a mașinii *Landeveisspøkelset Karl*, sau *Karl, das Chaussegespenst*[3], cum era scris pe cartea în limba germană din liceu, acesta era numele mașinii de curse aparținând celor trei prieteni despre care era vorba în carte. De asemenea, era vorba și despre o femeie, bolnavă de tuberculoză, a patra din grupul prietenilor, exact ca în *Cei trei muschetari*, unde nu e vorba despre trei personaje, ci de patru, iar al patrulea este D'Artagnan.

— Cum se simte mama ta? a întrebat Hansen.

— Era obosită, am spus, și s-a dus să se culce puțin.

— Asta e de înțeles. Te superi dacă o să fac și eu la fel?

— Ce să faci? am întrebat.

— Să mă duc jos și să mă odihnesc nițel.

— Ești și tu bolnav?

— Nu, nu sunt bolnav. Doar obosit și nu așa tânăr ca tine.

— Bineînțeles că nu mă supăr, am spus. Culcă-te.

Am făcut doi pași spre ușă și m-am întrebat dacă voia să plec.

— Așa o să fac, a spus Hansen. Îmi pare bine că nu te superi.

Apoi s-a ridicat, a sorbit tot restul de bere dintr-o înghițitură și a spus:

— Poți să stai aici, la căldură. Ești întotdeauna binevenit aici.

Apoi a dispărut în dormitorul din spatele Crystal Palace-ului, cu cârpa revoluționară atârnându-i din buzunarul de la

spate.

Întotdeauna binevenit aici. Stăteam cu berea în mână și nu știam ce să fac, să plec sau să mă așez din nou și să citesc un pic din *Trei camarazi*. Dar era un aer greu acolo, înăuntru, prea cald și ceva era în neregulă cu cartea. M-am simțit păcălit.

Am ieșit repede din Crystal Palace, luând berea cu mine, pot foarte bine să merg acasă, m-am gândit. Nimeni nu mă vrea aici.

Am mers pe mica terasă pe care Hansen însuși o construise, apoi pe lângă capra de lemn cu motorul de barcă deasupra și m-am întors să mă uit în urmă și am văzut un fazan care stătea complet nemișcat în umbra dungată a unui tufiș fără frunze, cu penele lungi ale cozii îndreptate spre potecă, și fazanul era maro, roșu și verde, iar în jurul lui era o liniște pe care o găseam amenințătoare. Doar un ochi strălucitor se mișca în cercul roșu desenat de penajul de pe capul lui, urmărind fiecare pas pe care îl făceam, iar ochiul acela mă speria de moarte.

— Ei, drăcie, am spus cu voce tare. Ăsta e un semn, și am simțit ochiul ca pe o arsură pe spatele meu, pe când treceam prin gardul viu.

---

[3] Fantoma șoselelor (germ.) (n.tr.).

(15)

Era sâmbătă, chiar înainte de miezul nopții. Veneam pe Trondheimsveien, îndreptându-mă spre oraș, după sărbătorirea celei de-a cincizecea zile de naștere a mamei. Mă hotărâsem să merg pe jos tot drumul spre Carl Berners Plass, chiar dacă aș fi putut să ajung în mai puțin de un sfert de oră cu metroul, dar simțeam nevoia să iau puțin aer curat după petrecere.

Drumul până în Carl Berners Plass era lung, noaptea era întunecată, dar pe stradă luminile erau aprinse, unele erau galbene, altele portocalii, iar altele aveau străluciri reci și albastre.

Făceam drumul acela de mulți ani, dar, înainte să mă mut din casa părintească, mergeam aproape întotdeauna în direcția opusă, pe drumul ce ducea *în afara* orașului Oslo, pentru că astfel traficul curgea în aceeași direcție cu mine, și nu din sens opus, pe partea aceea a drumului pe care preferam să merg, adică partea dreaptă, în timp ce îmi imaginam că toți cei care stăteau în mașini se uitau la mine pe fereastră, poate lăsând geamurile în jos și arătându-mă cu degetul, spunându-și că sunt singura persoană din lume care merge în direcția greșită cu viața lui.

Dar nu mai locuiam cu părinții de mult, de vreo trei ani. Acum mergeam spre oraș în noaptea de toamnă, după cea de-a cincizecea aniversare a mamei, spre blocurile din centrul

orașului Oslo, pe lângă Årvoll și mai departe pe sub sensul giratoriu din Sinsekrysser și în jos pe lângă Torshovdalen și clădirea Școlii Rosenhoff care se ridica, cenușie și tristă, la capătul unei străzi pe partea dreaptă. Fusesem elev la acea școală timp de doi ani, înainte să merg la facultate. Clădirea arăta ca o închisoare din secolul al XVIII-lea, ca închisoarea Bastilia din Paris, îmi imaginam, iar timpul petrecut acolo nu fusese tocmai plăcut. Dar am lăsat în urma mea școala și anii petrecuți acolo și am continuat să merg în josul drumului lung către Carl Berners Plass.

Când am ajuns, în sfârșit, acolo, m-am gândit, cum făceam adeseori pe vremea aceea, că era un loc atât de plăcut, ca un soare, cu străzi în toate direcțiile ca niște raze, era ca un loc din anii interbelici, într-un oraș mare, poate Berlin, Berlinul lui Erich Kästner din *Emil și detectivii*, sau Zürich, Basel sau Budapesta, din câte știam, unde liniile de tramvai și liniile de autobuz se încrucișau în arcuri de oțel atent concepute, iar deasupra mea, în aer, sus de tot deasupra traficului, în toate direcțiile, peste liniile de tramvai și roțile de cauciuc, o mulțime de cabluri întinse de o parte a străzii până la stâlpii frumoși de metal strălucitor de pe partea opusă, unde erau conectate la clădiri. Era ca un acoperiș pe sub care puteai merge în siguranță, așa simțeam.

Locul acela părea o lume aparte, cu bulevardul Christian Michelsen la dreapta, care arăta maiestuos, cu șirurile de tei verzi pe fiecare parte, sau ca acum, cu crengile desfrunzite și cenușii în noaptea cenușie. Spre est, strada Grenseveien cotea prin spatele stației de metrou și acolo se pierdea, și erau reclame luminoase pe clădirile de pe Grenseveien până la intersecția cu strada Finnmark, iar în piața din fața benzinăriei, la stânga și la dreapta, indiferent din ce direcție veneai, era cinematograful Ringen, cu lumini roșii de neon deasupra

intrării, pe aceeași parte cu librăria, dar după film ieșeai pe jumătate orb pe strada Tromsø, peste drum de Cafeneaua Bergersens. Mă simțeam deja mai bine când am traversat piața, capul nu-mi mai vâjâia. Era târziu în noapte, întunericul se învolbura în jurul meu o dată cu fulgii de zăpadă aduși de vânt dinspre nord, iar șoseaua către centru era aproape pustie. Acolo puteam să merg prin mijlocul pieței după plac, peste caldarâm și peste liniile de tramvai, era locul meu, piața mea, numită Piața Roșie înainte de război, singurul loc de acest fel pe partea de est a râului, fusese numită astfel pentru că mulți oameni credeau că luminile semafoarelor erau aproape întotdeauna roșii.

Am intrat în holul blocului în care locuiam și imediat am simțit un miros proaspăt de detergent de vase Zalo, pe scările de la primul etaj, iar la etajul al doilea am învârtit cheia în încuietoarea ușii și am intrat în apartament. Am lăsat ușa să se închidă încet în urma mea, așa că nu s-a auzit nimic, în afara unui sunet încet în încuietoare.

Am simțit imediat că ea era acolo, simțeam asta în stomac, ca un gol ce vibra, și, ca să nu las senzația aceea să dispară, ca să o pot reține cât mai mult, m-am dus direct spre bucătărie în șosete, nici măcar nu am spus „Bună“ prin ușa pe jumătate deschisă spre sufragerie, unde se afla canapeaua, în spatele bibliotecii.

Îi dădusem și ei un rând de chei. Putea să vină și să plece cum și când voia. Să-și facă temele acasă la mine când voia. Să vină cu metroul, cu noaptea-n cap, înainte de începerea cursurilor, dacă dorea, și să ia micul dejun cu mine. Putea să se detașeze de familia ei și să vină să plângă aici, să lase pentru un timp drumurile cu metroul spre școală, spre centru, pentru că întotdeauna trebuia să coboare la stația Økern, să alerge în dosul refugiului de călători ca să vomite, apoi trebuia din nou

să vomite la stația Hasle. În nopțile în care rămânea să doarmă la mine, o conduceam la tramvai lângă Carl Berners Plass, apoi către școală, trebuia să se oprească pentru a vomita în spatele coloanelor de la Biblioteca Deichman. Odată stăteam în stația de metrou, aflată chiar în fața blocului în care locuia ea, iar prin fereastră am văzut-o pe mama ei lovind-o cu pumnul în față fiindcă îmbrăcase, din greșeală, pardesiul fratelui ei, pardesiul pe care el îl purtase la confirmare, chiar atunci când urma să mergem la cinematograf să vedem *Klute*, cu Jane Fonda și Donald Sutherland în rolurile principale. Rula din nou la cinematograful Frogner și eu îl mai văzusem, dar ea nu.

Am lăsat cheile pe masa din bucătărie, fără nici un zgomot, și tot fără nici un zgomot am luat o sticlă cu suc de portocale din frigider, am umplut un pahar și m-am așezat la masa pe care era o carte pe care o citeam atunci, *Mizerabilii* de Victor Hugo. Terminasem de citit primul volum și îl începusem pe al doilea.

Am băut sucul în timp ce am răsfoit puțin cartea, câteva pagini în urmă, ca să-mi amintesc ce citisem în ziua aceea, în pat, dimineața devreme, era sâmbătă și stătusem culcat sub plapumă, cu cartea pe pernă, citind până aproape de prânz. Nu asta obișnuiam să fac dimineața, dar simțisem că era important să citesc cât mai mult, înainte să se facă ora la care trebuia să iau metroul, șase stații, și să mă duc la aniversarea celei de-a cincizecea zile de naștere a mamei.

Mi-am schimbat hainele în bucătărie, le-am pus pe un scaun, am intrat în baie și m-am spălat temeinic, ca să șterg urmele petrecerii mamei, m-am spălat pe dinți și m-am dus în vârful picioarelor în sufragerie, spre canapeaua din spatele raftului cu cărți, pe întuneric, apoi în jurul mesei cu multe cărți puse în multe stive. Pe perete, lângă birou, stătea agățată poza lui Mao, dar n-o vedeam. M-am strecurat cu grijă sub plapumă.

Canapeaua extensibilă nu era destul de mare pentru doi, dar nouă nu ne trebuia mult spațiu, și mă așteptam ca ea să continue să doarmă, cu brațele strânse în jurul trupului, să se trezească în toiul nopții și să se întrebe când mă întorsesem acasă. Dar ea era atât de fierbinte sub plapumă, iar eu eram înghețat, așa că s-a trezit imediat, s-a întors spre mine și a spus:

— Tu ești?

— Bineînțeles că eu sunt.

— Hm, dacă zici tu…

— Termină, mă faci gelos.

— Serios?

— Da, devin gelos, am spus.

— Ce drăguț.

— Suntem doar noi doi aici, am spus, noi doi și restul lumii împotriva noastră.

— Aha, e adevărat, a spus ea, cât de adevărat. Tu și eu, și iarăși tu și eu, dar și partidul tău. Partidul a cărui membră o să fiu și eu.

— Da, o să fii și tu membră a partidului meu. Dar acum ești prea tânără pentru asta.

— Poate că-s prea tânără, dar nu mă simt așa.

— Știu, am spus, și, într-un fel, nu ești prea tânără.

Dar *era*. Cu câțiva ani mai tânără decât mine, tânăr la rându-mi, și m-am întors pe jumătate pe canapea, mi-am frecat palmele ca să le încălzesc și am spus:

— Simți? Și am atins-o într-un fel special, și ea stătea complet tăcută și a spus cu voce joasă:

— Dumnezeule, ce bine a fost, de parcă ceea ce tocmai se întâmplase *acolo*, *atunci* era un lucru pe care numai noi îl știam, dar eram așa tineri pe vremea aceea și nu știam prea multe lucruri. Hei, nu prea avem timp pentru asta acum, a spus ea. *(O, Dumnezeule, ce bine a fost.)* Până unde ai ajuns?

— Destul de departe, mult mai departe decât ultima dată când ai fost aici.

— Oh, ce bine a fost, a repetat ea, apoi am stat lungiți pe spate, umăr lângă umăr, ținându-ne de mână, uitându-ne la tavan, deși nu puteam vedea tavanul pentru că era prea întuneric în cameră, apoi ne-am făcut loc pe canapea, ea s-a strâns lângă perete, iar eu cu piciorul atârnat pe marginea canapelei. Am început apoi să-i spun povestea, de acolo unde rămăsesem când stătusem ultima oară culcați pe canapea și trebuise să mă opresc pentru că nu citisem mai departe, iar ea mi-a spus să citesc în continuare, pentru că era mult mai bine să mă audă povestind decât să citească ea însăși, putea să vadă lucruri pe care nu le vedea când era lumină, așa că am citit cât de repede am putut. Și acum stăteam lungiți unul lângă altul, ca de fiecare dată, și îi povesteam despre Jean Valjean, care fusese trimis la ocnă fiindcă furase o pâine. Dar reușise până la urmă să evadeze, în timpul unui incendiu, devenise liber, își schimbase numele și înfățișarea și, total schimbat, ca un om diferit, urcase toate treptele către funcția de primar. Dar apoi fusese nevoit să fugă din nou, pentru că inspectorul de poliție Javert, cel plin de ură, era gata să-l prindă pentru a doua oară.

Era anul 1832 în carte, iar în seara aceea i-am povestit despre Jean Valjean, cum se împotmolea prin catacombele din Paris, în canalizări, purtându-l în spate pe studentul radical Marius, lipsit de cunoștință. Marius era iubitul lui Cosette, iar deasupra lor, pe străzi, era revoluție, starea a patra lupta pe străzi acum, cei nerăbdători, era rândul lor acum, erau oameni din popor, ca noi sau așa cum ne-ar fi plăcut să fim. Și oamenii din popor au ridicat baricade între case, pe străzile înguste, era înainte să se construiască bulevardele, căci după ce s-au construit ar fi fost imposibil să se ridice baricade dintr-o parte în alta, și de fapt acesta este rostul baricadelor, dar, în schimb,

aveau să facă loc destul pentru armate, când se năpusteau înaintând în coloane lungi pentru a înăbuși cea mai mică încercare de rebeliune, și acesta era, de fapt, rostul bulevardelor.

Ea nu a adormit ca un copil, seara, când îi citești povești. Era trează de-a binelea, cu ochii ei albaștri largi deschiși în întuneric, cu mâinile ei calde și gura ei lacomă, și mi-a spus:

— Cred că a fost greu să-l care pe Marius în spate prin canalizări. Chiar și pentru Jean Valjean, care era puternic.

— Cu siguranță a fost greu. Eu n-aș fi reușit asta pentru nimic în lume, am spus.

— Nu fi atât de sigur. Și tu ești puternic.

— Așa crezi?

— Nu cred, a spus ea, ci *știu*, și mi-a plăcut tare mult ce mi-a spus.

Când am terminat lectura de fiecare zi, sau de fiecare seară sau noapte, indiferent cum am vrea s-o numim, eram extenuat, iar ea a spus:

— Putem să mâncăm ceva acum?

— Trebuie să dorm, dacă nu te superi. Sunt mort de oboseală după petrecere.

— Poate vrei să-mi povestești despre petrecere? Cum a fost? I-a plăcut mamei tale cadoul tău?

— Nu, am spus.

Nu-i cumpărasem mamei nici un cadou. Îi scrisesem ceva, câteva rânduri, dar, când am vrut să le citesc, eram beat deja.

— Nu-i nimic, a spus ea. E în ordine. Dar eu simt nevoia să mănânc ceva. E ciudat, dar mi se face foame când stau culcată în pat și ascult.

— Du-te și mănâncă, i-am răspuns.

— Și tu culcă-te, a spus ea. M-a bătut ușor cu palma pe obraz și s-a cățărat peste mine ca să se poată da jos de pe canapea, și

înainte ca ea să fi atins podeaua în întuneric, atât de ușoară, atât de subțire și atât de tânără, eu eram deja departe.

(16)

În ziua aceea am stat în pat citind Victor Hugo până când n-am mai putut sta acolo, întins, fără să mă simt stânjenit, apoi m-am ridicat din pat, am făcut un duș și m-am dus în picioarele goale și ud la bucătărie, unde am stat nemișcat în fața mesei, citind cuvintele pe care le scrisesem pentru aniversarea mamei. Le citisem de foarte multe ori înainte. Scrisesem acea cuvântare în loc să-i cumpăr un cadou de ziua ei, era o idee pe care o avusesem, că ar fi fost de ajuns să-i întind mâna, și nu era doar o idee, chiar aveam de gând să fac asta. I-am scris despre Rio Grande, despre cât de mare era, încât despărțea continente și culturi, era atât de lat, încât era greu să treci de pe o parte pe cealaltă, din SUA spre Mexic, dacă nu cumva erai un pistolar fugind disperat de lege, așa că era ușor să-ți închipui atunci problemele pe care le avusesem în trecut, eu și ea, stând pe maluri opuse, fără a putea măcar să ne strigăm unul pe altul peste marele râu care ne despărțea.

„Se numește Rio Grande, nu-i așa?“, ar fi trebuit să-i spun mamei. „Rio Grande. Înseamnă *mare*, *uriaș*, *enorm*“, iar apoi i-aș fi spus: „Vestea bună, mamă, e că râul a secat. Asta e o mare surpriză, toți experții sunt șocați, n-a mai rămas decât un firicel de apă acolo, așa că e ușor de trecut acum, nici n-a plouat așa mult toamna, nici vara, nici măcar primăvara“, aș fi spus asta și aș fi râs, „deci nu e prea târziu pentru noi, am putea să ne

întâlnim la jumătatea drumului, doar un pic uzi la picioare, și asta nu e prea rău“. Asta voiam să-i spun și asta îi scrisesem pe cele două foi A4.

Am scos toate hainele din dulap și le-am pus pe podea. Erau surprinzător de puține, dar nu puteam merge la aniversarea mamei îmbrăcat cu jacheta militară uzată pe care obișnuiam să o port. Am ales haina neagră de *tweed* pe care o primisem de la mama când avusesem nevoie să arăt decent la înmormântarea unuia dintre numeroșii frați ai tatălui meu. Era unchiul care locuise în apartamentul din Vålerenga după ce noi scăpaserăm de acolo mutându-ne în Groruddalen. Era un miros de celibatar între pereții apartamentului, mirosul aceluiași meniu, săptămână de săptămână, an după an, mirosul aceleiași mărci de cafea, al exact aceleiași creme de pantofi, al aceluiași detergent de vase, mirosul acelorași maiouri și chiloți din sertarul din mijloc, al ciocolatei cumpărate pentru doar o persoană, albite de timp și sfărâmicioase în sertarul de sus, iar în cel de jos, șosete maro împachetate, cumpărate de la Armata Salvării în perioadele cu reduceri de prețuri. El locuise acolo până în ziua în care murise pe canapea, în camera întunecată, printre mobilele înghesuite, cu jaluzelele trase în jos, astfel încât să lase înăuntru doar câteva raze de lumină. Dar trecuseră mai mult de doi ani de la înmormântarea lui, iar eu nu mai purtasem de atunci jacheta aceea.

Am agățat umerașul cu jacheta de *tweed* pe el de ușa de la baie, am împăturit cele două coli de hârtie A4 în două, le-am pus în buzunarul interior și, în șosete, am coborât un etaj în holul blocului, unde am luat din cutia poștală o carte învelită în hârtie maro; *Pentru cine bat clopotele*, cred, de Ernest Hemingway, primul volum din două, împreună cu două ziare și factura pentru chirie, care încă era pe atunci de o sută șaptezeci de coroane.

Era sâmbătă. Am luat metroul câteva stații din Carl Berners Plass, Hasle, Økern, Risløkka și așa mai departe, trecând de clădirea înaltă a corporației Siemens și strada Østre Aker pe stânga, jos în vale, și de linia de schimbare a traseului de metrou la dreapta lângă Alnabru, acolo unde soseau vagoane după vagoane pe șinele strălucitoare, încet, în linii paralele sau doar stând aliniate în șir, total nemișcate, așteptându-și rândul.

Soarele era încă pe cer, la vest, deasupra dealului, dar în vale era deja în amurg, era anotimpul cel mai urât al anului, nimic altceva decât întuneric și ploaie, iar norii de deasupra stației de schimbare a traseului trimiteau lumini sfioase spre luminile de pe stradă, dar pe pământul dintre șinele de metrou era imposibil să găsești o potecă.

În toți acei ani, pe când locuiam în Veitvet, auzeam prin fereastra deschisă cum vagoanele se mișcau în noapte, auzeam sunetul roților de oțel frânate pe șinele de oțel și cântecul ciudat, trist și tânguitor al frânelor, pentru ca apoi să aud vagoanele legându-se unul de altul cu un clic, mână în mână, mă gândeam eu atunci, umăr lângă umăr, un sunet mângâietor în noaptea tăcută.

M-am ridicat de pe scaunul meu înainte să ajung la stația Veitvet și m-am îndreptat spre ușă. Acolo stătea un bărbat pe care îl cunoșteam de mulți ani. Era tatăl unui băiat din aceeași clasă cu fratele meu, cel care era născut după mine, nu cel care era ultimul născut.

Bărbatul m-a salutat, iar eu i-am răspuns la salut, la rândul meu.

— Salut, a spus el și eu am răspuns:

— Salut.

— Te-ai mutat, a spus el, dar mai vii pe aici, nu-i așa?

Apoi metroul a oprit și ușile s-au deschis, iar eu nu am coborât. El a coborât, dar eu am rămas nemișcat cu mâna

încleștată de bară până când ușile s-au închis din nou. El s-a oprit de partea cealaltă a geamului, s-a întors, s-a uitat înăuntru prin geamul de la ușă și deodată și-a ridicat pumnul și a bătut în ușă, strigând ceva ce nu puteam auzi, dar fața lui era încordată și contorsionată. Dintr-un motiv sau altul, bărbatul acela era foarte furios, cu siguranță, incredibil de furios.

Atunci mi-am lipit gura de geam și foarte încet, dar cu o mimică exagerată, am spus:

— *Du-te dracului. Idiotule*, și m-am gândit că numai limbajul semnelor mai lipsea, iar atunci am ridicat mâinile în aer, făcând niște gesturi care m-am gândit că ar semăna cu un limbaj al semnelor.

Bărbatul a rămas nemișcat, cu mâinile sprijinite de ușă, în timp ce metroul începea să se miște, așa că a trebuit să-și desprindă mâinile, iar eu m-am așezat pe scaun, cu tâmplele pulsând și cu respirația tăiată, și am mai mers patru stații până la Grorud. Acolo am ieșit, am urcat scările până în stradă și, stând cu spatele la un chioșc Narvesen aflat la est și cu șinele în față, mi-am rulat o țigară și am fumat-o până când aproape mi-am ars degetele, înainte de a coborî din nou în stația de metrou, pe partea opusă, așteptând metroul care urma să sosească peste cinci minute. Am urcat și nu m-am așezat pe scaun, ci am rămas în picioare, cu mâinile strânse pe bară și picioarele depărtate, ca și cum vagonul ar fi fost o corabie pe o mare furioasă, izbită de valuri, de la tribord la babord, și lăsată apoi să cadă greoi pe valuri, ca o corabie pe Marea Nordului, pe vreme de furtună, și de data asta am coborât la stația Veitvet.

Am ieșit prin spatele centrului comercial și al sălii de bowling, unde aceiași indivizi stăteau în jurul intrării, ca întotdeauna, fumând țigări cu tutun amestecat cu cine știe ce, spunând aberații, vorbe fără sens, iar unii îmbrăcați în aceleași jachete de blană afgane pe care le purtau dintotdeauna, strânse

pe ei, în aerul rece.

Mi s-a părut, deodată, oarecum stupid să-mi spun discursul doar pentru noi, cei cinci membri ai familiei, ar fi fost ceva prea transparent, prea intim. Mama și tata nu aveau prieteni. Nu-mi aminteam ca măcar o dată, în copilăria și adolescența mea, să fi avut pe cineva în vizită care să nu fi fost unchi sau mătușă ori bunicul meu din Vålerenga, care era predicator baptist în week-end și lucrător la fabrica de pantofi în restul săptămânii, apoi pensionar, până când s-a dus pe lumea cealaltă, în același an și în aceeași săptămână în care a murit regele Haakon al VI-lea, sau ca mama și tata să ne spună că ies într-o seară și vin târziu acasă pentru că se întâlneau cu niște prieteni în oraș. La cafenea, la cinematograf sau acasă la prieteni; la Lambertseter sau Bøler, Oppsal, locuri ca acestea, oriunde ar fi putut întâlni cunoscuți, dat fiind cine erau ei și unde lucra tata. Dar ei nu făceau asta, nu aveau prieteni în acele locuri și în nici un alt loc pe care îl știam. Doar frații tatălui meu sau mătușa mea din Nes veneau câteodată în vizită cu soții și soțiile lor, și sora mamei mele, care nu avea copii și ne vizita o dată la doi ani, de Crăciun, venind din Copenhaga, purtându-se aristocratic, cu soțul ei, importator de mașini, posesor al unei camere de filmat pe care o folosea cât de des era posibil, și bunicii mei veneau câteodată în vizită, cu palmele lor calde și bătătorite, dintr-un alt oraș, mai puritan, din aceeași țară, veneau în același fel, cu vaporul, cu părul cenușiu și haine cenușii, bătuți de vânt într-un fel la fel de cenușiu, pe când stăteau pe chei așteptându-l pe tata care venea pe Trondheimsveien cu un taxi, și câteodată eram și *eu* în taxi, iar atunci ei păreau atât de mici pe lângă valizele lor mari.

Am trecut prin spatele dealului abrupt, pe lângă cabina telefonică roșie și frumoasă, acolo unde, pe când eram copii, ne

riscam viața în jos pe tobogane, cu căciuli albastre îndesate până peste urechi, într-o copilărie a cărei urmă se pierdea în timp, pe lângă cotitura spre strada Rådyrveien și mai departe de-a lungul șirului de case, prin holul lung al blocului și în sfârșit am intrat ușa apartamentului meu. Acolo, înăuntru, tapetul din hol era același dintotdeauna, aceeași oglindă, același raft pentru pălării pe care nimeni nu-l folosise vreodată pentru ceva în afară de depozitarea unor cutii cu conținut uitat, mănuși uitate și eșarfe nefolosite. Am trântit ușa cu zgomot în spatele meu, iar zgomotul s-a înecat într-un val de alte sunete venind spre mine în hol. În mica bucătărie, la stânga, am văzut rude din două țări, de la țară, dar și de la oraș, stând între masă și aragaz, iar doi dintre ei chiar pe tejgheaua bucătăriei, de o parte și de alta a chiuvetei, iar în sufragerie, vecinii de alături și alții din zonă, și pe scări, ca niște porumbei pe sârmă, stăteau oameni pe care nu-i văzusem niciodată. Aveau pahare în mână și țigări între degete și se auzeau râsete și voci în toate colțurile. Bătrânul apartament din Selvaag se extinsese în toate părțile, pe cât de mult se putea.

Am primit un pahar de bun venit din partea mătușii mele din Copenhaga. Arăta încă sofisticat, întru-un fel languros și sexy, îmbrăcată în rochia ei neagră, mulată pe corp, chiar dacă avea peste patruzeci de ani și îi plăcea puțin cam mult să bea. Niciodată nu-mi plăcuse. Ne făcea pe noi toți să părem niște idioți.

Era șampanie în pahar și nu mi-am putut da seama de unde făcuseră ei rost de bani ca să cumpere șampanie, dar am dat toată șampania pe gât, am luat încă un pahar de pe o tavă pusă pe bufet și, atunci când a trebuit să ne așezăm la masă în dreptul cartonașului cu numele fiecăruia, am băut și al treilea pahar de șampanie.

Un vecin s-a ridicat de pe scaun și a urat tuturor bun venit

la masă, mă numise dintotdeauna *Arvars* dintr-un motiv sau altul, dar nu o făcea cu răutate, era chiar frumos, ne simpatizam, puteam să mă numesc *Arvars* pentru el, iar lui i se părea amuzant. Era șofer de camion și avea o mare pasiune pentru caii de curse, avusese el însuși unul, înainte de a se muta aici, și, din partea mamei și a tatălui meu, care ar fi trebuit să ia cuvântul, vecinul le-a urat tuturor bun venit la aniversarea celei de-a cincizecea zile de naștere a mamei, pe care ei o îndrăgeau atât de mult, care era una de-ale lor și locuia acolo, dar în același timp nu era chiar una de-ale lor, și poate din acest motiv o îndrăgeau, pentru faptul că ea vorbea despre cu totul alte lucruri decât ce erau ei obișnuiți să spună, despre alte fenomene, cum s-a exprimat el, și asta se întâmpla, cu siguranță, pentru că mama era daneză și citea multe cărți, îi mulțumesc lui Dumnezeu pentru asta, a spus vecinul cel amabil, pentru că ei puteau deveni câteodată plictisitori și monotoni, în discuțiile de dincolo de pragurile casei lor, după prânz, pe aceleași subiecte, iarăși și iarăși, la nesfârșit, a spus el. Acest lucru nu putea fi negat. Era bine să o aibă acolo pe mama stând afară, cu țigările ei Carlton, cu zâmbetul ei misterios și râsul ei surprinzător de profund. În plus, cineva mai bun la dat sfaturi nici că s-ar fi găsit, fiindcă avea întotdeauna un sfat bun pentru vecinul care avea un alambic cu baloane de sticlă lângă chiuveta de bucătărie și câteodată în spălătorie, în cada de baie veche de la subsol, unde bolborosea de trei ori pe an, și el habar nu avea de unde știa mama atâtea lucruri, dacă putea cineva să le învețe din cărți groase scrise în altă limbă. La asta, toți oamenii de la masa în formă de L au râs, am râs și eu, cam tare, și mama nu s-a îmbujorat deloc, doar stătea pe scaun cu zâmbetul pe buze și mâinile în poală, lângă bărbatul ei, tatăl meu, care zâmbea sfios, lângă perete, de cealaltă parte a camerei.

Toate astea și încă alte lucruri le-a spus vecinul meu care mă numea *Arvars*, cel pe care eu îl simpatizam atât de mult. Nu-l auzisem niciodată vorbind astfel până atunci, nici după aceea, era spiritual și amuzant, era *cineva* în momentul acela și era răsplătit bine. Hohotele de râs veneau în valuri din ambele părți ale mesei și, când a întors toată conversația cu o glumă ce nu avea legătură cu nimic și pe care o auzisem de vreo douăzeci și cinci de ori până atunci, despre etichetă și iar etichetă, de fapt, o glumă cam grosolană, „Ce scrie pe etichetă?“, a luat paharul, ridicându-l spre tavan, și a toastat pentru mama, iar atunci și-au ridicat toți paharele, le-au lăsat în jos și au băut și, dintre toți, eu mi-am dat pe gât paharul cel mai repede.

Au urmat mai multe discursuri și nimeni nu se așteptase la asta, se făcea o liniște stânjenitoare în jurul lor, așa că, atunci când m-am ridicat din locul strâmt unde stăteam, între masă și perete, lovind ușor cu un cuțit în paharul deja gol, toți s-au întors surprinși și au zâmbit îngrijorați spre mine. Le era teamă de ceea ce putea urma. Toți știau că nu mai eram student la universitatea de la intersecția străzilor Dælenenga și Gøteborg, lângă Carl Berners Plass, acolo unde mama ar fi vrut să continuu, aproape că mă forțase, pentru că ea însăși ar fi făcut-o, dacă ar fi fost posibil. A fost subiect de discuție în două țări și în toată casa asta, din scară în scară și din ușă în ușă, faptul că acum eram comunist și maoist, ceva ce ei auziseră doar la televizor, și că voiam să fac parte din clasa muncitoare, lucru ciudat, pentru că deja făceam parte din clasa muncitoare, dintotdeauna. Ideea era că eu trebuia să *renunț* la asta, astfel încât toți să poată fi mândri de mine, pentru că aș fi putut ajunge departe. Ei îmi voiau binele, le plăceam și îmi plăceau la rândul lor.

Ideea de a ține un discurs nu mi s-a mai părut atât de bună când mi-am dat seama că eram beat. Nu mâncasem nimic în

ziua aceea, nu-mi fusese foame sau pur și simplu uitasem să mănânc, iar acum băusem trei pahare de șampanie și un pahar de vin pe stomacul gol. Atunci m-am ridicat în picioare, am simțit cum un viscol bătea prin capul meu, fluxuri și refluxuri izbindu-mă în creier, și am făcut un pas într-o parte, spre un fermier în costum care mirosea a grajd și a lapte, cred că era un unchi de-ai mei, mai mult ca sigur, de fapt, îl mai văzusem înainte, și nu aveam nimic împotriva mirosului acela, absolut nimic, îmi amintea de copilărie, dar nu de copilăria mea, ci a altei persoane, și în plus, după ce că eram beat, mai și uitasem cele două foi cu discursul meu, le uitasem în jachetă, iar jacheta era agățată în hol împreună cu multe alte jachete. Era așa de cald în apartament, încât nimeni nu mai putea să stea în jachetă, și nici măcar nu mă gândeam să mă duc în hol și să-mi iau discursul. Era prea strâmt locul. Trebuia să se ridice prea mulți ca să mă lăse pe mine să trec, dar, din păcate, bătusem în pahar cu cuțitul.

Ar fi trebuit să spun ceva despre Rio Grande, îmi aminteam, dar nu-mi aduceam aminte *ce anume* era așa de important despre râu, așa că am lăsat consoanele să doarmă adânc în gură, atât de adânc, încât a fost foarte dificil să le fac să iasă afară întregi. Mama s-a uitat la mine liniștită, aproape visătoare, cu gândul parcă în altă parte, așteptând, în timp ce tata se holba la peretele de pe partea cealaltă a sufrageriei și nu era singurul care făcea asta.

M-am așezat cu grijă pe scaunul meu, alături de unchiul meu, fermierul. Nu mă simțeam bine. Nu rostisem încă nici un cuvânt, dar aveam deja nevoie de o pauză. M-am uitat după paharul meu pe masă, să-l ridic și să iau o sorbitură, dar nu l-am găsit și, oricum, era gol. Bărbatul de lângă mine, unchiul fermier, m-a văzut cum dibuiam cu mâna după pahar, așa că a luat cea mai apropiată sticlă, mi-a umplut paharul și mi l-a pus

în mână. M-am uitat în jos la el, el a dat din cap și a zâmbit ușor, iar eu am făcut la fel, era un unchi de treabă, cel mai bun pe care îl aveam, fără îndoială. Am luat o înghițitură și am pus paharul la loc pe masă. Am deschis gura, am stat puțin așa, apoi am închis-o la loc. Nici un sunet nu s-a auzit, nici un pahar, nici un cuțit și nici o furculiță. Am încercat să mă concentrez, dar eram mai beat decât păream, și atunci am plecat capul, mi-am frecat ochii cu dosul mâinilor ca atunci când eram mic, ăsta e sfârșitul zilei, noapte bună, noapte bună.

— Ai vrut să spui ceva, Arvid? a spus mama cu o voce ușoară și întrebătoare.

Știam exact cum arăta.

— Nu cred, i-am răspuns. Nu-mi amintesc absolut nimic despre tine, nimic, și atunci ea a spus:

— Mai bine așa.

Am ridicat capul și l-am văzut pe fratele meu mai mare la capătul celălalt al mesei. Se holba la mine, furios. Poate că era timpul să plec, dar nu știam dacă puteam să o fac. Să plec. Am luat încă o înghițitură din pahar, m-am sprijinit de fermierul meu, m-am așezat și mi-am pus mâna în mâna lui, el a luat-o și a strâns-o foarte tare, așa cum fac numai fermierii.

— Îmi pare rău, am spus încet, a ieșit prost.

— Cred că da, a spus el. Dar o să fie mai bine data viitoare, cu siguranță.

M-am întors și l-am privit. Deodată, nu-mi mai aminteam când îl văzusem ultima oară sau dacă îl mai văzusem până atunci.

— Ești unchiul meu, am spus.

— Nu, a spus el, dar asta nu contează.

Nu am plecat în momentul acela, dar nici nu-mi amintesc deloc restul petrecerii, nu-mi amintesc dacă am mai vorbit cu cineva sau dacă a vorbit cineva cu mine, se poate să n-o fi făcut-

o nimeni, ținând cont de tot ce se întâmplase. Când, în sfârșit, am înțeles că ar trebui să plec, ceasul de pe peretele din bucătărie arăta mult peste ora unsprezece. Asta chiar îmi amintesc.

În hol, mi-am găsit jacheta de *tweed* cu discursul meu în buzunarul interior, am deschis ușa și am ieșit. În holul blocului, am simțit aerul rece și proaspăt și m-am hotărât să merg tot drumul înapoi pe jos, spre Carl Berners Plass.

(17)

Vântul înghețat dinspre mare pe fața mea. Nori în derivă. Îmi era frig la spate, sub puloverul tatei. M-am lipit cu spatele de căsuța lui Hansen și m-am gândit la Inger, cu care mă sărutasem în spatele gardului viu. Mi-am amintit buzele ei și gustul lor ciudat, aproape bun, dar nu știusem ce să fac în continuare. Aveam treisprezece ani pe vremea aceea, iar ea paisprezece, și stăteam întinși în podul căsuței lor din grădină, citind cărți cu Nick Carter. Nick stătea în sufragerie și fuma. Se uita pe fereastră. S-a întors și a stins țigara într-o scrumieră pe care o putea goli apăsând pe un buton, scrumiera se rotea și chiștocul scrumierei dispărea. Nick s-a dus la canapea, a ridicat-o de acolo pe blondină și a purtat-o în brațe până în dormitor, unde a aruncat-o pe pat. „Nu ți-ar plăcea să fii în locul lui?“, a spus Inger. „Ba da“, am spus, deși nu aveam habar ce voia să zică.

Aș fi putut la fel de bine să mă întorc acasă. Dar nici un feribot nu pleca de acolo în ziua aceea și mama dormea, iar eu nu aveam nici cea mai mică dorință să stau așezat într-un scaun, nemișcat, și să aștept ca mama să se trezească. M-am uitat la pinul din fața casei. La vârful lui răsucit. La ramurile care zgâriau geamurile. Am golit cutia de bere și am aruncat-o în hățișul de la poalele gardului viu. Deodată, am știut ce aveam să fac și am hotărât să încep chiar în momentul acela, iar când

s-ar fi trezit, mama ar fi tras draperia la o parte și s-ar fi uitat afară, lipindu-și fața de geam, și dintr-odată s-ar fi simțit atât de bine, mai ușoară ca niciodată, și nu ar fi înțeles imediat că aveam de-a face cu lucrul acela. S-ar fi uitat pe fereastră și ar fi văzut imediat ceea ce se schimbase în timp ce dormea, iar atunci ar fi realizat că reușisem să fac pentru ea ceea ce tata nu putuse să facă niciodată.

Am deschis ușa scârțâitoare de la șopronul de lemne și lumina a căzut pe butucul mare pe care se despicau lemnele, așezat în mijlocul încăperii, cu un topor înfipt în mijloc, un topor nou de despicat pe care tata îl primise în dar la cea de-a șaptezeci și cincea aniversare. Era încă puternic pentru vârsta lui, dar eu eram, de foarte mult timp, și mai puternic, iar el știa asta.

Într-un colț, era un alt topor, mai scurt în coadă și ruginit la vârf, cel pe care îl foloseam înainte, dar tăișul i se tocise, iar coada era crăpată. Nimeni nu-l ascuțise de multă vreme și nu-l curățase de rugină. Dar era chiar toporul pe care voiam să-l folosesc. Mi-am pus în mâini mănușile de lucru, am luat toporul, o sapă și o cazma și am ieșit afară, am luat și o frânghie care atârna într-un cârlig și m-am îndreptat spre pinul din fața casei. Niciodată nu mai făcusem asta, niciodată nu mai doborâsem un copac din rădăcini, dar îl văzusem pe Hansen făcând asta, înainte de venirea iernii, cu un copac pe care îl considera periculos. Am apucat cea mai de jos creangă care stătea pe acoperișul nostru, m-am cățărat acolo, luând frânghia de la un capăt, și am legat-o strâns în jurul pinului, chiar pe la jumătate, cu un nod pe care-l învățasem la cercetași în urmă cu douăzeci și cinci de ani. Nu-mi aminteam prea multe lucruri de pe vremea aceea, dar degetele mele nu uitaseră cum să facă nodul.

M-am așezat pe o creangă. Mi-am trecut frânghia peste

brațul îndoit și am lăsat-o să cadă pe pământ. Mi-am scos mănușile și le-am băgat sub pulover, mi-am rulat o țigară și am aprins-o cu bricheta albastră de cinci coroane. Am tras fumul adânc în piept și am rămas așa, cocoțat în pin, pe creanga mea, cu spatele rezemat de trunchi și fumând. Am strivit chiștocul țigării de trunchi și l-am lăsat să cadă. Și am mai stat puțin așa.

M-am uitat în jos, spre curtea lui Hansen. Era pustie. El nu era acolo. Fazanul nu se vedea nici el. Motorul auxiliar era alb și încă atașat de capra de lemn. M-am uitat peste acoperișul cabanei către mare. Vântul dinspre nord aducea cu el stropi de spumă, iar marea arăta încrețită ca o bucată de pânză gri sau ca o hârtie creponată gri. Părea atât de frig, cerul părea aproape mov, într-un fel aproape imposibil, iar jos de tot era alb, acolo unde strălucea soarele care de aici plecase deja. Cerul era parcă lăsat în jos și cenușiu. A început să bată vântul, îmi bătea rece în spinare și, în jurul meu, clătina pinul dintr-o parte în alta. Apoi nu știu ce s-a întâmplat. Poate că mi-am pierdut cunoștința, dar, când mi-am revenit, aveam fața umedă, mâinile strânse în jurul frânghiei și genunchii albi. Mi-am șters fața, mi-am frecat ochii puternic cu dosul palmelor, mi-am pus mănușile pe mâini și am început să cobor din copac cu grijă, cu o mână pe crengi, iar cu cealaltă în jurul frânghiei. Am coborât în rapel, ca alpiniștii, iar la poalele pinului am leșinat din nou, dar m-am izbit cu fruntea de trunchi și m-am trezit imediat.

Am tras aer în piept, adânc, o dată, de două ori, de trei ori, și mi-am dat seama că pot să folosesc mâna dreaptă. Am deschis palma, apoi am strâns-o, iar asta m-a durut puțin, dar nu mai mult decât puteam suporta. Apoi am luat cazmaua și am început să sap în jurul trunchiului, în cerc. Eram amețit, dar asta voiam. Am săpat încă un cerc, peste primul, și apoi încă unul, ca să pot săpa mai adânc, apoi un al patrulea cerc, iar la al cincilea loveam deja cu cazmaua în rădăcinile pinului. Am

săpat și mai mult, lărgind cercul, în timp ce tot mai multe rădăcini apăreau sub cazma, albe și de un roșu deschis.

M-am așezat jos să mă odihnesc, cu picioarele în groapa pe care o săpasem. Mi-am scos mâinile din mănuși, mi-am rulat o altă țigară, am aprins-o cu bricheta și am fumat-o cu ochii închiși. Țigara aceea avea un gust incredibil de bun. M-a făcut să zâmbesc.

Am sărit afară din șanț, m-am ridicat în picioare și am luat toporul. Era plăcut să-l simt în palmă. L-am învârtit de câteva ori în aer, peste umăr, așa cum văzusem la televizor că fac unii cu crosa de golf, apoi am izbit puternic într-una dintre rădăcinile groase, care s-a și despicat în două, și am sperat că mama nu se va trezi din cauza zgomotului, dar cred că era destul de obosită, se simțea destul de rău, iar toporul a intrat destul de mult în pământul nisipos și mai mult ca sigur a făcut câteva crestături în tăiș. Am continuat să izbesc cu toporul în rădăcini, împrejurul trunchiului, iar câteva s-au desprins imediat de copac, în timp ce pe altele a fost nevoie să le lovesc de mai multe ori. Dar toate *trebuiau* să se desprindă și, fără milă, am izbit o dată și încă o dată și de nenumărate ori, până când nu a mai fost nici o rădăcină de tăiat.

Mi-am îndreptat spinarea, mă durea, am luat frânghia, am făcut cincisprezece pași în spate, spre magazia de lemne și departe de casă, m-am proptit temeinic în pământ cu ambele călcâie, m-am aplecat în spate, cu frânghia legată de partea de sus a trunchiului, nu de jos, și am tras cât de tare am putut. Am auzit pinul trosnind și am simțit în palme cum cedează și se apleacă într-o parte, însă a revenit în poziția inițială. De fiecare dată când trăgeam, revenea la loc și m-am gândit că poate nu merge, poate nu merge, m-am gândit, și în curând mama o să se trezească, o să dea draperia la o parte, o să se uite afară și nimic n-o să fie schimbat, nimic nu se întâmplase și totul o să fie la fel

ca înainte.

Am lăsat frânghia din mâini și m-am îndreptat spre pin, am ridicat cazmaua și am săpat mai mult și, încet-încet, rădăcina cea mai mare a devenit vizibilă. Era înfiptă în pământ ca o ancoră. Trebuia doar să respir adânc și să o izbesc mai întâi cu sapa, apoi cu cazmaua, ca să tai în rădăcină un unghi suficient de oblic. În momentul în care mi s-a părut că era de ajuns, am lăsat cazmaua din mână, am apucat toporul, depărtând picioarele atât de mult încât să ajung suficient de jos cu mâinile, și am izbit trunchiul cu putere, zgomotos, iar toporul m-a izbit înapoi la fel de puternic. O durere ascuțită a pornit de la subțiori către coate, amorțindu-le, și am aruncat toporul din mâini, strigând: „La dracu', nu mai pot". Când durerea a încetat, am căzut în genunchi, am închis ochii și nu i-am deschis până nu mi-am făcut ordine în gânduri. Mi-am frecat pieptul cu mâna, am scuturat capul și m-am ridicat ca să încerc din nou să învingpinul, cu mai multă inteligență. Mai întâi, am tăiat încă un rând de rădăcini cu cazmaua. A fost nevoie de mai mult de douăzeci de lovituri din mai multe unghiuri, dar rădăcina cea mare s-a despicat cu un zgomot subpământean, metalic și melodios, ca și cum o coardă de metal se rupsese acolo, jos. M-am dus înapoi lângă șopron și am luat frânghia, m-am pregătit, apoi am tras cu atâta putere și atât de brusc, încât pinul s-a prăvălit imediat, cu un zgomot șuierător, iar eu m-am aruncat într-o parte și m-am rostogolit de câteva ori, scăpând ca prin urechile acului. „A fost ca dracu'", m-am gândit, cu spatele în iarbă, iar cerul deasupra mea era jos, plin de vânt și cenușiu, dar nu mai conta cum, o făcusem și pe asta, și am râs, am râs singur. Aveam toată viața în fața mea. Nimic nu era dinainte stabilit.

Am rămas lungit în iarbă până când frigul mi-a pătruns prin pulover. Am încercat să aud dacă mama s-a trezit. Dar în

casă era liniște. Nu se auzea nici un sunet în bucătărie. Cred că luase o pastilă de somn, așa de adânc dormea. M-am ridicat pe jumătate, prefăcându-mă că mă gândesc dacă să tai imediat toate ramurile de pe trunchi. Sau dacă ar fi trebuit să aștept. Am stat așa o vreme, în caz că se uita cineva la mine, înainte să iau decizia de a aștepta.

M-am ridicat în picioare și mi-am scuturat murdăria de pe pulover și de pe pantaloni, la spate, apoi m-am dus lângă pin și am desfăcut frânghia din jurul trunchiului, am adunat de pe jos uneltele pe care le folosisem, le-am dus în șopronul de lemne, rezemându-le de perete, am înfășurat frânghia în jurul mâinii și al cotului, făcând-o colac, am agățat-o într-un cârlig, am închis ușa în spatele meu și m-am îndreptat prin iarbă către magazie.

Curând, soarele avea să asfințească și întunericul toamnei avea să vină dinspre mare și să se aștearnă ca o prelată, de la orizont, peste malurile mării și peste plaje spre sud și nord, peste câmpii și pajiști și peste fiecare potecă, să mă copleșească, poate, cu greutatea lui, atât de tare încât să nu mai pot sta în picioare.

Dar mai erau câteva ore până atunci. Am ajuns jos, lângă magazie, am deschis ușa și am intrat, simțind mirosul zidului umed de cărămidă, pe care îl știam prea bine, de atâția ani. Voiam să văd dacă vechea mea bicicletă era încă acolo. Și, într-adevăr, era. Rezemată de zid, de cel mai îndepărtat perete. Era o bicicletă norvegiană Svithun, de culoare albastru metalizat, cu dungi albe. Ambele roți erau dezumflate, dar am găsit într-un cârlig o pompă ruginită și, cu mișcări neîndemânatice și neantrenate, am reușit să le umflu pe amândouă. Nu erau sparte, stătuseră doar acolo, nefolosite, atât de mult timp încât aerul ieșise din ele cu mulți ani în urmă. Am ridicat bicicleta, am dus-o pe iarbă, am împins-o înainte și m-am aruncat pe șa. A fost o mișcare neobișnuită, iar lanțul bicicletei era ruginit și

zgomotos în cutia lui neagră. Nu-mi aduc aminte când mersesem ultima oară pe o bicicletă, dar am pedalat cât de bine am putut.

(18)

Am ajuns în oraș pe bicicletă, pe drumul spre Skagen, mulțumit de mine însumi și de pinul care zăcea în curte în toată splendoarea lui daneză și maiestuoasă. Pedalam cu ușurință pe lângă vechea benzinărie DK, la care aproape întotdeauna mergeam când veneam aici în vacanță, când toate magazinele erau închise și voiam să cumpărăm bere. Și nu o dată venisem cu mașina, ametit, și parcasem atât de aproape de pompă încât abia putusem să cobor.

Apoi am mers cu bicicleta pe lângă Storkøb, magazinul aflat pe partea dreaptă, și mai departe de-a lungul zidului de piatră din stânga, cu biserica Flagstrand de partea cealaltă a zidului, cu pereții de calcar de un alb strălucitor în lumina amurgului, și am pedalat pe lângă cimitirul care împărțea mulțimea de copaci înalți cu părculețul Plantagen, aflat de partea cealaltă, unde se împreunau aproape imperceptibil. M-am oprit la jumătatea drumului și am rezemat bicicleta de zidul de piatră, unde se afla încă o bicicletă, de damă, am scos din buzunar pachetul cu tutun, mi-am rulat o țigară, m-am rezemat cu spatele de zid și am fumat țigara pe care o țineam între degete cum ar fi făcut Albert Finney, muncitorul de la fabrica de biciclete, dacă ar fi putut veni tot drumul până aici, din trecut, și ar fi stat aici, lângă mine. Am ridicat capul și m-am uitat spre casa funerară, pe cealaltă parte. Acolo erau șiruri de pietre

funerare dreptunghiulare, lucioase și negre, de fiecare parte a intrării, iar pe fiecare piatră funerară erau porumbei de bronz care priveau în jos cu o privire cucernică și enervant de creștină. M-am întors și m-am uitat pe drum în direcția opusă, spre spital și spre căminul de bătrâni de la intersecție. Clădirea avea terase peste tot, la toate cele trei etaje. Pe una dintre terase stătuse bunica mea într-un fotoliu de răchită în ultimii ani ai vieții, înainte de a fi înmormântată în cimitirul din spatele meu, și de fiecare dată când mă duceam să o vizitez cu una dintre fetele cu care mă întâlneam atunci, sau cu amândouă, câte una de fiecare parte, ținându-le de mână, bunica avea un bilet în poală pe care scria: „Arvid vine să mă vadă azi“. Dar uita de bilet și stătea ținându-l în mână, pe pledul croșetat pe care îl avea întotdeauna pe genunchi, și nici nu mă mai recunoștea.

Nu am înțeles ce se întâmpla cu trupul meu, dacă era din cauza țigării pe care o fumam, dacă avea ceva narcotice care își făceau efectul sau era din cauza soarelui ce venea peste acoperișul caselor, tăcut și oblic, și mă izbea drept în față, dar deodată m-am simțit mai bine decât mă simțisem în ultimele săptămâni. Și, dacă tot mă simțeam atât de bine, m-am hotărât să fac o plimbare prin cimitir, printre arbori, pe aleile cu pietriș, cât era încă lumină, pentru că îmi plăcea acel cimitir, îl vizitasem de foarte multe ori înainte.

Mă simțeam puțin ciudat printre copacii desfrunziți, care făceau să fie mai multă lumină decât în timpul verii, când veneam de obicei aici, și îmi era ușor să văd departe, chiar dacă soarele apunea. Erau șiruri lungi de garduri vii în jurul fiecărui mormânt, iar unele dintre ele aveau lanțuri agățate între alee și piatra funerară, în timp ce altele aveau portițe de fier forjat vopsite în alb și mai mult de jumătate aveau porumbei pe ele, iar unii dintre porumbei erau chiar adevărați. Când am intrat pe aleea cu pietriș și am trecut pe lângă ei, și-au întins aripile și

au zburat, așa cum zboară toți porumbeii.

Știam încotro mă îndrept, dar n-am vrut să mă duc acolo imediat, așa că am cotit la stânga și am mers așa o bucată de drum, în cerc, pe alee, sau în dreptunghi, mai exact spus, și am ajuns la mormânt dintr-o cu totul altă direcție decât obișnuiam să vin, de data asta cu fața la fotografiile cu nume de pe pietrele funerare, și atunci a fost și mai ușor să-l găsesc.

Ea stătea în genunchi în fața unei pietre funerare cu trei nume pe ea, plivind iarba, curățând mormântul de crenguțele uscate și de florile moarte pe care le pusese în niște vaze mici la ultima ei vizită. Florilor le trecuse de mult vremea, dar nimeni nu venise de ceva timp să îngrijească mormântul. M-am oprit la câțiva metri în spatele ei și nu m-am mai mișcat.

— Tu ești? a spus ea fără să se întoarcă.

— Da, eu sunt, și nu a mai spus nimic, așa că trebuit să zic din nou ceva. Eram sigur că ești în cabană, dormind.

— După cum vezi, nu dorm.

— Nu dormi, am zis, văd asta.

Am respirat adânc. Încă mă simțeam bine.

— Pot să te ajut cu ceva? am întrebat-o.

Ea s-a întors pe jumătate și s-a uitat în sus la mine.

— Ce-ai pățit la frunte? a spus.

— M-am lovit de un copac.

— Chiar acum?

— Da.

— Ai băut?

— Nu, am spus eu. Cum să mă îmbăt dintr-un păhărel de calvados și o bere?

— O bere?

— Da, am fost la Hansen.

— Aha, a spus ea. Și despre ce ați vorbit?

— Am vorbit despre Lenin, i-am răspuns.

— Despre Lenin?

— Da, am spus eu, iar mama a scuturat din cap și a arătat cu degetul în direcția aleii cu pietriș pe care venisem. Avea fața umflată și pungi sub ochi.

— Poți să-mi aduci o găleată de-acolo? De lângă ușa magaziei?

M-am întors și m-am uitat în direcția aceea. Acolo era un morman de găleți, lângă ușa magaziei de cărămidă, cu un acoperiș ascuțit, din gresie roșie, și arăta frumos și de modă veche, într-un fel ușor snob.

Din zidul magaziei ieșea un robinet cu un mic bazin de beton dedesubt.

— Sigur, am spus, de ce nu?

Eram într-o dispoziție bună. M-am dus cei câțiva metri până acolo și am luat găleata de deasupra mormanului, m-am întors și i-am dat-o mamei. Ea a luat-o și a proptit-o între genunchi, apoi a pus în ea florile moarte și crengile uscate pe care le culesese de pe mormânt și brusc le-a îndesat cu o mișcare violentă în găleată. Și-a îndreptat spatele, și-a scos mănușile de pe mâini și a rămas tăcută. Mă simțeam oarecum stânjenit, așa că am hotărât să-i spun în momentul acela.

— Am tăiat pinul, i-am spus și imediat mi-am dat seama că îmi alesesem prost momentul.

— Ai făcut tu asta?

— Da, sigur, am spus.

— Era un copac frumos, a spus ea, dar, sincer vorbind, îi datorai asta tatălui tău, el nu mai poate, și a făcut atâtea pentru tine, a spus, iar eu m-am gândit: „Ce dracu’ a făcut tata pentru mine“, și ea a mai spus: Acum e rândul tău să fii puternic. Tatăl tău a îmbătrânit. Înțelegi asta?

— Da, înțeleg, am spus.

— Sigur?

— Da, bineînțeles. Înțeleg, am spus, dar încă n-am terminat. Deocamdată doar e culcat în iarbă. Trebuie să-i tai crengile. O să-mi ia ceva timp.

— Da, asta e clar, a spus mama, dar deja nu se mai gândea la pin.

M-am uitat în jos, la pantofi.

— Te gândești vreodată la fratele tău? m-a întrebat.

— Da, mă gândesc.

— Eu mă gândesc la el în fiecare zi, a spus mama.

Trecuseră șase ani de la moartea fratelui meu și nu puteam să spun același lucru. Dar mă gândeam adeseori la el și la ziua în care murise și de fiecare dată mă simțeam vinovat.

Aveam acest sentiment de atât de mult timp, încât nu mai puteam să mă detașez de el.

— La *mine* nu te gândești în fiecare zi, am spus.

— Nu, mi-a răspuns ea. De ce-ar trebui să fac asta?

— Exact, de ce-ar trebui să faci asta? am zis. Nici eu nu mă gândesc la tine în fiecare zi.

Dar nu era adevărat, așa că am spus:

— Ba da, mă gândesc.

— Nu-i nevoie să spui asta, mi-a zis ea, întoarsă cu spatele la mine.

— Ba da, e nevoie.

S-a întors și s-a uitat la mine dintr-o parte, în timp ce cu mâinile goale s-a proptit pe pietriș, ridicându-se cu picioarele înțepenite, și părea gata să-mi spună ceva ce nu mi-ar fi plăcut să aud, dar nu a făcut-o.

— O să se facă întuneric în curând, a spus mama. Vrei să mergem împreună cu bicicletele înapoi la cabană?

— Mă gândeam să mă plimb prin parc.

— Atunci, sper că-ți merge farul de la bicicletă.

— Da, merge.

Aveam far la bicicletă, dar nu și dinam. De multă vreme nu mai era acolo, cred că fusese montat pe o altă bicicletă. Sau aruncat la gunoi. De unde să știu?

Am mers împreună pe aleea cu pietriș, spre poarta din zid. Cimitirul urma să-și închidă porțile curând, când a sosit un bărbat în salopetă. Ne-a salutat cu o mișcare a capului, iar mama a făcut la fel, apoi am ieșit din cimitir și ne-am îndreptat spre biciclete.

— Foarte bine, a spus ea și s-a așezat pe șaua bicicletei cu spatele la mine, iar eu m-am urcat la rândul meu pe bicicleta mea și am pornit la drum.

La intersecție, eu am cotit la stânga, înainte de a ajunge la căminul de bătrâni, și încă o bucată de drum în josul drumului, când am simțit o durere acută în piept și am strigat:

— La dracu'! La dracu'!

Și aș fi putut să trântesc bicicleta de asfalt și să rup șaua de pe cadru sau să răsucesc ghidonul ca un S în mâini, să rup spițele în jurul axului roților ca pe niște spaghete sau să întorc acolo, în mijlocul drumului, să mă întrec cu mama până la stația de benzină și să rostesc o frază impunătoare. Dar nu am făcut nimic din toate astea. Doar am pedalat mai departe pe stradă către centru, prin Gammeltorv, pe partea dreaptă, pe lângă Curtea de Justiție cu arestul pentru șoferii beți, acolo unde, fără voia mea, petrecusem o noapte, și după aceea am gonit mai departe pe strada Nytorv și pe Danmark, strada principală a orașului.

(19)

Era noapte în Carl Berners Plass. Am adormit și am visat, apoi m-am trezit și am uitat visul. Era frig în întunericul din mica sufragerie și am simțit-o strâns lipită de mine, iar în locul unde îmi simțeam inima bătând parcă ardea un foc viu și un alt foc viu ardea într-o altă casă din oraș, nu departe de camera mea. Un bărbat striga speriat către un altul care alerga în spatele lui gâfâind, gemând amândoi în timp ce alergau, și mașinile de pompieri urlau în întuneric, trecând pe culoarea roșie a semafoarelor atunci când nici o altă mașină nu putea trece. Auzeam toate acestea prin fereastra întredeschisă spre frigul de afară și luminile albastre se reflectau în geamuri, brațele mele ardeau în jurul umerilor ei, iar brațele ei ardeau cuprinzându-mă peste piept și m-am gândit că incendiul acela putea să se fi întâmplat aici, atât de fierbinte era între pielea ei și a mea că era mai fierbinte ca flăcările, m-am gândit.

Îmi aduc aminte că m-am ridicat de pe canapea și m-am dus, gol, spre fereastră. Era un decembrie friguros și era zăpadă peste tufișurile de lângă zidul de cărămidă chiar sub fereastra mea, zăpadă pe asfaltul trotuarului. M-am aplecat în afară, cu burta lipită de pervazul rece, și ar fi trebuit să se ivească zorii de acum, era aproape dimineață, dar lumina albastră-portocalie de departe făcea ca totul în jur să pară negru.

— Ce se întâmplă? m-a întrebat ea.

— Arde o casă în josul străzii, i-am răspuns, o clădire cu apartamente de închiriat, vizavi de Muzeul Munch.

— Oh, nu, a spus ea, nu la muzeu.

Fiindcă obișnuiam să mergem aproape la fiecare două săptămâni, sâmbăta, eram acolo, gata să intrăm, atunci când muzeul se deschidea.

— Nu, nu așa de departe pe stradă. Muzeul nu e în pericol, am spus. Dar clădirea aia nu arată prea bine.

Ea a sărit pe podea chiar lângă mine și am stat așa, în fața ferestrei, umăr lângă umăr, ea și eu, eu gol și ea înfășurată în plapuma călduroasă. Pe strada Finnmark erau cercuri strălucitoare de lumină sub felinarele de pe stradă, iar peste drum erau aprinse mai multe lumini în apartamente și ea m-a întrebat:

— Dar nu ți-e frig?

Am răspuns tremurând:

— Da, acum mi-e frig, pentru că abia acum îmi dădeam seama că înghețasem, eram ca nudurile sculptate din Parcul Frogner, cu bruma strălucind pe ele, în decembrie și ianuarie, și ea a desfăcut plapuma, m-a acoperit și pe mine și am stat așa în căldura propriilor noastre trupuri.

S-a întors pășind în vârful picioarelor spre canapea, cu plapuma înfășurată în jurul ei, s-a culcat și a spus:

— Te rog, nu mă trezi imediat ce te trezești tu, am nevoie să-mi fac somnul de frumusețe.

— Sigur, am zis, dar m-am gândit: „N-o să devii mai frumoasă“, și am închis fereastra, m-am îmbrăcat cu tricoul și cu pantalonii reci, m-am dus în bucătărie desculț, cu șosetele și pantofii în mână, am închis ușa după mine, încet și cu grijă, apoi ea a strigat:

— Fii un camarad bun și nu închide ușa, așa că am deschis ușa fără să aprind lumina și am ridicat capacul aragazului

vechi pe care îl adusesem cu mine când mă mutasem din Veitvet. Mi-am ținut palmele deasupra flăcării și le-am frecat puternic una de alta înainte de a pune ceainicul pe foc. Picăturile șuierau sub capac și sfârâiau pe fonta strălucitoare, unde căldura urca din filamente printr-un cilindru scurt cu o bolboroseală continuă, mocnită, și mi s-a părut plăcut zgomotul pe care îl făcea ceainicul, un zgomot familiar, un zgomot pe care îl auzeam aproape în fiecare dimineață în timp ce stăteam pe un scăunel cu mâinile întinse în față, la exact o jumătate de oră după ce tata pleca cu autobuzul la fabrică, și în bucătărie, la ora aceea, eram numai eu și mama. Toți ceilalți dormeau, era întuneric pe stradă, întuneric în sufragerie, doar aragazul răspândea o lumină galbenă și de sub ceainic se auzea un pârâit ca focurile de armă când punea laptele la fiert pentru a face cacao. Eram numai eu și mama, pentru că frații mei dormeau cât de mult puteau, fratele mai mic, fratele mai mare, și ei nici măcar nu știau că mă trezisem, că stăteam culcat în pat, ascultând sunetul clanței de la ușă, când tata pleca la muncă, ascultând zgomotul pașilor lui în fața casei. Ei nu știau că așteptam atât de multe minute cât era necesar, sub plapumă, în timp ce îi număram pașii mari pe pământ, pe lângă cabina telefonică, pe lângă supermarket și tot drumul spre Trondheimsveien și spre stația de autobuz de acolo, unde opreau autobuzele galbene și verzi care mergeau spre oraș. Atunci mă ridicam din pat, mă îmbrăcam pe întuneric, astfel încât ceilalți să nu vadă ce fac, dacă deodată s-ar fi trezit să se ducă la baie. După aceea, coboram tiptil pe scări în sufragerie și treceam prin holul în care unchiul meu din Danemarca atârna într-o ramă de argint. Îl chema Jesper și purta o bonetă de marinar în dungi cu ciucure și uniformă militară daneză, și murise chiar după ce fusese făcută fotografia aceea, la numai treizeci și trei de ani, la fel ca Isus.

Apoi ajungeam în bucătărie și mă opream în prag. Mama stătea în fața aragazului, cu spatele la ușă.

— Tu ești? întreba ea.

— Da, îi răspundeam și ea știa de fiecare dată că eu eram, de fiecare dată ea știa că eu venisem, chiar dacă mergeam desculț și tăcut, ca un indian prin pădure, eram misterios și întunecat, iar ea zicea:

— Nu poți să dormi?

— Nu, și tu știi asta, iar apoi ea zâmbea numai pentru sine, înainte să se întoarcă spre mine, se întorcea și zâmbea, nu chiar așa de mult ca eu să pot vedea, nu zâmbea cu adevărat, dar nu era nici iritată, pentru că știa că eu eram cel care venea atunci.

Lua scăunelul din locul lui de sub masă, îl punea în fața aragazului, se apleca să ia laptele din raftul de jos al dulapului pentru mâncare, dulapul cu o ușiță acoperită cu plasă împotriva șoarecilor. Mă urcam pe scăunel, întâi cu genunchii, apoi mă ridicam cu brațele desfăcute, ca să prind toată căldura de la aragaz care-mi urca pe brațe, pe piept, până la obraji și la gură, și ceainicul fierbea zgomotos pe ochiul aragazului, iar eu nici nu începusem să merg la școală, așa că puteam să stau acolo cât de mult voiam.

M-am așezat la masă cu ceașca galbenă de cafea și m-am gândit la clădirea din josul străzii și la oamenii care locuiau în ea și cum se treziseră ei în toiul nopții și totul în jurul lor ardea și fumega, cum se repeziseră spre uși cu copiii în brațe, spre scările de la parter, ajungând în stradă în ultima clipă, în frigurosul decembrie, simțind frigul în trupuri ca pe un șoc. Dar ceea ce trebuia făcut fusese făcut de cei care știau ce să facă și nu am vrut să ies doar ca să mă uit, ca toți ceilalți, și să fiu unul dintre ei. Pe deasupra, trebuia să mă pregătesc să merg la muncă, se apropia de ora șase. Am închis de la buton ochiul aragazului, mi-am pregătit pachetul cu mâncare, l-am învelit în

hârtie cerată, l-am pus în servieta care semăna cu a tatei, o servietă din piele cu un compartiment încăpător pentru pachetul cu mâncare, ca și pentru ziarele *Arbeiderbladet* și *Klassekampen*, împăturite și puse cu titlul în jos, să nu se vadă, cu două compartimente mai mici, în față, cu un caiet și un pix și ultimele rezoluții ale Comitetului de Partid al districtului, ca și cartea pe care o citeam pe vremea aceea.

M-am întors în sufragerie s-o privesc cum doarme, în lumina gri care intra pe fereastră. Am stat nemișcat, fără să spun nici un cuvânt, ca să nu o trezesc, fiindcă în curând trebuia să se scoale și ea ca să plece la școală. Am rămas astfel, gânditor, cum făceam câteodată când dormea, iar eu nu aveam somn, pentru că ea arăta atât de tânără pe perna ei, era doar o copilă, și m-am gândit: „E așa de tânără…“, iar în întuneric ea îmi răspundea: „Oh, Arvid“, aproape în somn, parcă plutind undeva, între somn și realitate, și niciodată nu-i scăpase în întuneric vreo greșeală stânjenitoare, nici un alt nume din trecut nu-i venea pe buze, nu Gunnar, nu Espen, nu Tommy, în nici un caz Tommy, ci Arvid, doar Arvid, pentru că acela care se numea Arvid fusese primul bărbat din viața ei, care ținea totul în mâinile lui, totul în echilibru, iar când mi se întâmpla să mă gândesc la asta, uneori, era ca o povară greu de purtat. Ea nu se simțea tânără, nu atât de tânără, oricum, știa lucruri pe care eu nu le știam, dar *era* tânără. Asta mă tulbura, într-un fel.

Aveam căldura ei și căldura de la aragaz în trup și era dimineața devreme în Carl Berners Plass. Am trecut peste șinele de tramvai, apoi oblic pe sub cablurile electrice care făceau tramvaiele să meargă, iar reclamele luminoase nu erau aprinse și asta mă mulțumea cumva, mergeam pe jumătate orb, îmbrățișându-mă singur, ca să simt și mai bine căldura pe care o mai aveam sub jachetă, de-a lungul trotuarului, prin lumina cenușie care mă înconjura, lăsându-mi gândurile libere și

nelăsând nimic să mă deranjeze în drum spre stația de metrou, spre care mă îndreptam o dată cu toți ceilalți, în dimineața rece de decembrie. Îmi plăcea sentimentul de a fi *noi*, de a fi mai mult decât mine, ceva mai mare ca mine, fiind înconjurat de ceilalți într-un fel pe care nu-l mai simțisem înainte, aveam sentimentul de a aparține, și nu conta că oamenii din stânga și din dreapta mea, care treceau prin fața mea și prin spatele meu nu aveau același sentiment. Lucrurile erau așa cum erau, indiferent de ceea ce simțeau sau gândeau ceilalți. Noi eram starea a patra, în drum spre stația de metrou, spre locurile noastre de muncă, și toți colegii mei de partid erau iritați fiindcă spuneam adesea starea a patra în loc să spun clasa muncitoare. Ăsta e un anacronism, spuneau cei care știau ce însemna asta, e o poziționare greșită în timp, ei nici măcar nu știau ce este starea a patra, e numai o prostie, spuneau, dar eu n-aveam de gând să termin cu asta, pentru mine era corect într-un fel pe care ei nu-l înțelegeau. Nici unul dintre ei nu citise Victor Hugo, citeau doar ceea ce era în fața lor, pe masă, nu știau că noi aveam să înfăptuim o dată pentru totdeauna ceea ce le lipsise revoluțiilor din 1830, 1848, 1871, iar în servietă aveam ultimele sarcini pe care comitetul raional de partid mi le trasase. Știam foarte bine că nu le voi putea duce niciodată la îndeplinire, eram prea timid, prea singur, cu spatele la zid, dar nu voiam să fiu singur, și asta nu conta acum, în semiîntuneric, în drum spre stația de metrou, și înțelesesem că niciodată nu îmi voi putea îndeplini sarcinile. Oricum, cei din jurul meu știau mai mult decât mine, toți bărbații și toate femeile din jurul meu. Știam prea puțin. Și totuși, nu voiam nimic altceva decât să merg acolo, spre stația de metrou, în lumina cenușie, înconjurat de toți ceilalți.

Am intrat de pe rampa de încărcare pe ușile batante de plastic, era frig afară și cald înăuntru, iar de-a lungul drumului

se aflau camioane parcate. Era liniște în hala de producție și un aer rece pe care nu-l mai simțisem niciodată între mașini, nici un zgomot cât de mic în urechi, nici un vârtej de praf în ochi, nici un pic de căldură, nici un miros de plastic ars din camera de topire, nici un zgomot dinspre liniile de asamblare, nici o picătură de sudoare lipicioasă și iritantă pe piele. Lucrătorii cei mai devotați și cei mai în vârstă stăteau deja la automatul de cafea, în uniformele lor albastre, vorbind despre lucruri fără importanță, iar Elly, în șorțul ei albastru deschis, stătea acolo somnoroasă, dând la o parte sau punând unul peste altul cinci paleți și legănându-și picioarele. Nimeni nu se mai numea Elly, în afară de ea. Cred că avea picioare frumoase. Era cu zece ani mai mare decât mine, sau mult mai în vârstă, și asta se vedea, dar era greu să treacă neobservată. Ea mi-a zâmbit peste umerii lucrătorilor bătrâni și mi-a făcut cu ochiul, iar eu i-am făcut cu ochiul înapoi, apoi am coborât scările spre subsol și vestiar și dulapul care îmi fusese dat în sfârșit, după ce un muncitor demisionase. Era important să ai un dulap. Puteai să umbli cu fruntea sus.

După două ore de la începerea schimbului, a sosit maistrul. Aerul era îmbâcsit de praf, toate mașinile în funcțiune, cele două mașini mici, ca și cele două mașini mari, la una dintre ele lucram eu, și din când în când trebuia să alerg după electrostivuitor ca să aduc paleți cu șapte rânduri de materiale, astfel încât banda să nu se oprească. Mergea treaba în schimbul întâi, chiar dacă doi muncitori lipseau de la muncă în ziua aceea. Mi-am luat căștile de protecție de pe urechi, m-am aplecat și mi-am apropiat urechea de maistru ca să aud ce-mi spunea, iar el mi-a zis că eram chemat la șeful de personal. Acum. S-a uitat la mine și a plecat. M-am uitat de-a lungul benzii, de-a lungul platformei pe care stăteam eu și colegii mei Elly, Reidun și Reidar, și i-am făcut semn cu mâna lui Hassan,

care conducea mașina, i-am arătat cu degetul spre pieptul meu și apoi spre ușa către clădirea de birouri. Am umplut bine stația cu teancuri de șaisprezece pagini de hârtie poroasă, rigidă, făcută din lemn, de la fabrica Follum. Apoi Hassan a venit spre mine. Mi-a arătat mâna lui dreaptă cu cele cinci degete întinse, numărându-le unul câte unul cu degetul arătător de la mâna stângă, chiar în fața mea, așa încât nimic să nu-mi scape. Am dat din cap, iar el a zâmbit și, cum treaba mergea ca pe roate, a preluat conducerea stației. Hassan era de treabă. Am coborât de pe platformă, am trecut prin hală și prin ușa izolată fonic ce făcea trecerea în acea parte a tipografiei care avea covoare pe jos și plante în ghivece lângă lift.

Cinci etaje în sus. Pe ușă scria doar *Tommy*, și asta însemna că el era unul dintre băieți, unul dintre noi, cei care lucram în toate secțiile, iar ușa aceea îmi dădea un sentiment de intimitate despre care nu știam dacă îmi plăcea. Așa că nu mi-a plăcut. Am bătut la ușă și am intrat.

— Da? am rostit.

— Bună, mi-a răspuns el. Doar un moment.

Am stat acolo și am așteptat mult timp. Voia să-mi pună răbdarea la încercare, m-am gândit, să mă lase să stau acolo ca pe un idiot, să mă simt mai neînsemnat decât eram? Am devenit neliniștit. Nu speriat, doar neliniștit. Poate că el știa ceva ce eu nu știam, ceva care mi-ar fi putut face rău. Dacă asta urmărise, reușise, deși nu-și dădea seama. Zâmbeam vag în timp ce așteptam, apoi el a ridicat capul și mi-a zis:

— Știi de ce ai primit un loc de muncă aici?

— Pentru că am făcut cerere de angajare, bănuiesc.

— Pentru că tatăl tău a sunat și ne-a întrebat dacă am putea să facem asta. Să îți oferim un loc de muncă.

— Bine, am răspuns.

— Tatăl tău a fost îndrăgit aici. Lucra în fiecare zi, în orice

schimb, nu a fost niciodată bolnav și niciodată nu a creat probleme. Nu a fost vina lui că a început să-i fie greu cu lucrul în schimburi și programul prelungit. Nu mai e tânăr de acum.

— Știu asta, i-am spus.

— Ăsta e singurul motiv.

— Bine, i-am spus încă o dată.

— În regulă, asta e tot.

M-am ridicat și am pornit către ușă, iar când am ajuns în fața ei și am pus mâna pe clanță, m-am oprit și i-am spus:

— Știi ce e starea a patra?

— N-am nici cea mai vagă idee, a răspuns el.

— Așa mă gândeam și eu, am spus cu ceva care ar fi trebuit să fie un zâmbet sarcastic și am înțeles că pe el îl durea în cot de starea a patra și de ce voiam să spun cu întrebarea aceea și oricum avea deja privirea cufundată în hârțoagele lui, așa că nu văzuse zâmbetul de pe fața mea. M-am gândit atunci: Sunt oare eu un bărbat care ar putea să se întoarcă și să-l lovească în fluierul piciorului pe Tommy, șeful de personal, atât de tare încât acesta să-l concedieze, iar apoi să părăsească firma cu capul sus? Dar știam că nu eram capabil de asta și, în timp ce coboram cu liftul de la etajul al cincilea, am rămas nemișcat, trăgând aer adânc în piept.

(20)

Nu înțelegeam. Mi se părea că trecuse atât de mult timp de când sosisem cu *Holger Danske* în oraș, pe țărmul mării, iar asta se întâmplase dimineața devreme. Astăzi. Ar fi trebuit să se sfârșească acum. Era noiembrie și era seară, ar fi trebuit să fie întuneric, dar soarele încă era pe cer, deasupra acoperișurilor, spre vest, strălucea palid și nu voia încă să plece.

Treceam cu bicicleta acum pe lângă cinematograful Palad, în zona de nord a orașului. În fața bătrânului cinematograf, umbre lungi cădeau în linii ascuțite ca niște cuțite peste zidurile caselor de pe partea cealaltă a străzii, dar nu erau destul de lungi, nu erau destul de întunecate pentru a crea o lumină atât de oblică și de puternică.

Lângă un chioșc de ziare care era încă deschis, ziarele erau aliniate pe rafturi așezate pe trotuar, în fața ferestrelor, iar pe toate, pe prima pagină, stătea scris titlul A CĂZUT ZIDUL cu litere mari și respirația mi s-a oprit, unde am fost, era rău, nu fusesem atent la ceea ce se întâmpla, era foarte rău și am început să plâng. Mi-am simțit lacrimile prelingându-se pe străzile orașului, pe Gammeltorv, șiroind prin intersecția din fața farmaciei Løve și în jos prin piața de lângă farmacia Svane. Timpul trecuse pe la spatele meu și eu nu mă întorsesem să mă uit la el, asta era foarte rău, și am continuat să pedalez, cu lacrimile șiroind, de-a lungul lungii străzi Sønder, spre sud, spre

un loc unde obișnuiam să beau bere demult. Am ajuns apoi lângă Møllehuset și Møllebekken și chioșcul de înghețată, care era închis, ca de altfel toate magazinele, apoi lângă conacul Bangsbo cu cei doi tigri aurii despre care toți credeau că sunt lei, stând culcați pe socluri în fața intrării. Conacul era muzeu acum, și asta de ceva vreme. Îl vizitasem de multe ori cu fetele. Era frumos. Puteam să intrăm în bătrânul conac în formă de U și să ne uităm la lucruri vechi din oraș sau de pe coasta de aici, la obiectele de mobilier de acum o sută de ani sau mai mult, la hainele din dantelă și cămășile largi și hainele de lucru și la șirurile de fotografii pe pereții albi sau bruni. Cumpăram înghețată pe băț de la chioșc, în drum spre ieșire, și stăteam pe podul vopsit în alb de peste pârâu, aruncându-le rațelor pâine veche adusă de acasă într-o pungă. Rupeam pâinea în bucățele potrivite și le aruncam în apă una după alta, iar rațele veneau înotând cu mare viteză din toate colțurile, lăsând în urmă dâre de spumă, una în spatele celeilalte, într-un vârtej haotic, și câteodată țâșnea venind de nicăieri câte un crap, brusc vizibil cu spatele lui roșu, și crapii erau primii care ajungeau la bucățelele de pâine, trăgându-le jos în apa de culoarea ceaiului și dispărând la fund.

Am pedalat încă puțin spre conac, mi-am șters cu podul palmelor fața rece acum, în vântul tăios, și lipicioasă, dar lacrimile încetaseră să-mi mai curgă din ochi și m-am gândit atunci la toate fotografiile din Berlin pe care le văzusem, mai ales la una cu un soldat cu cască strălucitoare și uniformă impecabilă, plutind undeva deasupra graniței dintre Est și Vest cu pușca în spate, cu țeava în jos și patul armei în sus, suspendat în aer peste gardurile de sârmă ghimpată timp de aproape treizeci de ani, poate era timpul să aterizeze acum?

Am stat nemișcat cu bicicleta între picioare și m-am uitat

îndelung la cerul cenușiu de deasupra castanilor și fagilor spre casa cea mare și albă din mijlocul parcului, spre podul alb de peste pârâu, toate despuiate, pure și neînflorite acum. Doar un bărbat trecea pe poteci, cu niște saci de pânză în brațe, acoperind florile cu tijele scurtate, care altfel nu ar fi rezistat înghețului. Dacă venea. Înghețul. Deși nu trebuia neapărat să vină.

Am întors bicicleta și am mers înapoi o bucată de drum, până la drumul pe care venisem, apoi în sus, pe strada Sønder, unde obișnuiam să beau bere pe timpuri, pe când zidul nu se prăbușise, dar, când am ajuns acolo, la locul pe care îl știam, nu l-am mai găsit. Am pedalat mai departe pe lângă clădire. Era o clădire a fundației Santalmisjones, unde se vindeau obișnuitele obiecte de mobilier, haine folosite și cărți vechi nu prea interesante, și chiar la dreapta, înainte de a ajunge la ferestrele mari, ar fi trebuit să fie ușa cafenelei unde mă gândisem să beau o bere. Dar nici măcar nu era un semn pe care să scrie ÎNCHIS în spatele geamului, sau *Mutat* la adresa *asta* sau *asta*. Cafeneaua dispăruse pur și simplu. Pe fereastră scria doar FONA cu litere albastre de neon, strânse una într-alta. Mi-am pus mâinile streașină la ochi ca să mă apăr de lumina puternică, m-am aplecat în față spre fereastră și m-am uitat pe fereastră, iar înăuntru nu am văzut decât șiruri de televizoare și aparate stereo.

— La dracu', am spus cu glas tare și dintr-odată am simțit o nevoie acută să beau o bere. Era o fisură în viața mea, un gol, și golul acela putea fi umplut doar cu bere.

Un bărbat a trecut pe lângă mine pe trotuar. Cred că mă auzise înjurând, așa că a trecut cu grijă, îndreptându-se spre ușa casei care se afla nu departe de mine, cu mușcate roșii la fereastră. A scos o cheie din buzunar, dar s-a întors și s-a uitat în direcția mea și probabil a înțeles ce voiam și, după bicicleta

mea albastră, a înțeles că nu eram danez, pentru că toate bicicletele lor erau negre.

— N-ai mai fost aici de ceva timp, a spus într-un fel de suedeză. Au închis acum doi ani.

Și m-am gândit de ce toți danezii cred că norvegienii sunt suedezi și că toți trebuie să vorbească limba asta îngrozitoare. Sunt trei afurisite de țări în Scandinavia, la urma urmei.

— S-au mutat, a spus el arătând spre oraș. Sunt chiar lângă librăria lui Rose acum, ca și cum toți știau unde se afla librăria lui Rose.

Din fericire, *eu* știam unde era, când eram mic plecam cu bicicleta de la casa de vacanță prin oraș și mă opream în fața librăriei, uitându-mă la cărțile noi din vitrină și scotocind prin cele cu preț redus din cutiile de pe trotuar, întotdeauna găseam acolo cărți care-mi plăceau și pe care puteam să mi le permit.

— Mulțumesc, am răspuns. Acum pot să mă duc la cafeneaua vecină cu librăria lui Rose și să mă îmbăt.

— Nu ești suedez, ești norvegian, a spus el.

— Asta a fost o glumă bună, i-am răspuns. Chiar a fost bună. Oricum, n-o să mă îmbăt așa de tare.

— Sper că nu.

— Încă o dată, mulțumesc foarte mult, am spus și m-am suit înapoi pe bicicletă.

— Să ai noroc, mi-a urat el.

Prima dată m-am oprit la librărie. Era după-amiaza târziu și ușa era închisă cu un grilaj, dar cerul era încă luminos, rebel și luminile din vitrină erau aprinse. Klaus Rifbjerg tocmai publicase o nouă carte, scria aproape câte una pe an. Mai erau un volum de poezii de La Cour și o ediție de buzunar a romanului *Hærværk* de Tom Kristensen despre jurnalistul și criticul alcoolic Ole Jastrau. Cartea asta m-a îngrozit prima dată când am citit-o și mi-am jurat mie și unui Dumnezeu care nu

există că n-o să mai beau niciodată. Mi-am parcat bicicleta în suportul pentru biciclete și am intrat în cafenea.

Interiorul era maro și întunecat. Primul lucru pe care l-am văzut prin fumul gros de țigară a fost barul luminat și bărbații care stăteau cu cotul pe masă prin mulțimea de sticle, iar după un timp, mai mulți bărbați și câteva femei care veneau din toaletele din stânga și din dreapta. Toți beau bere și fumau țigări Prince, evident, și vorbeau despre lucruri pe care le aveau în comun, dar din care nu înțelegeam nimic, și discutând între ei puteau să se țină la curent despre tot ce se întâmpla în jurul lor, despre ultimele progrese, de exemplu, nevoia de nave spărgătoare de gheață în ziua de azi, când gheața nu mai e așa solidă, despre construirea navelor, mărimea tancurilor de benzină deținute de o companie numită Alpha Diesel și, mai mult ca sigur, vorbeau despre Zidul care, spre uimirea mea, se prăbușise, cu cărămizile împrăștiate spre Est și spre Vest. Și orice sunet din fiecare colț al camerei era asurzitor, aproape amenințător în comparație cu liniștea de pe stradă. Dar atunci când am coborât pe scări în toată încăperea s-a făcut tăcere, toți s-au întors și s-au uitat la mine. M-am dus încet până la bar și ultimii mei pași erau mai nesiguri decât primii. Am găsit un singur loc liber între bărbații care stăteau așezați acolo. Toți stăteau cu cotul pe bar, uitându-se la mine.

Am comandat o bere zicând:

— O halbă de bere, dacă aveți, pentru că vedeam numai sticle, Carlsberg și Tuborg. Nu voiam bere la sticlă, fiindcă era prea caldă și nu era destulă.

Aveau bere la halbă. Barmanul a scos un pahar și a turnat berea în el până s-a făcut așa de multă spumă încât a trebuit să o radă cu o spatulă de lemn, apoi a umplut paharul până la buză și l-a pus lângă mine pe un suport de carton pe care scria Carlsberg cu litere verzi și albe, cu o coroană roșie în mijloc.

Toți bărbații din bar au început să vorbească iar și cele câteva femei au început să vorbească și ele. Întâi au vorbit încet, apoi mai tare și mai tare, până când au ajuns aproape la volumul cu care vorbeau înainte, dar ferindu-se oarecum, ca și cum aș fi fost informatorul șefului de la șantierul naval, unde probabil lucrau cei mai mulți dintre ei.

Am luat o înghițitură mare din bere și chiar era bună, așa că am luat încă o înghițitură și am pus halba înapoi pe masă. Apoi am oftat și am rulat o țigară din pachetul de Petterøe și am aprins-o cu bricheta mea albastră. Bărbatul care stătea cel mai aproape de mine s-a aplecat și mi-a spus:

— Deci ești norvegian.

— Da, așa e, am răspuns eu, gândindu-mă de ce tot întâlneam danezi așa de pricepuți la limbile scandinave.

— Îmi cer scuze pentru întrebare, dar de ce ai venit aici?

— Am venit aici ca să beau bere, am zis.

— Ei, da, nu e greu de văzut, dar mai sunt și alte locuri în oraș unde poți să bei bere, de ce tocmai aici? Nu cunoști pe nimeni în oraș, ei, nu-i așa?

— Ai dreptate, am spus și m-am gândit că zicea cuvântul „ei“ de atâtea ori și asta era enervant.

— Deci de ce aici?

— E orașul meu, pot să beau bere unde vreau, și m-am simțit deodată atât de neînfricat, m-am întors cu tot trupul, încât stăteam cu spatele la bar și cu fața spre local. Eram un bărbat pe care nimeni nu-l putea atinge. Nu era adevărat, dar aici nu era nimeni care să știe asta.

— Cum e orașul tău?

— Am crescut aici, în orașul ăsta.

— Dar, ei, nu vorbești daneză.

— Nu, dar asta nu înseamnă că nu poți să înțelegi ce zic.

— Majoritatea danezilor îi confundă pe norvegieni cu, ei, cu

suedezii, nu înțeleg diferența.

— Asta e al dracului de enervant, am spus în timp ce luam o mare înghițitură de bere, golind halba până la fund. Am ridicat-o pentru ca barmanul să vadă și am zis:

— Încă o bere, vă rog.

— Imediat o primești, a zis el și am primit-o.

După halba aceea au urmat alte câteva și, când am terminat cea de-a patra bere, eram deja beat. Am început să mă simt rău. Capul îmi vâjâia. M-am ridicat în picioare cu a cincea halbă în mână, am luat o înghițitură lungă și m-am gândit că ar trebui să plec. Sau poate încă o înghițitură. Era trecut de unsprezece.

Un bărbat din cel mai întunecat colț al barului s-a ridicat și s-a îndreptat spre mine. Nu se ținea prea bine pe picioare. A venit cu un mers ca de zombi lângă bar, în lumină, și am putut să-i văd fața. Am văzut că avea un semn vânăt și umflat pe obrazul stâng, chiar pe maxilar. Nu-mi venea să cred. Era bărbatul de pe feribot și continua să vină spre mine. Nu știam ce să fac, mi-era frică pentru viața mea. Am strâns tare paharul în mână, iar el s-a oprit la numai un metru de mine. A stat acolo și nu a spus nimic, doar a strâns din ochi de câteva ori, apoi s-a uitat la mine și a spus cu voce atât de disperată încât aproape că mi-a venit să plâng:

— De ce a trebuit să mă lovești?

Am tras aer adânc în piept și am răspus:

— Îmi pare foarte rău. Am crezut că voiai mă ataci.

Acum chiar îmi dădeam seama că eram beat, pentru că am zis:

— Îmi era teamă că o să mă împingi peste bord.

— Poftim, a spus el, să te împing peste bord?

Era uimit și-mi părea rău de el. Dar nu din cauza vânătăii de pe obraz.

— Îmi pare rău, am zis încă o dată, a fost o prostie din

partea mea, dar asta am crezut, fiindcă eram puțin beat și m-am speriat.

— Te-ai speriat de mine? Dar sunt eu, Mogens.

— Poftim? am răspuns.

— Sunt Mogens, mă numesc Mogens.

— Mogens, am zis.

— Sunt Mogens, prietenul tău. N-ar trebui să-ți lovești prietenii. Nu e frumos.

— Suntem prieteni? am spus. El era și mai beat decât credeam. Era mai beat decât mine.

— Sigur, nu mai ții minte? Te-am recunoscut imediat când te-am văzut pe feribot, a spus cu voce tremurătoare bărbatul numit Mogens, dar acum cu o bruscă nuanță de evidentă iritare.

Nu înțelegeam. M-a recunoscut atunci, pe feribotul *Holger Danske*, în bar? E Mogens, m-am gândit, îl cheamă Mogens, la dracu', e Mogens. Nu cunoscusem decât un singur Mogens în viața mea și era, într-adevăr, prietenul meu. Era cel care stătea în fața mea, acum, deodată a fost atât de ușor să-mi dau seama, doar că era mai în vârstă, ca și mine, și mă înșelasem când îmi spusesem, în barul de pe *Holger Danske* cu o seară înainte, sau mai bine zis cu o noapte înainte, că bărbatul din capătul celălalt al localului nu putea să știe nimic despre viața mea, pentru că Mogens era prietenul meu de foarte mult timp. În fiecare vară când veneam cu feriboturi numite *Vistula*, *Kronprins Olav*, *Skipper Clement* ori *Akershus*, sau purtând alte nume, ca *Adeler* și *Wessel*, el stătea la terminal pe doc așteptând și făcând cu mâna, privind fix balustrada peste care mă aplecam iresponsabil, fluturând și eu mâna în semn de salut. N-am putut niciodată să-mi dau seama cum de știa de fiecare dată când o să vin. Și, ori de câte ori veneam cu un feribot sau altul, el era acolo, așteptând lângă terminalul verde, și brusc, acolo și

atunci, în barul de lângă librărie, în 1989, am înțeles că se ducea la docuri în fiecare dimineață, așteptând să vadă dacă chiar în ziua aceea aveam să vin cu feribotul și aveam să-l văd cum stătea lângă clădirea verde a terminalului și să-i fac cu mâna.

Am încercat să mă ridic fără să mă clatin, am întins mâna dreaptă către el și am zis:

— Salut, Mogens. Nu ne-am mai văzut de mult. Mă bucur să te văd din nou.

Mi-a apucat mâna strâns și mi-a zis:

— Da, așa crezi, și mi-a tras un pumn în față cu brațul stâng, în timp ce cu dreptul m-a ținut, așa că n-am căzut de tot, ci am rămas atârnat de mâna lui, dar el m-a lovit încă o dată și mi-a dat drumul, așa că am căzut printre picioarele oamenilor din bar. La dracu', asta a durut. Am închis ochii și m-am întins pe spate. Obrazul mă durea foarte tare, nu-mi aduceam aminte să fi simțit vreodată o așa durere, și nici unul dintre bărbații de la bar nu m-a ajutat să mă ridic. M-am sprijinit în coate și m-am uitat la Mogens cum se ducea încet înapoi, în cel mai întunecat colț al încăperii. Prietenia noastră se sfârșise și tocmai atunci a început să-mi fie dor de ceea ce fusese și de ce ar fi putut să fie. Toate verile dispăruseră, nu numai pentru că le uitasem după douăzeci și cinci de ani, ci și pentru că nu mai avea nici un rost să mi le amintesc.

(21)

Se apropia Crăciunul și eu stăteam deja la mașina aceea de șase luni și în tot acest timp încercasem să îndeplinesc fiecare sarcină de la partid, dar nu reușisem. Candidasem la conducerea sindicatului, dar primisem numai patru voturi, două de la doi prieteni vechi ai tatălui meu care se simțiseră obligați să o facă, votul lui Elly și al omului de serviciu, care avea probleme cu auzul și a ridicat mâna la momentul nepotrivit. Ei mă porecleau Micul Stalin, dar nu aveam nimic în comun cu Stalin, de fapt îl uram, el distrusese tot.

În rest, munca mergea bine, asta era ciudat. Nu eram cel mai nepriceput din echipă, ci cel mai rapid, cel mai precis și toate lucrurile le făceam cu ușurință.

Făceam aproape totul cu plăcere, îmi plăceau ritmul curelei, mirosul înțepător din camera cuptoarelor, îmi plăcea să conduc electrostivuitorul prin porți spre rampă, încărcat cu o grămadă înaltă de douăsprezece paleți cu reviste înfoliate în plastic, descărcând-o încet în spatele unui camion și apoi întorcându-mă pentru a încărca una nouă. Toți cei pe care-i cunoșteam de la facultatea din Dælenenga spuneau că sunt curajos, dar mai ziceau că munca mea e plictisitoare și poate dăuna creierului prin felul în care repetam aceeași chestie în fiecare zi pentru restul vieții mele, dar, sincer vorbind, pe mine nu mă afecta cu nimic. Era surprinzător, chiar și pentru mine, faptul că slujba

asta mă lăsa să mă gândesc la ce voiam, iar când era prea mult zgomot, puteam pur și simplu să mă pierd în visuri. Munca nu era dificilă, dar necesita precizie, ritm și abilitatea de a colabora cu ceilalți. Eu aveam această abilitate și îmi plăcea să alerg prin tipografie ca să caut un mecanic ori să iau liftul de marfă spre hala mașinilor ori doar să stau la bandă lângă Elly atunci când totul mergea strună, iar în pauza de „câteva minute“ să citesc o carte numită *Mitul lui Wu Tao-tzu*, scrisă de Sven Londqvist, unde la sfârșit scria:

Este eliberarea socială și economică posibilă fără violență? Nu. Este posibilă cu violență? Nu.

Era ceva care îți dădea de gândit, și asta făceam. Zilele treceau unele după altele și încă nu se întâmplase ceea ce credeam eu. Era un vid între mine și ceilalți lucrători din fabrică. De fiecare dată când încercam să întorc discuția spre cele două facțiuni sindicale, cea roșie sau revoluționară și cea albastră sau conservatoare, ei mă băteau pe umăr, râdeau și plecau să se așeze pe un palet și să fumeze, dacă aveau o mică pauză, sau urcau râzând la cantină, să joace cărți în pauza de prânz. Chiar dacă tatăl meu lucrase acolo mulți ani și toți îl simpatizau și îmi spuneau că semănam cu el, eu nu *voiam* să fiu ca el ori să îmi placă munca la fel cum îi plăcea lui. Nu mă simțeam la fel ca el și niciodată nu mă simțisem. Eu voiam să fiu diferit. Voiam să fac o schimbare, să fiu o persoană importantă. Dar nu schimbam nimic, și dintr-odată am știut că încercam să fac ceva imposibil: să uit de acel Arvid care fusesem până atunci, să îl trag de păr și să îl pun în pielea unui alt Arvid, pe care încă nu îl cunoșteam; cu bună știință, să-i întorc spatele acelui Arvid care era iubit de cei pe care îi iubea cel mai mult, care îl salutau și i se adresau cu nume de alint când trecea pe lângă casa lor, acel Arvid care primea o bancnotă de o sută de coroane din partea mamei lui când

rămânea fără bani și care, iată, făcuse ceea ce făcusem eu, mă alăturasem celei de-a patra stări, care nu mai exista, era un anacronism. Eram un om în afara timpului sau caracterul meu avea un defect, o crăpătură în temelie care avea să crească de la un an la altul.

Lucram în schimbul dublu, care dura de seara până dimineața, și începeam să fiu extenuat. Eram derutat și mă simțeam trădat. Am luat metroul spre casă și a trebuit să aștept în stația Hasle pentru că un om leșinase pe culoarul dintre șirul de scaune. Dădea din picioare și din mâini, probabil avea o criză de epilepsie. Nu mai văzusem așa ceva, se dădea cu capul de podea și toți oamenii din vagon erau atât de obosiți încât nu știau ce să facă sau nu voiau să fie scoși din somnolența lor în care se izolau ca într-o bulă transparentă, așa că stăteau acolo muți și stânjeniți, așa că a trebuit ca eu să ies brusc din bula *mea* afară la viața atât de bătătoare la ochi, m-am ridicat și i-am cerut cuiva să-l țină ca să nu se mai lovească de podea. Și eu am fost cel care a alergat prin vagoane ca să-l anunț pe conductor, pentru că eram comunist sau cercetaș, una din astea, dar totul s-a rezolvat cu bine până la urmă, m-am dat jos din tren la stația albastră, am urcat panta și am ieșit prin ușile batante cu capul vâjâind de parcă aveam înăuntru o moară de vânt. Era dimineață și era ceva în aer cu care nu eram obișnuit, o lumină artificială constantă care mă orbea. Începusem de o vreme să port ochelari de soare tot timpul și aveam o inflamație dureroasă în gât care nu părea să dispară, un loc roșu, ca o infecție.

Ușile stației s-au trântit în urma mea și dintr-odată am văzut-o pe Elly venind pe Grensveien, dinspre Carl Berners Plass, într-un pardesiu viu colorat, cu o poșetă albastră din piele peste umăr și o țigară între degete.

Aproape ne-am lovit unul de altul. Ea s-a oprit și m-am oprit și eu, acum era numai o distanță de un metru între noi. M-am simțit stânjenit când am văzut-o în alte haine decât cele pe care le purta la lucru, arăta străină și feminină într-un fel năucitor. M-am înroșit și ea a zis:

— Bună, Arvid. Ce faci aici?

I-am simțit parfumul în aerul rece de iarnă și era destul de puternic. L-am simțit ca pe o lovitură în stomac, dar presupun că așa trebuie să fie un parfum.

— De fapt, mă duc acasă să mă culc. Am lucrat două schimburi, ieri-seară și toată noaptea.

Am vrut să-i spun despre omul care avusese o criză de epilepsie și se prăbușise în tren, dar n-am avut energia necesară.

— Văd că ești deja obosit, a spus ea.

— Dar tu nu iei trenul din Carl Berners Plass, nu? am întrebat-o.

— M-am mutat, din cauza asta am și întârziat. Bărbatul cu care locuiam e un idiot. Hai să nu vorbim despre el. Acum am un apartament aproape de Muzeul Munch, chiar lângă Parcul Tøyen, cred că pot să merg pe jos până la stația Tøyen. Poate-mi faci o vizită acum, dacă tot locuim așa de aproape unul de altul. Ne-am distra bine împreună.

Zâmbea.

— Sigur, ar fi frumos, am zis, dar nu eram sigur că puteam s-o vizitez.

Oricum, mi-a spus adresa.

— N-o să mi-o aduc aminte în veci.

— Bine, stai puțin, a spus ea în timp ce scotea un plic folosit și un pix din poșeta albastră, avea aproape patruzeci de ani, iar eu numai douăzeci și ceva.

— Întoarce-te puțin și apleacă-te, a zis cu un zâmbet, apoi și-

a scris adresa foarte încet pe acel plic pe spatele meu, parfumul ei m-a lovit și mai puternic și mâinile ei pe spatele meu m-au făcut să simt și mai dureros inflamația din gât, dar era, totodată, o atingere delicată. Pentru un moment am crezut că îmi venea să plâng. Dar n-am plâns, iar Elly a strecurat ușor plicul cu adresa ei în buzunarul de la geaca mea, încă stând în spatele meu, aplecată peste mine, și m-a îmbrățișat pe la spate și am simțit buzele ei lângă urechea mea și mirosul puternic al parfumului și corpul ei în pardesiul viu colorat, străin, iar prin minte mi-au trecut tot felul de gânduri nebunești.

Când am ajuns acasă, m-am dus la bucătărie, am scos un suc din frigider, m-am sprijinit de masă și am băut un pahar mare. Apoi m-am dus în sufragerie, am tras canapeaua extensibilă și m-am întins, uitându-mă la tavan. Încercam să fac ordine în toate gândurile care-mi treceau prin cap.

Am dormit până după-amiaza târziu și am rămas acolo până s-a întors ea de la școală cu tramvaiul. A deschis cu cheia ei și am auzit-o când și-a dat jos, în hol, pardesiul, fularul și mănușile. Hainele mele erau agățate în cuier, deci știa că sunt acasă, dar a intrat mai întâi în bucătărie, ceea ce ar fi făcut o femeie în toată firea, cu obiceiurile ei normale după mulți ani în același apartament, a umplut cu apă un ceainic și l-a pus pe aragaz. Am auzit sfârâitul stropilor care cădeau pe plită. Făcea mereu ceai când venea acasă, nu mai vomita dimineața și se ducea în vizită la părinții ei de câteva ori pe săptămână. Poate că asta era noua ei casă. Și-a scos cărțile din ghiozdan și le-a pus pe masă și a petrecut mai mult de o oră făcându-și temele, în timp ce eu stăteam întins, somnoros, în sufragerie, iar mai târziu a venit și s-a întins lângă mine sub plapumă, apoi ne-am așezat pe canapea cu plapuma înfășurată în jurul nostru, ca întotdeauna. Era seară deja, se întuneca devreme, ca de obicei

în decembrie, dar nu era complet întuneric. Am fumat o țigară și capătul ei lumina în penumbră. Fumul alb și gri plutea în jurul capetelor noastre și apoi era luat de curent de-a lungul pereților și dus cu vântul afară, pe Finnmark. Pe stradă era încă mult trafic în ambele direcții, luminile farurilor se reflectau prin fereastră spre portretul lui Mao și până la canapea. La intersecție se schimbau luminile din verde în galben și apoi într-un roșu violent. Eram fierbinți și asudați și probabil că pielea noastră strălucea, și tot timpul mă gândeam că, dacă ne-ar fi văzut cineva așa, ar fi văzut ceva ce nu puteau avea, ceva absent din viața lor, iar asta le-ar fi stat ca un ghimpe în coaste.

I-am dat țigara mea, dar nu a acceptat-o. M-am întors. Ea se uita în jos la plapumă.

— Bună, am zis.

— Bună, a răspuns.

— E ceva în neregulă?

— Nu.

— Ești sigur? Te porți diferit de data asta.

— Cum așa? am întrebat-o.

— Nu știu, pur și simplu diferit.

— Nu, a fost bine. Nu ți-a plăcut?

— Ba da, a răspuns.

— Totul e în regulă atunci, nu?

— Presupun că da, a spus mușcându-și buzele în timp ce se uita la plapumă și plângea. Poate plânsese tot timpul până atunci și eu nu-mi dădusem seama. Mi-am pus brațul în jurul umerilor ei și am cuprins-o.

— Suntem numai noi doi, am spus, numai noi doi și facem chestii de care nu știe nimeni și oamenii vor să știe și sunt supărați, pentru că ar vrea să trăiască și ei așa ceva, dar nu pot. Ei nu știu nimic. Numai noi putem să fim așa, și am îmbrățișat-o strâns, pe când brațele îi stăteau moi pe lângă trup. Nu le mai

punea în jurul umerilor mei și nu mă mai atingea așa cum obișnuia să o facă. A continuat să plângă și mi-a zis:

— Dar n-am simțit asta. A fost ca și cum toți puteau să vadă ce făceam. Ca și cum nu eram singuri.

Nu știam ce să zic. I-am dat drumul din brațe, am tras ultimul fum din țigară și m-am aplecat să o sting în scrumiera aflată printre grămezile de cărți de pe masă. Am mângâiat-o pe spate și am întrebat:

— Te-ai dus acasă noaptea trecută?

Știam că s-a dus.

— Da.

— A fost rău?

— Da, a fost.

— Poate ești doar obosită. De ce nu încerci să dormi puțin? Nu contează dacă e devreme, nu ți-ar strica. Ai teme de făcut?

— Le-am făcut când am venit. Mi-a mai rămas puțin și pot să le fac mâine dimineață în spatele Bibliotecii Deichman. Nici nu e foarte frig.

— Bun, deci poți să dormi liniștită.

— Sunt puțin cam obosită.

— O să dorm cu tine aici. N-am nici o ședință sau altceva mâine.

— Bine, a spus ea și ne-am întins.

Am învelit-o cu plapuma și am ținut-o în brațe până a adormit, apoi m-am ridicat și am mers dezbrăcat în bucătărie. M-am așezat la masă și mi-am rulat o țigară.

Mi-era frig lângă fereastră și mi-am aprins țigara cu un chibrit pe care abia puteam să-l țin în mână. Nu înțelegeam cum putuse să simtă că mă gândeam la altcineva.

(22)

M-a trezit zgomotul unei mașini și nu știam unde eram ori dacă era zi sau noapte. Nu aveam un nume și nici o casă în momentul respectiv. Puteam avea doisprezece ani, puteam avea șaizeci și opt. Am deschis ochii și m-am uitat la patul de deasupra mea și mi-am adus aminte în detaliu de toți anii, de viața mea și de noaptea trecută, apoi am revenit în casa de vacanță cât ai clipi. Dar ceva era ciudat, ca și cum ceva diferit, mai potrivit, mai măgulitor pentru persoana mea, dispăruse odată cu somnul.

Am auzit mașina oprindu-se cu motorul încă pornit, apoi cineva l-a oprit și totul s-a liniștit. Când mi-am ridicat capul de pe pernă cu mare efort și m-am uitat afară, am văzut un taxi. Era un aer cenușiu afară, ca un fel de pudră gri și neagră, ca piperul, mașina era neagră și cu portierele deschise spre casă, putea fi orice mașină, dar era un Audi, cu siguranță un Audi, și lumina de pe acoperiș era stinsă. Un șofer tânăr a coborât din mașină și a mers spre casă, a pășit pe lângă crengile de pin care zăceau acolo, întinse pe jos și pe lângă bicicleta mea rezemată de copac. A ajuns pe terasă și apoi nu l-am mai văzut. Nu știam ce căuta aici. M-am ridicat repede din pat, Doamne, ce mă durea capul. Vai ce mă durea capul, cred că băusem prea multe halbe de bere, mi-am atins obrazul care mă durea, probabil cartilajul și osul. Am luat pantalonii de pe spătarul scaunului,

vesta și puloverul gri cu dungi roșii care odată îi aparținuse tatălui meu și încă îi aparținea, tata nu murise sau altceva, mi-am pus hainele sub braț și am ieșit repede în hol, unde am văzut un tablou al fratelui meu agățat de ușa de la baie, era pictată o plajă scăldată în lumina portocalie de dimineață și, dacă te uitai mai de aproape, se putea vedea puțin din insula Læsø spre est și la orizont era Hirsholmen, cu farul îndreptat spre cer.

Am trecut prin bucătărie și apoi spre sufragerie, unde am găsit-o pe mama stând în fața oglinzii, îmbrăcată într-o jachetă albastră cu flori albe, pantaloni bleumarin și cu părul proaspăt spălat și pieptănat, vălurind. Cu o mână își dădea cu ruj pe buze și cu cealaltă ținea o poșetă albastră, iar pe braț avea paltonul. Era crem deschis, aproape alb. Pe podea se afla o sacoșă albastră de pânză. Niște cizme scurte cu fermoar. Dar ochii ei erau ciudat de înguști, ca și cum putea să se uite în oglindă numai cu ochii strânși, încruntându-se.

Șoferul de taxi aștepta afară, pe terasă. Hansen stătea acolo cu lampa din sufragerie luminându-i coapsa, cotul și jumătate din față, aprinsă ca de un foc de tabără, așa era lumina aceea, iar pe cealaltă parte lumina cenușie din cer, care era cu totul diferită.

Șoferul avea în jur de douăzeci de ani, și-au zâmbit unul altuia, apoi au râs și au vorbit ținând mâinile în buzunar. Poate se cunoșteau, Hansen și șoferul de taxi. Era un oraș mic. Hansen era și el îmbrăcat bine, într-o jachetă închisă și pantaloni deschiși la culoare, ceva neobișnuit, ca și cum se ducea la o nuntă sau la o aniversare. Nu-l văzusem niciodată îmbrăcat așa bine.

Avea părul ud și dat pe spate, cârlionțat la ceafă, iar jacheta îi ținea burta strânsă.

— Pleci undeva, am întrebat-o pe mama, pleci undeva

acum? Cât e ceasul? Pleci undeva cu Hansen?

— N-am vrut să te trezim, mi-a spus mama. Dormeai așa de bine…

— Noi? Cum adică noi? am spus. Bineînțeles că trebuia să mă trezești, nu poți să mă lași dormind. Nu putem să vorbim despre asta întâi?

— Sunt niște lucruri pe care trebuie să le fac și nu prea avem ce să vorbim. Nu-i nimic foarte complicat. Ce-ai pățit la obraz? m-a întrebat ea.

— Nimic, nici nu mă doare.

Dar, de fapt, durea foarte tare.

— Ai vorbit cu Hansen despre asta? Și cum rămâne cu mine?

— Ce-i cu tine? a spus mama.

Am respirat adânc și m-am uitat la ea.

— Dar nu poți să mă lași aici singur, am spus.

Puteam să-mi aud vocea. Era stânjenitoare, ca și cum venea de la altă persoană, dintr-un loc diferit, din alt timp. Suna așa de copilărească, plângăcioasă, mai subțire și mai stridentă decât era. De fapt, aveam o voce puternică, dar acum era schimbată și nu aveam ce să-i fac. Continua astfel. Era ca un șoc în stomac. Ca un curent electric. Dacă îmi atingeam pielea mai sus de buric, era, au, au, foarte dureros.

— O să fim plecați doar câteva zile.

— Atunci vin și eu.

— Ai treizeci și șapte de ani, Arvid.

— Și ce importanță are asta? am zis, stând acolo aproape dezbrăcat, cu grămada de haine sub braț. Așteaptă-mă un minut. Vin imediat.

Apoi am fugit înapoi și am văzut biletul ei pe masă, m-am dus la baie cu hainele tatălui meu sub braț și le-am aruncat grămadă pe vasul de toaletă, mi-am dat cu apă pe față și la

subsuoară, apoi mi-am dat părul pe spate cât de mult am putut în timp ce încercam să nu mă uit în oglindă la fața mea. Am găsit un deodorant lăsat de tatăl meu când fusese acolo ultima dată, Old Spice se numea, scris cu litere albe pe fond roșu, și mirosul se potrivea hainelor, fără îndoială. Într-o cutie am găsit două pastile de Paracetamol, le-am luat pe amândouă cu puțină apă de la chiuvetă, care avea un gust ascuțit și metalic, era chiar prea puternic. Stomacul mi se frământa, dar am încercat să mă spăl pe dinți gândindu-mă la altceva.

M-am îmbrăcat și m-am dus înapoi în sufragerie, am văzut-o strângându-i mâna șoferului și el se gudura ca un cățel, iar ea și-a ridicat brațele într-un gest ca și cum ar fi spus „Bine, vino“, în timp ce Hansen zâmbea cu un zâmbet vinovat, dar mie nu-mi păsa. Nu voiam să fiu singur.

Mi-am luat din cuier jacheta subțire și am îmbrăcat-o peste hainele uzate ale tatălui meu, și nici jacheta nu era așa curată, așa că am periat-o în față și am întins cutele cu mâna, apoi am încheiat nasturii, fiecare cu o ancoră turnată în metal, și mi-am încălțat ghetele cu șireturi. Totul mergea bine, dată fiind situația, și într-o scânteiere bruscă de înțelepciune am alergat la masa pe care stătea încă sticla de calvados. Părea plină, aproape neatinsă, ceea ce era ciudat. Așa că mi-am descheiat jacheta și am pus sticla de calvados în buzunarul încăpător. Acum eram gata, așa că m-am dus spre ușă să mă întâlnesc cu ceilalți.

— Mergem? am întrebat.

M-au așezat pe locul din față, lângă șofer, care nu era prea fericit, i-ar fi plăcut ca mama să stea acolo. Dar nu avea ce să facă. Mie nu-mi păsa unde stăteam și nici măcar nu mă uitam la el. M-am întins pe scaun și m-am simțit copleșit de oboseală. Taxiul a întors spre drum, în jos, și deodată a apărut doamna Kaspersen pe bicicleta ei neagră, îndreptându-se spre casa ei de

vară. S-a întors și s-a uitat la mașină și cred că ne-a recunoscut, dar nu a salutat.

Era liniște în întunericul din mașină. Am închis ochii. Zgomote înfundate veneau din aerul din jurul nostru, iar dinspre plajă se auzea zgomotul apei. Un sunet aproape mut, venind dinspre asfalt, intrase prin picioarele mele, zumzăind și mai departe prin stomac, apoi adormisem așa, cu toate astea în jurul meu, iar când am deschis ochii din nou, mașina era oprită.

Nu mă mai durea capul așa de tare. La dreapta, luminile din port erau aprinse, iar farurile mari luminau carena unui vapor cu logo-ul DFDS desenat pe coș, iar ultimele umbre erau spulberate de sudorii care lucrau acolo, sudând plăci mari de oțel de culoare ruginie. Din largul mării sosea o barcă prin deschizătura digului, cu o lumină albastră în vârful catargului și cu felinarele laterale încă aprinse. Arăta ca o barcă de pescuit, una dintre cele câteva bărci de pescuit din port. Începea să se lumineze, era aproape ziuă. La stânga, lângă chei, se afla o barcă de pasageri. Nu era una mare ca feriboturile care făceau legătura între oraș și alte orașe, ca Oslo și Gøteborg. Pe coș scria F/L cu litere albastre și atunci am înțeles că era feribotul spre Læsø. Am deschis portiera mașinii și am coborât pe chei, întrebând:

— Deci mergem la Læsø?

Dar nu mi-a răspuns nimeni, așa că m-am întors și m-am uitat pe geam înăuntrul mașinii, spre locul pe care stătuse mama de când plecasem de la casa de vacanță, și am văzut-o acolo, rezemată de spătarul scaunului, cu ochii închiși, țeapănă ca și cum ar fi avut un băț în trup, cu buzele strânse. Hansen își ținea mâinile în jurul unuia din brațele ei și am putut auzi foarte clar:

— Te simți rău? Vrei să ne întoarcem acasă? Putem să facem asta în altă zi, îi spunea Hansen. Putem să facem asta în oricare

altă zi. Nu plec nicăieri.

— Nu, e în ordine, i-a răspuns mama. M-am simțit doar obosită, apoi am avut ceva dureri, dar o să-mi treacă într-o clipă.

Puteam să aud cât de moale, cât de reținută era vocea ei, ca și cum venea dintr-o fântână, și apoi mi-am dat seama brusc că uitasem de ce venisem acolo, că teflonul din creierul meu își dovedise încă o dată calitatea alunecoasă și asta m-a făcut să mă simt atât de resemnat și sătul de mine însumi încât am făcut un pas înainte și am privit înăuntrul mașinii prin portiera deschisă:

— Mamă, eu nu vin cu voi. E în ordine. Îți jur, e în ordine. O să mă întorc pe jos la casa de vacanță, am mai făcut-o. La naiba, făcusem asta chiar în ziua aceea. Sau când naiba? Ea s-a aplecat puțin în față cu un mic geamăt, a deschis portiera, s-a agățat de marginea ei și mi-a răspuns:

— Pentru Dumnezeu, nu fi atât de prost. Vii cu noi.

I-am întins mâna și ea m-a apucat de jachetă, coborând din mașină pe chei, punându-și întâi picioarele pe sol, apoi am ținut-o cu putere de braț și nu am mai lăsat-o, pentru nimic în lume nu mai voiam să-i mai dau drumul.

— Dar, Arvid, ajunge, m-am ridicat și pot sta în picioare acum, e în regulă.

— Mamă, am spus.

Am început să plâng nestăpânit, și nu-mi păsa în momentul acela că Hansen m-ar fi putut vedea, apoi i-am dat mamei drumul la braț, am alergat în fața mașinii, am pus fruntea pe capotă și am plâns așa cum nu plânsesem niciodată, am lovit capota cu palmele, apoi am alergat în spatele mașinii și am lovit cu palmele portbagajul negru al mașinii, iar ei puteau să se zgâiască la mine cât voiau, dacă li se părea interesant, nu-mi păsa. Am alergat apoi spre feribot, m-am sprijinit de cocă, cu

apa neagră chiar sub mine, părea atât de frig și am plâns și mai mult. M-am întors apoi la mașină, iar acolo șoferul de taxi stătea stânjenit la culme, neștiind unde să se uite, pentru că era atât de tânăr și nu înțelegea ce se petrece în fața lui.

— Gata, Arvid. Acum e în ordine, mi-a spus mama.

Iar eu încă plângeam și atunci ea m-a bătut cu palma pe umăr, ușor, apoi încă o dată, de data asta mai puternic, și mi-a zis:

— Gata, auzi?

Atunci m-am ridicat, în sfârșit. Hansen a venit spre mine, stânjenit din cauza mea, apoi am urcat la bordul feribotului. Eu nu cumpărasem bilet, dar nu conta, pentru că feribotul nu se umplea niciodată așa devreme, dimineața. Am mers prin pasajul de îmbarcare a pasagerilor, iar mama și-a scos portofelul maro, ponosit pe care îl avea întotdeauna în poșetă și a plătit prețul biletelor.

(23)

Stăteam mână în mână, în fața ușii. Era o casă de vacanță, mai fusesem o dată aici, dar atunci era vară și umbrele nu erau așa de prelungi ca acum. Venisem aici ca să fim singuri. Era cam frig afară. Administratoarea a apărut din spatele clădirii principale, venind de la pârâu, într-o jachetă albastră groasă, cu o găleată într-o mână. Avea pește în ea, biban, probabil, dar eu nu mai pescuisem de când eram copil și nu-mi mai aduceam aminte nimic despre pescuit. Administratoarea m-a privit în față și apoi s-a uitat la fata cu care eram, a văzut că era foarte tânără, așa că s-a uitat iar la mine și mi-a spus:

— Voi sunteți cei care vor să închirieze?

— Da, am spus eu.

— Nu trebuia să veniți mâine?

— Nu, am vorbit pentru azi.

— Așa am vorbit?

— Da, azi.

— Atunci, probabil că așa e, a spus ea. Nu contează, oricum, nu e nimeni aici zilele astea, numai voi doi. E pustiu peste tot, așa că puteți să vă alegeți ce cabană vreți.

Știam exact ce cabană voiam. I-am spus numărul. Ea a deschis ușa, a lăsat găleata în antreu și a luat cheia de pe o tablă pe care am văzut-o agățată pe perete, avea numeroase șiruri de cârlige mici, fiecare cârlig cu numărul lui, identic cu numărul

de pe brelocul de plastic al fiecărei chei.

— Găsiți lemne în magazia din spatele cabanei, folosiți câte vreți și, dacă aveți nevoie de ceva, trebuie doar să-mi spuneți.

— Așa o să facem, i-am răspuns, dar cred că ne descurcăm.

— Mă duc mâine dimineață devreme la magazin. Dacă vreți ceva, pot să vă cumpăr, a mai zis ea și atunci amândoi i-am mulțumit și am spus că, dacă aveam nevoie de ceva, urma s-o anunțăm.

Am coborât de pe terasă și am traversat curtea din fața casei, iar chioșcul de pe partea stângă era închis, cu obloanele lăsate de fiecare parte a deschizăturii, am trecut de un tractor acoperit cu prelată, am mers mai departe pe lângă niște cabane risipite printre copaci și mai jos, spre cabana vopsită în roșu de pe malul mării. Temelia fusese construită mai înaltă în partea dinspre mare și mai joasă pe partea dinspre uscat, unde se afla și terasa cu ușa de la intrare a cabanei, chiar la capătul potecii. De la ferestre se vedea golful plin de stânci, pe cealaltă parte pădurile de pini și brazi înalți ca niște piloni, crescute până pe malul mării. Chiar la capătul golfului era un mic chioșc ce se deschidea în timpul verii, când erau turiști mulți. Puteau să vină acolo din toate părțile, pe mare, apoi lăsau bărcile una lângă alta, în șiruri, o priveliște festivă, îmi spusese o doamnă ultima dată când fusesem aici, dar chioșcul era închis acum.

Cu câteva ore în urmă, luasem autobuzul din Ankerløkka, un loc frumos lângă râul Aker din Oslo, plin cu clădiri de garsoniere în ziua de azi, dar pe atunci era doar o stație de autobuz, chiar în fața bisericii Jakob, construită din cărămizi roșii, ca mai toate bisericile din Oslo. Era frumos să te uiți de acolo la tot ce se afla în spatele copacilor desfrunziți care creșteau aliniați de o parte și de alta a drumului către Eventyrbrua și către râu.

Ne-am urcat în autobuz la Ankerløkka și ne-am așezat în

spate, iar la scurt timp vehiculul a cotit pe strada Stor, exact după orar, și șoferul era într-o dispoziție bună, ca în cântece. Apoi am mers prin partea de est, prin Grønland și Gamlebyen, și mai departe către sud, pe șoseaua Moss și pe pantele de lângă stația Ljan sau Herregårdsveien, sau în sus, pe un al treilea traseu, nu-mi amintesc exact care, dar în mod sigur undeva după ce treceam de Hauketo, fără toate blocurile de locuințe la vremea aceea, fără casele cu etaj, ci semănând mai mult cu un sat, aproape de pădure. Motorul Diesel făcea autobuzul să vibreze când urcam în pante, trimițând valuri fierbinți, tremurătoare, prin trupurile noastre, în sus pe picioare și spre stomac, era aproape o senzație erotică, iar ea și-a apăsat mâinile pe partea de jos a abdomenului, strigând:

— Mai mult, mai mult, vreau mai mult, și un zâmbet senzual i-a apărut pe buze, un zâmbet larg, iar ea a închis ochii. Dar imediat și-a luat mâinile de pe pântece și a râs, stânjenită. Și am început să cântăm imnul Armatei de Eliberare a Poporului, cu voce scăzută, doar pentru noi:

Orice soldat din armata mare a poporului
Ține minte ce importantă e disciplina.
Avem trei porunci,
Avem opt reguli care sunt lege
Pentru un revoluționar.

Și așa mai departe, și doar doi oameni dintre cei care erau în autobuz s-au întors ca să se uite la noi. Am râs un pic de ei și am făcut haz și de cântec, trebuia să o facem, da, stăteam într-un autobuz în drum spre pădure, într-o țară care se numea Norvegia, acolo unde lupta între clasele sociale se purta în fiecare zi, deși asta nu foarte evident pentru majoritatea oamenilor și lupta nu era atât de intensă. Dar cântecul avea un ritm frumos, era un marș și noi băteam tactul cu degetele pe

scaunele din fața noastră în timp ce cântam.

Autobuzul roșu-vișiniu, cu dungi albastru-deschis de-a lungul ferestrelor, mergea mai departe fără grabă către intersecția de lângă taverna unde se aflau stația Hauketo, în partea dreaptă, și semnul de circulație care arăta încotro era Enebakk, la stânga. Apoi cotea spre Enebakk și totul era așa cum fusese și înainte, toate adăposturile pentru călători, construite din lemn și cu indicatoare ruginite, toate chioșcurile care acum erau închise și atât de vizibile pe fundalul pădurilor desfrunzite din spatele lor, umplute până la refuz cu pustiu și cu timpul care sosea și pleca din nou, fără Kvikklunsj pe rafturi, fără ciocolată cu lapte de la fabrica Freia, fără pachete de țigări așezate în șiruri colorate: Winston, South State, Blue Master și Tiedemanns Teddy, toate țigări fără filtru.

Vremea s-a schimbat deodată, de la noroi și ploaie la frig de iarnă, cu cer senin, dar în autobuz era cald printre scaune. Eram doar zece călători sau poate mai puțini, cu toate că autobuzul era singurul care circula pe traseu la vremea aceea din an. Nici un proletar, nici un membru al clasei muncitoare nu mergea să-și petreacă concediul la casele de vacanță de pe malul mării, acum, în noiembrie, nici un muncitor de la Spikerverkets, nici o familie din Stein, nimeni din Asociația Lucrătorilor din Agricultură nu venea în concediu pe marginea marelui lac Lysern ca să pescuiască într-unul dintre golfuri, să se lase pe spate pe banca bărcilor cu vâsle, cu vâslele în aer și cu *Ziarul muncitorilor* în mâini sau doar ca să stea să se uite la cerul albastru după încă un an cu salariu pe bază de rezultate obținute și schimburi duble.

Ceilalți călători din autobuz locuiau de-a lungul străzii principale, așa că numai noi doi călătoream la casa de vacanță. Ne-am așezat pe locurile din spate și ne-am uitat pe fereastră cum praful înghețat se învârtejea în particule strălucitoare în

urma autobuzului, ca în dâra unei bărci. Pulberea atârna ca niște draperii galbene fluturate de vânt pe drumul care șerpuia, suflată de vânt și micșorată după fiecare curbă, dusă către copaci și apoi dispărând.

— Îți place? m-a întrebat ea.

— Da.

— Și mie îmi place, a adăugat ea.

Toamna și iarna, autobuzul oprea la intersecția cu șoseaua principală, Autostrada 120, și nu mergea până la capăt, a fost o surpriză, pentru că de acolo am fost nevoiți să mergem pe jos. Și am făcut-o. Drumul de pietriș era tare ca betonul în temperatura coborâtă mult sub zero grade și miriștile erau acoperite cu un strat de brumă rece, ca de zahăr pudră. Stratul de deasupra al drumului era așa de înghețat, așa de tare, încât suna sub tălpile încălțărilor noastre la fiecare pas pe care îl făceam, ca ritmul unei chitare spaniole, și ne-a luat o oră să ajungem la casa de vacanță. În clădirea principală era liniște când am ajuns, era tăcere în aerul rece pe veranda unde ne-am oprit, scoteam rotocoale de aburi din gură și aproape întuneric, o lumină albastră și străvezie venea dinspre mare, iar o lumină galbenă, difuză se revărsa în jur din lampa de deasupra ușii. Am bătut la ușă, apoi am tras cu grijă de clopotul de aramă de pe partea dreaptă a terasei și după puțin timp a apărut o doamnă îmbrăcată cu o jachetă groasă, albastră, venind din spatele casei, de la pârâu, cu o găleată în mână.

Am descuiat ușa, am lăsat-o pe ea să intre prima în cabană, am lăsat geanta în fața ușii, m-am dus în spatele cabanei să iau lemne pentru foc și m-am întors cu brațele încărcate până la bărbie, dar când am intrat în cabană focul era deja aprins. Într-un coș aflat într-un colț al camerei erau câțiva butuci. Mi-am amintit după aceea că m-am gândit cât stupid era că ea aprinsese focul în locul meu. Dar nu i-am spus asta.

— Te pricepi, i-am spus.

— Am fost cercetașă. Am renunțat cu doi ani în urmă. Dacă ai fost cercetaș, rămâi cercetaș toată viață, mi-a spus ea și a început să cânte: „Tatăl nostru care ești în ceruri, ascultă-mi rugăciunea, lasă focul să ardă timp îndelungat, lasă căldura să se păstreze mai mult, pentru ca noi, care îngenunchem aici, pe podea, să ne simțim bine sub plapumă“. Și s-a înroșit în obraji, așa cum o făcea întotdeauna, dar mi s-a părut amuzantă. Mai amuzantă decât mine.

Am dormit până târziu, a doua zi. Când m-am trezit, lumina cobora încet din cer și era o ceață deasă și albă deasupra apei, până pe partea cealaltă a golfului, ca și cum cineva turnase acolo spumă de lapte dintr-o carafă uriașă și o lăsase să înghețe peste noapte. M-am uitat la ceas, mi-am tras pantalonii pe mine, puloverul peste cap, am închis ușa ușor în urma mea și m-am dus către clădirea principală. Nu aveam prea multe țigări, îmi dădusem seama de asta imediat cum mă trezisem.

Era al naibii de frig în susul potecii către casă, iar lângă tractor am văzut Fordul ei în fața chioșcului, tremurând și scoțând fum alb de pe țeava de eșapament. Ea răzuia gheața de pe geamul din partea opusă mie. Am mers în jurul mașinii, iar ea mi-a spus:

— E frig al naibii!

A dat din cap zâmbind și a continuat să răzuiască gheața, iar eu am așteptat puțin, tropăind în spatele ei, cu picioarele desculțe în ghetele descheiate. În sfârșit, a terminat și a aruncat răzuitoarea albastră pentru gheață pe scaunul din dreapta.

— Am uitat să luăm țigări de rezervă, i-am spus. Ai putea să ne cumperi niște țigări?

Am dibuit cu degete înghețate în buzunar ca să-i arăt ce fel de țigări voiam, în cazul în care nu se pricepea deloc la tutun.

— Sigur, nici o problemă, mi-a răspuns ea.

I-am dat banii necesari, iar ea s-a uitat la mine și a zis:

— Nu-ți e frig îmbrăcat așa?

Ba da, îmi era frig. Puloverul tricotat pe care îl purtam era primul terminat vreodată de fata care dormea în cabana închiriată din josul potecii și mi se vedea pielea prin ochiurile mari ale împletiturii. Nu știu sigur, dar mi s-a părut că administratoarea m-a privit insistent, lung, înainte să intre, în sfârșit, în mașină și s-o ia pe drumul de pietriș către Autostrada 120 și spre magazin.

M-am întors și am pornit în jos, pe poteca spre cabană.

Când am intrat, mi-am frecat mâinile cu putere, mi-am frecat urechile până s-au înroșit. M-am dus la sobă, am deschis larg ușița, am așezat înăuntru câțiva butuci într-o construcție care arăta ca stâncile de la Stonehenge, apoi am îndesat între ei câteva ziare. Le-am aprins cu un chibrit, am mai făcut asta de două ori, am lăsat întredeschisă ușa sobei și asta a fost de ajuns. Lemnul era uscat, iar focul s-a aprins bine, prelingându-se peste butuci. Așa că am închis ușa sobei de tot și atunci focul a început să duduie.

Am auzit-o întorcându-se în pat și am simțit în ceafă că mă privea. Mi-a spus:

— Hei, băiete, vino și culcă-te.

— Vin acum, am spus. Mi-am dat jos de pe mine puloverul și pantalonii și m-am culcat lângă ea, sub plapumă.

— Dumnezeule, ce rece ești, mi-a spus. Ești al naibii de rece, a zis și a început să mă frece cu putere pe tot corpul, apoi s-a întâmplat ceea ce trebuia să se întâmple și am stat acolo lungiți, așa cum făceam întotdeauna, umăr lângă umăr, mână în mână, iar căldura trupului ei trecea în trupul meu și nu știam ce făcusem în toate zilele vieții mele înainte de a o întâlni pe ea, cum reușisem să mă încălzesc până atunci.

— Vrei să ieșim puțin după ce mâncăm?

— Apa e înghețată, i-am răspuns.

— Dar gheața nu e așa de groasă, nu-i așa?

— Nu, e doar un strat subțire.

— Poate fi distractiv, a zis ea și eu am fost de acord.

— Dar mai întâi vreau să stau puțin aici, culcat, i-am spus și am închis ochii. M-am lipit de ea și i-am mai spus: Am fost să o rog pe administratoare să ne cumpere tutun. Noi am uitat să cumpărăm. Avem numai un pachet și e prea puțin. Am reușit să ajung acolo chiar înainte să plece.

Am deschis ochii.

— Doamne, ce lung s-a uitat la mine înainte să se urce în mașină.

— I s-a părut, mai mult ca sigur, că arăți bine în puloverul ăsta.

— Așa zici?

— E clar. A văzut printre ochiurile puloverului.

Am râs.

— Te supără că a făcut asta?

— Bineînțeles că nu. Asta înseamnă doar că eu și ea suntem de acord asupra unui lucru. Nu e nimic rău în asta. N-are nimic de-a face cu noi.

Am închis ochii din nou și mi-a plăcut răspunsul ei. Era răspunsul pe care îl voiam. Focul duduia în sobă, în cabană era cald și în jurul nostru mirosea dulce a fag. Cheresteaua mirosea ca un lucru pe care-l știusem dintotdeauna și-mi plăcea.

Urma să stăm acolo doar ziua aceea, apoi să plecăm acasă, luând autobuzul din stația de pe Autostrada 120 un pic mai târziu, și m-am gândit că, de fapt, aveam foarte puțin timp împreună, ar trebui să profităm de ziua asta, apoi am adormit și a adormit și ea, ne-am trezit mai târziu și am adormit din nou. Până la urmă, ne-am trezit de-a binelea, ne-am îmbrăcat, am luat micul dejun și încă aveam capetele grele de somn. Am

plecat în jos, către mare, am găsit o barcă răsturnată, am întors-o, am găsit și vâslele sub barcă, așa că am târât-o amândoi peste stânci și am împins-o în apă. Am pus vâslele la bord și am luat o undiță cu noi. Era undița ei. Gheața subțire crăpa cu un zgomot ascuțit. Am pășit cu grijă în barcă și m-am așezat cu spatele în mijlocul ei, am fixat vâslele și ea m-a urmat, după ce a îngenuncheat și a împins barca în larg, a venit și s-a așezat în fața mea, zâmbind.

— Nu vâslești, mi-a zis.

— Vrei să vâslești și tu? Am uitat să te întreb.

— Nu face nimic. Pot să stau aici și să te privesc trudind. Doar vâslește.

Ea era, evident, bună la vâslit, la rândul ei. Canotajul era specialitatea mea. Indienii. Vâslitul era o chestie pentru cowboy.

— Eu sunt bărbatul aici, am spus râzând.

— Tu ești, fără îndoială, mi-a răspuns și s-a uitat la mine cu ochi îngustați și visători.

Fiecare mișcare de vâsle pătrundea în gheața fragilă și făcea găuri zimțate de fiecare parte a dârei lăsate de barcă în apă. Gheața scotea un zgomot ciudat, ca vasele *Fram* sau *Gjøa* navigând în gheața polară, dar nu era la fel. Barca înainta ușor.

— E distractiv. Ce sunet frumos, nu-i așa? m-a întrebat ea. E greu de vâslit?

— Nicidecum, i-am răspuns. E simplu.

Ea purta două pulovere de lână islandeze, un fular mov în jurul gâtului, o căciulă de blană pe cap, ca ale pescarilor de la Lofoten, în nordul Norvegiei, și mănuși. Era îmbrăcată gros și îmbujorată. Eu purtam trei cămăși în carouri din flanel, pe care le moștenisem de la tata, cu roșu și albastru, plăcute la purtat, iar pe deasupra, puloverul pe care mi-l împletise ea, jachetă și mănuși. Căciulă nu aveam. Nu era demn de un bărbat să poarte căciulă, deși urechile îmi erau înghețate, dar nu mai mult decât

aș fi putut suporta.

— Vrei să pescuim? m-a întrebat ea.

— Bineînțeles. Dar *tu* o să ții undița. Eu am obosit destul vâslind.

— Cu plăcere.

Și-a scos mănușile, a scos undița de sub bancă, a lăsat-o pe spate, a lăsat firul de nailon să se desfășoare de pe mulinetă și, cu o mișcare precisă și rapidă, aproape invizibilă, a aruncat firul undiței în apă. Era evident că se pricepea să facă asta și cârligul a făcut o gaură în gheață, la o distanță bună de barcă.

Barca era o iolă din plastic și era mult prea ușoară, după părerea mea. Nu puteam s-o țin stabilă, dar până la urmă am reușit să păstrez un ritm adecvat, cum aș fi făcut cu o barcă de lemn. Așa că m-am chinuit cam prea mult să o păstrez pe cursul cel drept și am început să transpir, iar asta mă enerva, nu puteam să neg. Am văzut cum fața ei se îmbujora în aerul rece și ochii ei nerăbdători priveau linia strălucitoare a orizontului, apa înghețată și, de-a lungul țărmului, ceața încă plutind printre copaci, transformându-i într-un fel de creaturi mitice dintr-un trecut păgân. O dungă palidă de lumină roz plutea peste cabanele roșii de-a lungul golfului, iar soarele răzbătea din spatele cetii și atunci m-am gândit: „De ce te enervezi? E așa de frumos aici, mai frumos de atât nici că se putea. De ce să nu transpiri puțin?“

— Dumnezeule, cât de mult mă chinuiesc cu barca asta, i-am spus.

— Știu, mi-a răspuns. Asta e problema cu bărcile de plastic, sunt prea ușoare.

Apoi, am văzut că un pește mușcase momeala. Ea a sărit în sus și a strigat:

— Am prins unul! Futu-i, o să-l prind pe ticălosul ăsta!

N-o mai auzisem înjurând în felul acesta, dar îmi plăcea,

într-adevăr, cred că era excitant.

Ea a lăsat peștele să înoate un pic înainte să-l aducă spre barcă și să-l tragă cu grijă peste marginea ei.

— Un biban, a spus, și nu unul mic.

— Felicitări, i-am răspuns și ea s-a înclinat și a dat din cap așa cum ar fi făcut-o Chaplin, sau poate Pinocchio în cărțile cu desene, cu gâtul lui subțire ca o sfoară, și căciula i-a căzut peste ochi, iar ea și-a pus mâna stângă pe partea dreaptă a pieptului, ținând undița arcuită deasupra capului și lăsând peștele să atârne acolo.

— Un pește mic în onoarea ta, dragul meu.

Am râs și am scos cârligul din gura peștelui, agățându-l de fundul bărcii.

— Bietul peștișor, a spus ea, iar eu am luat un băț care se afla acolo în acest scop și am lovit peștele în cap destul de puternic, iar peștele s-a mai zbătut de câteva ori și apoi a rămas nemișcat.

Mi-am îndreptat spatele și am simțit soarele cum îmi mângâia trupul cu razele lui. Ceața se ridica, iar gheața se topea. Fața ei era aurie în lumina soarelui și părul îi era auriu, iar ea și-a ridicat fața către soare și a închis ochii în lumina puternică.

— M-am bronzat?

Am râs din nou.

— Amândoi ne-am bronzat, i-am spus. Și tu, și eu.

— Nu ne distrăm? Hai, spune, a zis ea și a zâmbit.

Am lăsat vâslele să se odihnească și în jurul bărcii s-a făcut liniște. Era liniște pe apa din jurul bărcii, iar cabana stătea și ea tăcută, acolo, în golf, iar fumul se ridica liniștit de pe coș și era greu de crezut că ceva atât de frumos avea să se sfărâme și să devină nimic.

IV

(24)

În Læsø ne-am oprit la un mic hotel din portul Vesterø, acolo unde acostase feribotul cu care călătorisem. Bătrânul hotel se afla la o aruncătură de băț de chei, era doar o potecă în sus pe deal, ușor de urcat, iar mama a spus că era în regulă, nu era invalidă. Hotelul avea vedere spre portul pescarilor, unde pescărușii zburau în cercuri deasupra bărcilor de pescuit, umplând cerul cât vedeai cu ochii. Pieptul lor era incredibil de alb în lumina orbitoare a soarelui, încât ne dureau ochii când îi priveam. Erau acolo pescăruși de tot soiul, pescăruși gulerați, pescăruși mari, gri, iar jos, pânzele corăbiilor de culoare portocalie și verde și geamandurile roșii cu fanioane zgomotoase, iar portul era plin cu plase de pescuit întinse la uscat de-a lungul docurilor.

— E diferit aici, acum, a spus mama.

— Diferit de cum a fost acum câți ani? am întrebat-o eu.

— Diferit față de acum patruzeci de ani sau ceva mai mult.

— N-ai mai fost aici de patruzeci de ani?

— Nu, mi-a răspuns ea.

Am intrat pe ușa hotelului și am așezat bagajele jos. Eu nu aveam nici un bagaj, dar căram geanta albastră a mamei, iar Hansen avea și el o geantă. Purtam hainele tatălui meu și jacheta era umedă. Trebuia să o pun la uscat cât mai repede. Era rece pe dinăuntru și m-am gândit că o să mă îmbolnăvesc.

Mama s-a dus spre recepție și și-a scos din poșetă portofelul ponosit. Avea mulți bani în el și îi cheltuia așa cum nu o mai făcuse niciodată, era ceva atât de frapant la ea și asta nu mi-a plăcut. Am auzit-o comandând o cameră pentru cineva care nu-și făcuse rezervare, iar acel cineva eram eu, așa am înțeles, dar nu era nici o problemă în perioada aceea a anului. Vocea ei suna foarte daneză când vorbea, nu cum era de obicei.

Așa că ne-am dus fiecare în camera lui. Mama a fost nevoită să se odihnească o oră și Hansen a făcut la fel. Am luat sticla cu calvados din buzunarul de la piept, am pus-o pe noptieră, mi-am întins jacheta pe un calorifer fixat în perete sub fereastră și era cald și bine, iar camera era caldă și m-am așezat pe pat fără să mă mai mișc, uitându-mă pe fereastră spre mare și gândindu-mă la diferite lucruri la care credeam că trebuie să mă gândesc. Nu prea îmi reușea chestia asta.

M-am lăsat pe spate. Patul era moale. Am închis ochii și atunci timpul a dispărut, iar când m-am uitat la ceas trecuse deja o oră. Mi-am pus jacheta aburindă pe mine și am coborât scările ca să mănânc împreună cu ceilalți, care erau deja jos. Ar fi trebuit să mă gândesc că era puțin ciudat ca Hansen să stea în capul mesei, și nu tata. Dar nu m-am gândit la asta, iar când mi-am dat seama, m-am simțit vinovat.

Ne-am așezat lângă fereastră și am mâncat. Mi-era foame. După un timp, mama s-a aplecat peste masă și s-a uitat pe șosea. A mai făcut asta de două ori, iar a treia oară s-a ridicat, și-a luat pardesiul de pe scaun și a spus:

— Hai să plecăm, iar Hansen s-a ridicat și m-am întrebat atunci unde urma să mergem.

Am lăsat pur și simplu mâncarea în farfurie, chiar dacă nu terminasem, m-am ridicat și am ieșit. Oriunde ar fi urmat să merg. Pe șosea era un taxi cu motorul pornit. Ne-am așezat în el așa cum ne așezaserăm și ultima oară. Eu pe bancheta din față,

lângă șofer, iar ei doi în spate. Nu știu dacă era doar o întâmplare sau cineva hotărâse asta încă din zori.

Am mers cu taxiul spre sud, spre Byrum, care era unul dintre cele mai mari trei locuri de pe insulă, erau pajiști întinse pe fiecare parte a șoselei, împrejmuite cu garduri electrice, garduri de piatră, șiruri de copaci scunzi, aproape semănând cu niște tufișuri, și copaci ceva mai înalți, totul diferit de la o fermă la alta, și toate păreau înghețate și golașe acum, în noiembrie. Ne apropiam de Byrum cu viteză. Am văzut turnul din oraș venind spre noi și nu era prea înalt, doar destul de înalt pentru a arăta bine în peisajul orizontal, ca turnul castelului unui cavaler, cu ambrazuri, iar eu nu știam la ce folosise turnul cândva sau la ce era folosit acum. Poate că voiseră doar să aibă ceva la care să se uite. Un lucru neobișnuit într-un oraș creștin, un lucru fără rost îndreptat spre cer, așa cum numai biserica ar fi trebuit să fie, iar biserica, fără îndoială, era cea mai veche din țară, dar noi am trecut cu taxiul pe lângă ea, apoi am ieșit din oraș, spre sud.

După o vreme, am schimbat direcția către est, într-un unghi îndreptat spre coastă, sau cel puțin așa mi se părea, dar șoferul știa cu siguranță ceva ce eu nu știam, și nici nu era treaba mea, putea să conducă oriunde voia. Eram pe un drum cu pietriș, pământul era uscat, chiar dacă aerul era umed, și vârtejuri mari de praf se formau în spatele mașinii. După ce am mers câțiva kilometri pe o câmpie întinsă, am oprit. În jurul nostru erau doar câmpii întinse. Ceva mai departe se afla o casă de mărime medie, construită din cărămidă galbenă, cu un acoperiș neobișnuit de ascuțit și o mansardă care împărțea acoperișul în două. Casa nu era veche, dar nici nouă, nu ca acele case care se construiseră după război. Oricum, era mai bătrână ca mine. În spatele casei erau multe oi. Aveau mult loc să se miște, de fapt foarte mult loc, dar toată turma era strânsă în jurul unei căsuțe

în grădină, un mic hambar după câte puteam vedea, în spatele casei galbene, care mai mult ca sigur era umplut cu fân, acum, că pășunile erau goale.

Mama a coborât din mașină, dar Hansen și cu mine am rămas așezați pe locurile noastre. Ea a făcut câțiva pași spre casă, s-a oprit o clipă, apoi s-a întors la mașină, s-a aplecat înăuntru și a luat un plic din poșetă, după care a trântit portiera din nou. A deschis plicul și a scos din el câteva fotografii alb-negru, erau patru. S-a rezemat de portiera mașinii și a rămas așa, cu fotografiile răsfirate în mână ca niște cărți de poker.

— Ce facem aici? am întrebat.

— Aici s-a născut fratele tău, mi-a răspuns Hansen. În casa asta.

M-am aplecat în față și am văzut fotografiile prin geamul mașinii, iar casa în fața căreia stăteam *era* cea din fotografii. În două poze am văzut-o pe mama, stătea în iarbă cu un câine la picioare, unul ciobănesc, probabil, cu o pată ca un romb pe frunte, și nu că știam prea multe despre câini, dar acesta părea că o plăcea pe mama, erau prieteni, o comandă scurtă și câinele era gata să facă orice i-ar fi cerut ea.

Era tânără și purta un șorț care îi îmbrăca generos trupul. Era foarte drăguță. În a doua fotografie, stătea pe terasa din fața casei, lângă o femeie mai în vârstă decât ea. Nu atât de bătrână ca să fie mama ei, dar poate cu zece ani mai în vârstă. În ultimele două era doar casa, fotografiată din două unghiuri diferite. Cineva făcuse fotografiile ca să-și amintească exact cum arăta casa.

Mama a îndesat fotografiile înapoi în plic, a deschis portiera mașinii și a pus plicul înapoi pe banchetă, aruncându-i o privire lui Hansen. Hansen a dat din cap și a zâmbit. Apoi mama a tras aer adânc în piept, zgomotos, l-a dat afară, a închis portiera și a luat-o spre casă, cu pași nesiguri, așa mi s-a părut.

Când a ajuns acolo, a rămas nemișcată vreun minut înainte să bată la ușă, apoi a așteptat un timp, căci nu venea nimeni să deschidă. S-a întors către noi, a ridicat brațele larg în ambele părți, iar Hansen a dat din cap din nou și a zâmbit. Ea a bătut la ușă încă o dată, mult mai tare acum, și a așteptat din nou, apoi a venit cineva și a deschis ușa, o doamnă bătrână, mai bătrână decât mama, poate avea șaptezeci de ani. Au rămas nemișcate, față în față. Au început să vorbească, dar nu puteam auzi ceea ce spuneau, erau prea departe de mine.

— Și noi doar o să stăm în mașină? am întrebat.

— Stăm cât de mult o să fie nevoie, mi-a răspuns Hansen.

— Bine, am spus.

Ele au rămas pe terasă, iar soarele intra în mașină pe geamul din față, dispărând tot așa de repede, șoferul stătea cu fața spre casă și fuma cu fereastra întredeschisă o țigară Prince cu filtru, în timp ce eu m-am întors ca să evit rotocoalele de fum.

— Te cunosc, a spus mama. Te cheamă Ingrid. Îți amintești de mine?

Bătrâna doamnă stătea cu cotul sprijinit rigid de tocul ușii și cu mâna ridicată în aer, într-un fel în care o făcuse, probabil, de-a lungul întregii sale vieți. S-a uitat la mama de aproape, apoi a făcut doi pași în spate și a scos niște ochelari din buzunarul șorțului.

— Da, a spus ea. Te recunosc. Îmi amintesc până și numele tău. Ai fost aici, țin bine minte asta. Era la scurt timp după război. Poate câțiva ani. Nici una din noi nu arăta cum arătăm acum, a zâmbit ea. Dar poate suntem, oricum, aceleași.

— Poate că nu, a spus mama.

— Nu, poate că nu, i-a răspuns femeia. Dar nu vrei să intri în casă?

— Bineînțeles că mi-ar plăcea să intru.

A urmat-o pe bătrână în antreu, s-a aplecat cu greu să-și desfacă fermoarul negru al cizmelor, iar Ingrid i-a spus:

— Așa ai făcut și ultima dată când ai fost aici, erai gravidă, dar poți să rămâi încălțată, e așa de uscat afară azi, nu face nimic, o să mătur un pic.

Și a zâmbit.

— Pun de cafea, a spus ea și a intrat în bucătărie.

Acolo avea un aragaz cu două ochiuri. A aprins unul dintre ele și a pus deasupra un ceainic negru cu fluier. Mama a intrat în sufragerie și nu-i era ușor să-și amintească totul. Arăta ca sufrageria unei bătrâne. Indiferent cine ai fost în tinerețe, vine deodată o zi în care fiecare lucru se așază la locul lui, bibelouri și fețe de masă din dantelă, cățeluși din porțelan și ciobănașul de porțelan undeva lângă o moară, în Alpi, iar într-o ramă, niște îngeri păzitori vegheau asupra unei fete care stătea pe malul unui pârâu, cu părul împletit în cozi strălucitoare, întinzându-se prea mult pentru a prinde un pește sau orice putea să se afle în pârâu. Pe pervazurile ferestrelor erau mușcate și probabil stăteau de ceva timp acolo, pentru că erau înflorite, cu nenumărate flori roșii și albe.

Mama și-a descheiat pardesiul și l-a lăsat un pic pe umeri în jos, s-a așezat la măsuța de cafea și și-a aruncat privirea pe fereastră, spre căsuța din grădină unde oile stăteau tăcute, greoaie, cu capetele în zid, și ceea ce făceau acum probabil că făcuseră și toamna, și iarna, sub razele fierbinți ale soarelui și sub fulgii de zăpadă. Vara se duceau la păscut pe pajiștile întinse, cu iarbă din belșug. Aveau voie să se ducă oriunde voiau și întotdeauna veneau singure acasă pe înserate, așa cum fac caprele la fermele din Norvegia.

Ingrid s-a întors cu cafeaua într-un ceainic cu flori și cu o tavă cu cești.

— Încă ai oi, i-a spus mama.

— N-am putut să renunț la ele. Noi am avut oi dintotdeauna aici, de când mă știu. Sau, mai bine zis, *eu* am avut, și încă mă descurc cu ele. Căruțașul Karlsen a murit tânăr. Ea îl numea pe soțul ei căruțașul Karlsen, așa cum îi spunea cu patruzeci de ani în urmă.

Ingrid s-a așezat pe canapea cu spatele la fereastră.

— Mă ajută un vecin când se nasc mieii. Oricum, când am nevoie de ajutor, am telefonul, a spus ea zâmbind. Dar un lucru e sigur: o să trebuiască să mă opresc în curând.

A pus o ceașcă în fața mamei. A așteptat. Era răbdătoare. S-a aplecat în față și a turnat cafeaua făcută din boabe prăjite de două ori, iar mirosul era copleșitor.

— Am vrut să te mai văd o dată, i-a spus mama. M-am hotărât cu câteva zile în urmă. Mi s-a părut un lucru care trebuie făcut.

— Mă bucur foarte mult, a răspuns Ingrid. Nu-mi vine prea des cineva în vizită. Numai fiu-meu, câteodată. Locuiește în oraș, peste râu. M-am gândit mult la tine în anii de după plecarea ta. Dar pe urmă te-am uitat.

A rostit asta domol și oarecum grijuliu, așa încât să nu spună ceva greșit.

— Și eu m-am gândit la tine, mult de tot. Uneori simțeam că doar pe tine te am pe lumea asta. Ar fi trebuit să ne întâlnim din nou, m-am gândit adesea, dar niciodată n-am putut să duc asta la capăt, chiar dacă am fost acasă de nenumărate ori, a spus mama și a ridicat mâna arătând în direcția unde ar fi trebuit să fie casa noastră.

Bineînțeles că nu era în direcția aceea, dar ea a spus:

— Casa asta a fost începutul restului vieții mele. Sau sfârșitul primei părți. Sau amândouă. Și tu ai fost. Am avut zile bune aici, n-ar fi putut să fie mai bine și mi-aș fi dorit să mai rămân, dar, când băiatul a împlinit un an, am fost nevoită să

plec în Norvegia. Am crezut că n-am de ales. Dar aș fi avut.

Apoi mama a început să plângă cu fruntea pe genunchi.

— N-a fost așa cum credeam, a spus ea, așa cum sperasem, nu, n-a fost deloc așa, a mai spus ea cu greu, iar acum sunt bolnavă.

Ingrid zâmbea în continuare.

— E ceva grav?

— Se pare că da, i-a răspuns mama. Cel puțin, așa zic ei.

— Îmi pare rău să aud asta, a răspuns Ingrid. Vrei să mergem să ne plimbăm puțin afară, după ce bem cafeaua? Poți?

— Da, pot fără probleme.

Apoi au băut cafea. Își zâmbeau, iar mama își ștergea lacrimile. Era plăcut să stea acolo, era cald și, pentru un moment, mama s-a gândit că nu putea ieși la plimbare.

— El e în mașină? Ar fi interesant să văd cum arată ca adult.

— Nu, cel de afară e fratele lui. E mai tânăr.

— Și nu vrea să intre în casă puțin?

— Nu, nu vrea să intre. Are treizeci și șapte de ani, dar eu nu-l consider adult. Ar fi o exagerare. O să divorțeze. Nu știu ce să mă fac cu el. Mai e și prietenul meu Hansen afară, în mașină. E cu mine aici ca prieten. Și preferă să aștepte.

— N-o să fie scump taxiul?

— Ne-am înțeles la preț, așa că o să mă descurc.

— Asta e bine, a rostit Ingrid, apoi s-a ridicat, s-a dus în antreu ca să-și ia pardesiul, iar mama a urmat-o și avea trupul greoi, parcă se împotrivea mișcării.

— E mai ușor să vorbești când mergi, a spus Ingrid și mama a aprobat.

Ingrid și-a pus pe cap un batic.

— E mohorât afară, a spus, trebuie să-ți pui ceva pe cap.

A luat un batic dintr-un raft, unul alb, cu flori roșii, așa cum văzuse mama că purtau femeile bătrâne din Rusia, și exact asta

sunt și eu, s-a gândit, o femeie bătrână.

Ușa s-a deschis și ele au ieșit pe prispă, cu baticurile strânse sub bărbie, iar bătrâna a trântit ușa cu putere în urmă, s-a întors și a aruncat o privire spre taxiul în care ne aflam și, dintr-un motiv sau altul, a încuiat ușa, cred că nu avea nimic de-a face cu prezența noastră acolo. Apoi au coborât cu mâinile îndesate în buzunarele pardesiurilor și au început să meargă pe drum, îndepărtându-se de taxi, și nu-mi era ușor să ghicesc ce aveau să-și spună una celeilalte.

Când au ajuns cam la douăzeci de metri de taxi, Hansen a deschis portiera de pe partea lui, a coborât și a pornit în direcția opusă. M-am luat și eu după el.

— Ți-au amorțit picioarele?

— Da, mi-a răspuns el.

— Și mie.

Am mers o bucată de drum, mi-am ridicat gulerul jachetei, iar cerul era gri și atât de aproape de noi, chiar deasupra capetelor noastre, aerul era umed, lipicios și mă apăsa pe tâmple. După un timp, mi-am scos din buzunar pachetul de tutun, mi-am rulat o țigară și încă una pentru Hansen și i-am dat-o.

— Mulțumesc frumos, a spus. O iau cu plăcere, iar eu le-am aprins pe amândouă, le-am fumat și erau al naibii de bune.

— Despre ce crezi că vorbesc? l-am întrebat.

— Nu e greu de ghicit, mi-a răspuns Hansen. Precis vorbesc despre vremea pe care au petrecut-o împreună aici, când s-a născut fratele tău. Cel care s-a născut înaintea ta. Aici s-a întâmplat, în locul ăsta.

— Știu, tocmai mi-ai spus. De fapt, am știut dintotdeauna, dar n-am putut vedea lucrul ăsta, nu a fost nimeni care să-mi spună.

— Nu, nu ți-au spus nimic. Poate că ar fi trebuit s-o facă.

— Da, am răspuns. Crezi că vorbesc și despre mine?

— Probabil că nu.

— Nu, nu vorbesc despre mine.

Hansen nu voia, de fapt, să vorbească acum, așa că am mers mai departe tăcuți și marginile drumului erau netede, așa cum doar marginile de drum daneze pot fi. Poate că odată, demult, cineva umblase cu un fier mare de călcat pe aici.

Pe partea cealaltă a șoselei se afla un șir de case. Câteva dintre ele erau acoperite cu iarbă de mare uscată. Erau copaci plantați în jurul caselor, în cerc, încă nu erau prea înalți, pini și molizi ca niște tufișuri, și noi am mers pe lângă cercul acela de pomi și ne-am întors pe drumul pe care venisem. Nu am mers repede, astfel încât să facem timpul să treacă mai repede. Tic, tic, spunea tăcerea. Ca un taximetru. Când am ajuns lângă mașină, am urcat repede și ne-am așezat pe locurile noastre, iar șoferul ținuse motorul pornit ca să păstreze căldura. M-am uitat la indicatorul pentru combustibil, dar săgeata arăta că aveam o jumătate de rezervor, chiar ceva mai mult decât jumătate.

După un timp, ele se s-au întors, mână în mână, batic lângă batic, ușor aplecate de vântul umed. În fața casei s-au oprit, încă ținându-se de mână, și cred că mai aveau multe să-și spună, pentru că s-au îndreptat spre casă și au dispărut îndărătul ușii, iar noi am continuat să așteptăm în mașină, fiecare în colțul lui. După un sfert de oră, mama a ieșit din casă, singură, cu un pachet mic în mână.

După cina luată la primul etaj al hotelului, am urcat în camera mea, am luat sticla de calvados de pe noptieră, trei pahare de plastic și am coborât din nou. Mama și Hansen erau încă așezați la masă, iar eu am pus sticla și paharele în fața lor. Aveau fiecare câte o țigară fumegând între degete. Afară era întuneric. Ei s-au uitat unul la celălalt, mama s-a uitat la mine și a zâmbit ușor, nici entuziast, dar nici sceptic. Am turnat

calvados în pahare, iar Hansen și l-a luat pe al lui, l-a ridicat la gură și a spus:

— Să închinăm pentru *Arcul de Triumf*, atunci, nu-i așa?

Iar mama a ridicat paharul și a spus la rândul ei:

— *Arcul de Triumf*, în sănătatea lui Boris și Ravic, Dumnezeu să-i binecuvânteze pe amândoi, și ei au râs, iar eu am ridicat paharul meu și am râs, de asemenea, ceva mai reținut decât ei, apoi am sorbit o înghițitură.

Băutura avea un gust puternic și bun, mult mai bun decât cel de whisky. Curgea strălucitoare în stomac, iar vocea de bas a lui Hansen a făcut totul să vibreze.

— Drăcie, asta e o băutură bună!

— Încă unul, am spus eu ridicând sticla, dar Hansen a dat din cap, iar mama a spus:

— Cred că e destul pentru azi. Mă duc la culcare. Ne vedem mâine.

— *Ditto*, a spus Hansen, iar eu auzisem cuvântul acesta înainte și știam ce înseamnă, că el se duce sus în camera lui și se culcă și el, și au plecat împreună la etajul al doilea, în timp ce eu am rămas singur la masă.

Mi-am turnat încă puțin în pahar și am băut licoarea aceea aurie cu înghițituri mici, privind în jos, prin ferestre, marea, luminile de pe chei, iar câteva bărci erau luminate, ca și drumul spre ele. M-am ridicat, mi-am luat jacheta de pe spătarul scaunului, am îndesat sticla în buzunarul interior, am luat și paharul și am luat-o în jos, spre port, apoi spre cheiurile cu bărci de pescuit aliniate una lângă alta. Nu m-am oprit până la capătul cheiului, unde am stat un timp ascultând valurile care se izbeau de beton în întuneric, ușor ca niște zurgălăi. Mi-am umplut paharul aproape până la buză și m-am întors înapoi la hotel, bând în același timp. Eram bine dispus, probabil de la alcool, dar asta nu conta acum.

(25)

Hansen încă nu se trezise, așa că am plecat doar noi doi pe plaja de la vest, pe partea continentală. Vremea se schimbase între timp și acum era un pic frig, pe când se lumina de ziuă, temperatura coborâse sub zero grade și cerul era strălucitor, așa cum se întâmplă câteodată toamna, ca și cum totul coboară din văzduh trecând printr-o lupă. Prin sticla lupei puteam vedea orașul din ce în ce mai clar, șiruri de acoperișuri de un roșu ruginiu spre nord și spre sud, acoperișul de piatră al turnului bisericii. În zilele fără ceață, se vedea peste mare de pe dealul din spatele orașului până la plaja pe care stăteam noi acum.

Se vedea și partea de sus a vechiului siloz de cereale, cu zidurile gri pe care era pictat logoul DLG, cu litere roșii pe un fundal alb, ridicându-se deasupra portului, dar nu puteam vedea literele de aici. Silozul era părăsit acum, doar ecouri răsunătoare și o mulțime de metri cubi negri precum cărbunele, de sus până jos. Totul se schimbase între timp, tot orașul se schimbase. Erau mai multe promenade, mai multe magazine, mai multe feriboturi pline cu norvegieni, cu norvegieni și suedezi beți.

M-am întors pe jumătate și m-am uitat spre ea. Cerul era senin și vântul ne tăia fețele. Cu mâna stângă își ținea pardesiul strâns la gât, în dreapta avea țigara ferită de vânt în căușul

degetelor înmănușate, iar vântul îi biciuia părul în cercuri ondulate și părul ei era încă negru, dar șuvițele cărunte erau mai ușor de văzut decât cu o zi înainte.

Aveam pe mine jacheta subțire și țineam țigara între degetele goale. Cred că urechile îmi erau albe ca creta acum, iar degetele mi se învinețeau încet. Când am simțit că îngheață atât de tare încât mi se părea că se sfărâmă, n-am mai putut răbda și am aruncat țigara pe jumătate fumată în nisipul înghețat. Apoi mi-am îndesat mâinile în buzunarele jachetei și le-am închis și deschis de multe ori. Îmi simțeam mâna dreaptă mai bine acum. Poate pentru că era amorțită. Obrazul umflat îmi ardea în vântul rece.

— N-ai ceva călduros să-ți acoperi mâinile?

— Nu, i-am răspuns.

— Ești un pic zăpăcit, mi-a spus și a împins ușor cu umărul în umărul meu, și asta m-a făcut foarte fericit. Întotdeauna ai fost așa.

— Da, știu, așa am fost de când m-am născut.

— Din păcate, n-am nimic să-ți împrumut. Am cu mine doar o pereche de mănuși.

— Nu-i nimic, i-am răspuns. Mi le încălzesc în buzunare.

— Atunci nu poți fuma.

— N-am nevoie să fumez tot timpul, mamă.

— Sigur că nu. Trebuie să te lași odată și odată. Și eu ar trebui.

Apoi a devenit tăcută și doar se uita înainte. Deodată, mi-a spus:

— Dumnezeule, n-are nici un rost. Să mă opresc din fumat acum.

Ar fi trebuit să spun ceva frumos, dar n-am știut ce ar fi fost potrivit sau dacă exista ceva potrivit de spus în asemenea situații, ceea ce eu nu credeam, iar cei care spun că știu habar

n-au ce vorbesc. Așa că am zis primul lucru care mi-a trecut prin minte.

— Ți-e frică?

— Frică de ce? a exclamat ea, întorcându-se brusc și privindu-mă drept în ochi pentru prima oară de când sosisem aici.

Am simțit cum îmi năvălește sângele în obraji, așa că m-am aplecat ușor în față și am privit în jos.

— Tu crezi că mi-e frică de moarte, a spus ea.

— Nu știu, i-am răspuns. Ți-e frică?

— Nu, nu mi-e frică. Dar, la naiba, nu vreau să mor acum.

S-a întors din nou cu fața către mare, a dus țigara la gură, a tras un fum zdravăn, uitându-se lung la valurile mici, și a suflat fumul afară cu putere.

Era adevărat, mamei nu-i era frică de nimic ce mi-ar fi putut trece prin minte, dar știam că erau câteva lucruri pe care voia să le vadă înainte de a muri, câteva lucruri pe care voia să le experimenteze, toți oamenii probabil că simt așa, dar ea voia să vadă sfârșitul Uniunii Sovietice, acum, că Zidul se prăbușise, ar fi vrut să participe la evenimentele care urmau, să-l vadă pe Gorbaciov triumfând sau retrăgându-se și spunând că lucrurile au mers prea departe, ceea ce nu era lipsit de adevăr, dar, oricum, ar fi fost trist ca ea să nu poată trăi toate acestea, iar eu aș fi vrut, la rândul meu, să văd totul, dar când era vorba de moarte eram speriat. Nu-mi era frică de *a fi* mort, asta era ceva nu puteam înțelege, faptul de a deveni nimic era de neînțeles pentru mine și, prin urmare, nu mă înspăimânta, dar înțelegem faptul de *a muri*, secunda *aceea* în care știi că *acum* urmează să se întâmple lucrul de care te-ai temut mereu și deodată îți dai seama că orice șansă de a deveni persoana care ai vrut întotdeauna să fii e pierdută pentru totdeauna și persoana care ai fost este cea pe care cei din jurul tău și-o vor aminti. Apoi

probabil că este ca și cum cum mâinile puternice ale cuiva se strâng încet în jurul gâtului tău, până când nu mai poți respira, și nicidecum ca atunci când o ușă se deschide și lumina năvălește spre tine de dincolo de ea, iar un bărbat și o femeie pe care tu i-ai cunoscut și ți-au plăcut dintotdeauna, poate dintotdeauna i-ai iubit, se apleacă ușor către tine, te iau de mână și te conduc dincolo de ușă, într-un loc al odihnei, atât de frumos și de blând, pentru veșnicie.

— Vrei să mergem sus? am întrebat-o pe mama.

— Vreau să mai stau puțin aici. Du-te tu și vin și eu mai târziu.

— Ești sigură?

— Da, bineînțeles că-s sigură, a spus ea, dar am simțit că ar fi fost o greșeală să plec atunci, așa că nu m-am mișcat.

— Du-te, fir-ar să fie.

Și atunci a trebuit să plec.

— Bine, am răspuns moale.

M-am întors spre hotel cu vântul în spate. Am mers o bucată de drum pe poteca de pe plajă, apoi m-am oprit, m-am întors și am privit-o. Stătea cu fața spre oraș, privindu-l peste întinderea mării, și atunci am ieșit de pe potecă și am luat-o la stânga printre dunele de nisip, care cu greu se puteau numi dune, deși *eu* eram cel care le numise astfel. Le numisem dune pe când eram copil. Dar erau numai niște movile mari, alungite de nisip și iarbă *marram* care ținea nisipul într-o plasă neverosimil de complicată, iar la capătul celei mai mari movile era un adăpost, vântul nu bătea atât de tare acolo și nu era atât de frig. Mi-am ridicat mâinile la urechi și le-am frecat cu grijă.

M-am așezat jos, pe nisip, rezemat cu spatele de movilă. Mi-am lăsat capul să se cufunde în gulerul jachetei, după ce mi-am tras brațele cât de mult am putut în mâneci și le-am încrucișat, înclinându-mă spre genunchi.

După un timp, m-am rostogolit și m-am târât pe coate și pe genunchi până la capătul movilei de nisip și de acolo m-am uitat spre plajă. Mama stătea încă acolo, cu fața spre mare. Vântul bătea mai tare acum, împroșcând spuma valurilor de la unul la altul. Era o imagine frumoasă. M-am târât înapoi în dosul movilei de nisip și m-am așezat în aceeași poziție de mai înainte. M-am uitat la nisip. Nu era nimic de văzut acolo. Am treizeci și șapte de ani, m-am gândit. Zidul s-a prăbușit, iar eu stau aici.

După vreun sfert de oră, am făcut din nou același lucru, m-am rostogolit, m-am așezat în coate și în genunchi și m-am târât la capătul movilei, uitându-mă spre plajă. Acum ea era în genunchi. Asta era ciudat.

Am rămas așa un timp, ca să văd dacă ea se ridică, dar nu a făcut-o. M-am târât înapoi la movila mea, m-am rezemat cu spatele de nisip și am strâns din ochi, încercând să mă concentrez. Căutam în mintea mea ceva important, foarte important, de fapt, dar, indiferent cât de mult încercam să mă concentrez, să strâng din ochi, nu puteam să-mi dau seama care era lucrul acela foarte important. Am smuls câteva fire uscate de iarbă *marram*, le-am îndesat în gură și le-am mestecat. Erau tari și tăioase, așa că am mai smuls câteva, aproape un pumn plin de iarbă uscată, le-am băgat în gură și le-am mestecat cu putere, în timp ce stăteam acolo și așteptam ca mama să se ridice și să vină.